

भारत का अपना मैसेजिंग ऐप

SANDES

Government Instant Messaging System

SIGN IN - LDAP

SIGN IN - SANDES OTP

SANDES WEB

Twitter

Facebook

LinkedIn

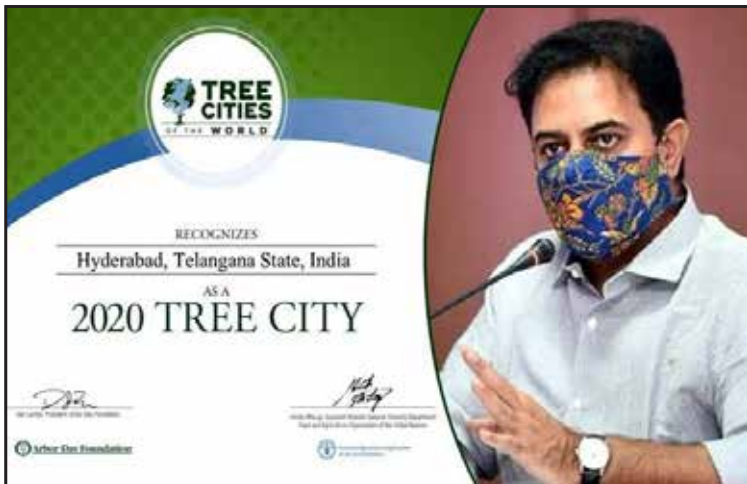
support-gims[at]nic.in

www.nic.in

www.infotab.in

संदेश भारतनुं नवुं ईन्स्टन्ट मेसेजिंग प्लेटफ़ोर्म

हैदराबादने 2020 Tree City of the Worldनी मान्यता आपवामां आवी

अर्जुन मेन बेटल टैन्क MK-1A

CLICK TO JOIN WHATSAPP
joinicerajkot.com

FOLLOW US ON INSTAGRAM
[icerajkot](https://www.instagram.com/icerajkot)

FOLLOW US ON YOUTUBE
[icerajkot](https://www.youtube.com/icerajkot)

JOIN TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

1. બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા...1

- જુવેનાઇલ જસ્ટિસ એક્ટ, 2015ના સુધારાને મંજૂરી.....01
- 20 ફેબ્રુઆરી: વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ...01
- વહીવટી સેવાઓમાં લેટરલ એન્ટ્રી.....01
- લવાઈ અને સમાધાન (સુધારો) બિલ, 2021 [Arbitration and Conciliation (Amendment) Bill, 2021].....02
- પ્રતિષ્ઠાનો અધિકાર વિરૂધ્ધ ગરિમાનો અધિકાર.....03

2. અર્થતંત્ર.....05

- સરકારની માલિકીની સામાન્ય વીમા કંપનીઓમાં 3,000 કરોડ રૂપિયાનું રોકાણ કરવામાં આવશે...05
- RBIએ બેંકની ક્રેડિટ અને થાપણો અંગેનો ડેટા જારી કર્યો.....05
- પીરામલ ગ્રુપ DHFLનું અધિગ્રહણ કરશે.....06
- કૃષિ આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય.....06
- ડિજિટલ ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ.....08
- વિદેશી પોર્ટફોલિયોના રોકાણમાં વધારો.....08
- બ્લુ ઇકોનોમી નીતિ મુસદ્દો.....09

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....11

- ભારતે સીરિયાને 2000 મેટ્રિક ટન યોખા બેટ કર્યા.....11
- કેનેડામાં ભારત કોવિડ-19 રસી સપ્લાય કરશે.....11
- ભારત-મ્યાનમાર: કલાદાન મલ્ટી-મોડલ ટ્રાંઝિટ પરિવહન પ્રોજેક્ટ.....11
- ભારત 'ઈરાન-રશિયા મેરીટાઇમ સિક્યુરિટી બેલ્ટ 2021' માં જોડાયો.....12
- ભારત સાર્કની વર્ચુઅલ બેઠકનું આયોજન કરશે.....12

- ભારત-મોરિશિયસ: વ્યાપક આર્થિક સહકાર કરારને મંજૂરી.....13
- UN G20 દેશોને 'વૈશ્વિક કોવિડ-19 રસીકરણ યોજના' તૈયાર કરવાનું કહ્યું.....13
- આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ વર્લ્ડ સોલર બેંક લોન્ચ કરશે.....14
- ફેસબુકે ઓસ્ટ્રેલિયામાં ન્યૂઝ કન્ટેન્ટ પર પ્રતિબંધ મુક્યો.....14
- ભારત-સિંગાપોર CEO ફોરમ.....15
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સર્ક્યુલર ઇકોનોમી હેકાથોન (I-ACE)ને સંબોધન કર્યું.....15
- વિશ્વ વેપાર સંગઠન (WTO).....16

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી...18

- રશિયાએ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશન માટે કાર્ગો શિપ લોન્ચ કર્યું.....18
- નાસાનું 'પરસેવેરાન્સ' રોવર મંગળ પર ઉતર્યું..18
- ઇઝરાયેલે યુ.એસ. સાથે મળીને એન્ટિ-મિસાઇલ પ્રણાલી એરો-4 નો વિકાસ શરૂ કર્યો.....18
- અર્બુન મેન બેટલ ટેન્ક 'MK-1A'.....19

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....20

- વર્લ્ડ બેંકે 'ટ્રાફિક કેશ ઇન્જરીઝ એન્ડ ડિસેમ્બલિટીઝ: ઇ બર્ડન ઓન ઇન્ડિયન સોસાયટી' અહેવાલ જાહેર કર્યો...20
- વાણિજ્યિક શણ બીજ વિતરણ યોજના લોન્ચ કરાઈ.....20
- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ફેલોશિપ કાર્યક્રમ.....20
- સંરક્ષણ પ્રધાને ઇ-છાવણી પોર્ટલ લોન્ચ કર્યું..21
- સંદેશ-ભારતનું નવું ઇન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ પ્લેટફોર્મ.....21
- 'ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે' પીવાના પાણીનું સર્વેક્ષણ લોન્ચ કર્યું.....22

- કેબિનેટે ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટેની PLI યોજનાને મંજૂરી આપી.....22
- આસામ: વડાપ્રધાન 'મહાબાહુ-બ્રહ્મપુત્રા' પહેલ લોન્ચ કરશે.....23
- IIF અહેવાલ: 2021 માં વિશ્વનું દેવું વધશે.....23
- કરના વિવાદોને ઘટાડવાની યોજનાઓ.....24
- ભુવન પોર્ટલ.....24

6. પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....26

- થાર રણ.....26
- કરલાપટ વન્યજીવન અભયારણ્યલ ઓડિશા..26
- ભૌગોલિક વિસ્તારનું ઉદારીકરણ.....27
- ગંગા ડોલ્ફિન.....28

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....30

- પીએમ મોદીએ મહારાજા સુહેલદેવ સ્મારક માટે શિલાન્યાસ કર્યો.....30
- છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિ.....30
- થોલપાવકુથુ: કેરળ.....30
- જગન્નાથ મંદિર.....31

8. અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....32

- FASTag 15 ફેબ્રુઆરીથી અમલમાં આવ્યું.....32
- પશ્ચિમ બંગાળમાં 'રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ મહોત્સવ'નું ઉદ્ઘાટન.....32
- ઓડિશા સરકાર 'COVID-19 વોરિયર મેમોરિયલ' સ્થાપશે.....32
- કોચિ વોટર મેટ્રો પ્રોજેક્ટના પ્રથમ રૂટનું ઉદ્ઘાટન કરાયું.....33

- થિયોડોર બાસ્કરને અભયારણ્ય લાઇફટાઇમ સર્વિસ એવોર્ડ 2020 જીત્યો.....33
- PiMo - IIT મદ્રાસ દ્વારા ઇન્ફ્યુનેટેડ કરેલ સ્ટાર્ટ અપ દ્વારા ઇ-બાઇક લોન્ચ.....34
- શ્રમ પ્રધાન 5 સર્વે માટે સોફ્ટવેર લોન્ચ કરશે.....34
- અજય માથુર આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સના આગામી ડિરેક્ટર જનરલ તરીકે નિયુક્ત થયા..35
- 19 ફેબ્રુઆરી: સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ ડે.....35
- 'પરીક્ષા પર ચર્ચા'નું ઓનલાઇન આયોજન કરવામાં આવશે.....35
- 20 ફેબ્રુઆરી: અરૂણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ.....35
- મનિકા બત્રાએ રાષ્ટ્રીય ટેબલ ટેનિસનો ખિતાબ જીત્યો.....36
- FAITH એ ત્રીજી 'ઇન્ડિયા ટૂરિઝમ માર્ટ'નું આયોજન કર્યું.....36
- હૈદરાબાદને '2020 Tree City of the World' ની માન્યતા આપવામાં આવી.....37
- સ્વામીહ ફંડ(SWAMIH FUND).....37
- ખાદ્ય પ્રણાલી અને પોષણ અંગેની માર્ગદર્શિકા: CFS.....38
- એન્ટી કર્પ્શન ઇન્ડેક્સ-2020.....39
- સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ.....40
- વીમા વાંસ કેશ અવરોધ.....41
- ઇન્ડિયા એનર્જી આઉટલુક 2021.....41
- OTT સેવા પ્રદાતા વિ. ટેલિકોમ સેવા પ્રદાતા.....42

જુવેનાઇલ જસ્ટિસ એક્ટ, 2015ના સુધારાને મંજૂરી

- કેન્દ્રીય કેબિનેટે 17 ફેબ્રુઆરી, 2021ના રોજ જુવેનાઇલ જસ્ટિસ કેર એન્ડ પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન એક્ટ, 2015ના સુધારાને મંજૂરી આપી દીધી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ સુધારામાં દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે કે ડીએમ અને એડીએમ દરેક જિલ્લામાં આ કાયદાને અમલમાં મુકેલી એજન્સીઓની કામગીરીની દેખરેખ રાખશે.
- આ સુધારા પછી, જિલ્લાઓનું બાળ સુરક્ષા એકમ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ (ડીએમ) હેઠળ કાર્ય કરશે.
- હવે, ડીએમ સ્વતંત્ર રીતે બાળ કલ્યાણ સમિતિ અને વિશિષ્ટ કિશોર પોલીસ એકમનું મૂલ્યાંકન કરી શકે છે.
- તે ચાઇલ્ડ કેર સંસ્થાની યોગ્યતા અને પૃષ્ઠભૂમિ તપાસ કરી શકે છે, ત્યારબાદ તેને નોંધણી માટે ભલામણ કરવામાં આવશે.
- આ સુધારાઓ કિશોર ન્યાય અધિનિયમની કલમ 61 ને અનુલક્ષીને દત્તક લેવાનો હુકમ કરવા માટે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અને અધિક જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને સત્તા આપે છે.
- આ હવે કેસોના ઝડપથી નિકાલની ખાતરી કરશે અને જવાબદારીમાં પણ વધારો કરશે.
- આ સુધારો જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને તેના સરળ અમલીકરણની ખાતરી આપે છે.

જુવેનાઇલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) અધિનિયમ 2015

- ભારતના સંસદ દ્વારા જુવેનાઇલ જસ્ટિસ કાયદા (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) અધિનિયમ, 2000 ને બદલીને આ અધિનિયમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ અધિનિયમ, પુખ્ત વયના જેમ કે કિશોરો પર કાયદેસરની કાર્યવાહી કરવાની મંજૂરી આપે છે જેમની ઉંમર 16 થી 18 વર્ષની છે, જેઓ વિકૃત ગુનાઓમાં સામેલ છે. તે ભારતમાં વૈશ્વિક સ્તરે સુલભ દત્તક કાયદા બનાવવાની પણ માંગ કરે છે. આ અધિનિયમ 2016માં અમલમાં આવ્યો હતો. સેન્ટ્રલ એડોપ્શન રિસોર્સ ઓથોરિટી (CARA)ને અનાથ, ત્યજી દેવાયેલા અને આત્મસમર્પણ કરેલા બાળકો માટેની કાર્યવાહીને સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે વૈધાનિક સંસ્થાનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો હતો.

સેન્ટ્રલ એડોપ્શન રિસોર્સ ઓથોરિટી(CARA)

- તે મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય હેઠળ એક સ્વાયત અને કાયદાકીય સંસ્થા છે. તેની સ્થાપના 1990 માં કરવામાં આવી

હતી. CARA એ ભારતીય બાળકોને દત્તક લેવાની નોડલ બોડી છે. તે દેશ અને આંતર-દેશ દત્તકને પણ મોનિટર કરે છે અને નિયંત્રિત કરે છે.

20 ફેબ્રુઆરી: વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ

- 20 ફેબ્રુઆરીને વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે, તેનો હેતુ ગરીબી, બેરોજગારી અને ત્યાગની સમસ્યાનો સામનો કરવાનો છે. આ વર્ષે વર્લ્ડ સોશિયલ જસ્ટિસની થીમ છે 'ડિજિટલ ઇકોનોમીમાં સામાજિક ન્યાય માટે આહવાન'. (A Call for Social Justice in the Digital Economy)

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- લિંગ સમાનતા, સામાજિક સુરક્ષા અને સ્થળાંતર કરનારાઓના હક્કો સામાજિક ન્યાય માટે જરૂરી છે. સામાજિક ન્યાય ત્યારે જ સુનિશ્ચિત થઈ શકે છે જ્યારે લોકોને લિંગ, વય, જાતિ, ધર્મ અથવા સંસ્કૃતિને કારણે સમસ્યાઓનો સામનો કરવો ન પડે. યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીએ દર વર્ષે 20 ફેબ્રુઆરીએ વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ તરીકે 26 ફેબ્રુઆરી 2007ને મંજૂરી આપી હતી. 2009 માં વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસની ઉજવણી પ્રથમવાર કરવામાં આવી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમ સંગઠને 10 જૂન, 2008 ના રોજ સર્વસંમતિથી નિષ્પક્ષ ન્યાયી વૈશ્વિકરણ માટે સામાજિક ન્યાય અંગેના ILO ઘોષણાને સ્વીકાર્યું. ILOના 1919 ના બંધારણ પછી આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર પરિષદ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતો અને નીતિઓનું આ ત્રીજું મુખ્ય નિવેદન છે.

વહીવટી સેવાઓમાં લેટરલ એન્ટ્રી

- તાજેતરમાં, યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન (UPSC) દ્વારા બાજુના પ્રવેશ/લેટરલ એન્ટ્રી દ્વારા સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેશનમાં જોઈન્ટ સેક્ટરી અને ડિરેક્ટરના સ્તરે 30 વ્યક્તિઓની ભરતી માટે એક જાહેરાત જારી કરવામાં આવી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- લેટરલ એન્ટ્રી વિશે:
- લેટરલ એન્ટ્રી શબ્દનો અર્થ મુખ્યત્વે ખાનગી ક્ષેત્રના સરકારી સંગઠનોના નિષ્ણાતોની નિમણૂકનો છે.
- સરકાર મહેસૂલ, નાણાકીય સેવાઓ, આર્થિક બાબતો, કૃષિ, સહકાર અને ખેડૂત કલ્યાણ, માર્ગ પરિવહન અને રાજમાર્ગ, શિપિંગ, પર્યાવરણ, વન અને હવામાન પરિવર્તન,

નવીનીકરણીય ઊર્જા, નાગરિક ઉડ્ડયન અને વાણિજ્યમાં કુશળતા ધરાવતા વ્યક્તિઓની શોધમાં છે.

લેટરલ એન્ટ્રીના ફાયદા

- જટિલતાને સંબોધવા:
 - હાલના વહીવટી પડકારોને શોધખોળ કરવા માટે, સરકારને તેમના ક્ષેત્રમાં કુશળતા અને વિશેષ જ્ઞાન ધરાવતા લોકોની જરૂર છે.
- કર્મચારી જરૂરીયાતો:
 - લેટરલ પ્રવેશ કેન્દ્રમાં આઈએએસ અધિકારીઓની અછતને દૂર કરવામાં મદદરૂપ થશે.
- સંસ્થાકીય સંસ્કૃતિ:
 - તે સરકારી ક્ષેત્રે આર્થિક, કાર્યક્ષમ અને અસરકારક મૂલ્યો સ્થાપિત કરવામાં મદદ કરશે.
 - આનાથી સરકારી ક્ષેત્રમાં નિદર્શન સંસ્કૃતિને વેગ મળશે.
- સહભાગી શાસન:
 - હાલના સમયમાં, શાસનની ભાગીદારી વિસ્તરી રહી છે, વહીવટી ભૂમિકા પણ વિસ્તરી રહી છે, આમ લેટરલ એન્ટ્રીમાં શાસન પ્રક્રિયામાં ખાનગી ક્ષેત્રના અને બિન-નફાકારક ક્ષેત્રના હોદ્દાદારોનો સમાવેશ થાય છે.

સંબંધિત મુદ્દાઓ

- પારદર્શક પ્રક્રિયા જરૂરી:
 - આ યોજનાની સફળતાની ચાવી યોગ્ય લોકોની પસંદગીમાં પારદર્શક અને સ્પષ્ટ પ્રક્રિયામાં હશે.
- સંગઠનાત્મક મૂલ્યોમાં તફાવત:
 - સરકારી અને ખાનગી ક્ષેત્રના મૂલ્યોમાં નોંધપાત્ર તફાવત છે.
 - તે સુનિશ્ચિત કરવું જરૂરી છે કે જે લોકો આ સિસ્ટમ દ્વારા આવે છે અને પસંદ કરે છે, કાર્યકારી સિસ્ટમને સંપૂર્ણ હદ સુધી સમાયોજિત કરવા સક્ષમ અને સુરક્ષિત છે. આ કારણ છે કે સરકાર પોતાની સીમાઓ નિર્ધારિત કરે છે.
- નફો વિ જાહેર સેવાનો ઉદ્દેશ:
 - ખાનગી ક્ષેત્રનો અભિગમ નફો લક્ષી છે. બીજી બાજુ, સરકારનો હેતુ જાહેર સેવા છે. આ એક મૂળભૂત સંક્રમણ છે જેમાં ખાનગી ક્ષેત્રના વ્યક્તિને સરકાર સાથે કામ કરતી વખતે ચેપમાંથી પસાર થવું પડે છે.
- આંતરિક પ્રતિકાર:
 - લેટરલ એન્ટ્રીને સેવા નાગરિક કર્મચારીઓ અને તેમના સંગઠનો દ્વારા પ્રતિકારનો સામનો કરવો પડી શકે છે. તે હાલના અધિકારોને સમાપ્ત પણ કરી શકે છે.
- હીતોના ટકરાવનો મુદ્દો:
 - રૂચિના સંભવિત સંઘર્ષના મુદ્દાઓ ખાનગી ક્ષેત્રને સમાવિષ્ટ કરવાથી ઉદભવી શકે છે. આમ પ્રવેશ માટે કડક આચારસંહિતા જરૂરી છે.
- મર્યાદિત ક્ષેત્ર:
 - ટોચની કક્ષાએ પ્રાદેશિક નીતિ ઘડવામાં લેટરલ એન્ટ્રીની ભૂમિકા વધુ હોય છે જ્યારે તેનો પ્રભાવ ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં બોટમ કે તળિયા સ્તરે ઓછો જોવા મળે છે.

આગળનો રસ્તો

- ગવર્નન્સમાં સર્જાયેલા છીંડાઓને દૂર કરવા માટે લેટરલ એન્ટ્રી એ છેલ્લો વિકલ્પ નથી.
- જો કે, આ સિસ્ટમ અમેરિકન અને બ્રિટીશ સિસ્ટમમાં શ્રેષ્ઠ હાંસલ કરવા માટે એક નાની શરૂઆતને પ્રોત્સાહન આપે છે અને સિસ્ટમ સુધારણા અને વધુ સારા પ્રભાવ માટે એક પ્રકારનું દબાણ બનાવે છે.
- સમાજના સૌથી વધુ ઉત્પીડિત વર્ગનો વિશ્વાસ જીતવા માટે, લેટરલ એન્ટ્રી નોંધપાત્ર રીતે યોગ્ય, પારદર્શક અને સમાનતાવાદી હોવી જોઈએ. સંસદ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલી પસંદગી પ્રક્રિયામાં યુપીએસસી જેવી એજન્સીઓ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

લવાદ અને સમાધાન (સુધારો) બિલ, 2021 [Arbitration and Conciliation (Amendment) Bill, 2021]

- ફલાય-બાય નાઈટ ઓપરેટર દ્વારા કરવામાં આવેલી છેતરપિંડીની તપાસ માટે તાજેતરમાં, લોકસભાએ લવાદ અને સમાધાન (સુધારો) બિલ પસાર કર્યું હતું.
- બિલ નવેમ્બર 2020 માં જારી કરાયેલ લવાદ અને સમાધાન (સુધારણા) વટહુકમને બદલશે.

Back to Basics : બિલની વિશેષતાઓ

- લવાદીઓની લાયકાત:
 - આ બિલમાં આર્બિટ્રેશન અને સમાધાન અધિનિયમ, 1996 ની 8મી અનુસૂચિ ઉપરાંત લવાદીઓની યોગ્યતાને બાકાત રાખવામાં આવી છે. એક્ટ એક આર્બિટ્રેટર પૂરી પાડે છે:
 - તેમણે એડવોકેટ કાયદા, 1961 હેઠળ 10 વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા વકીલ હોવા જોઈએ, અથવા
 - ભારતીય કાનૂની સેવાનો અધિકારી હોવો જોઈએ.
 - આ બિલ મુજબ, આર્બિટ્રેટર્સની પાત્રતા એક આર્બિટ્રેશન કાઉન્સિલ દ્વારા નિયમો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
 - જો એવોર્ડ ભ્રષ્ટાચારના આધારે આપવામાં આવી રહ્યો છે, તો આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ 34 હેઠળ કરવામાં આવેલી અપીલ અંગેના અંતિમ નિર્ણય આવે ત્યાં સુધી કોર્ટ એવોર્ડ બિનશરતી રાખી શકે છે.

લાભ

- બિલ મધ્યસ્થી પ્રક્રિયામાં તમામ હોદ્દાદારોમાં સમાનતા લાવશે.
- આ બધા હોદ્દાદારોને છેતરપિંડી અથવા ભ્રષ્ટાચાર દ્વારા પ્રેરિત આર્બિટ્રેશન એવોર્ડ્સના અમલને બિનશરતી બંધ કરવાની તક આપે છે.
- આર્ટીટ્રેશન અને કન્સિલિએશન એક્ટ, 1996 ની જોગવાઈ ઓનો કરદાતાઓ પાસેથી નાણાં વસૂલવા માટે દુરુપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો હતો જેને આ બિલ દ્વારા અટકાવવામાં આવશે.

ખામીઓ

- આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા અને કરારો લાગુ કરવામાં ભારત પહેલાથી જ પાછળ છે. આ બિલ મેક ઈન ઈન્ડિયા અભિયાનની ભાવનાને વિક્ષેપિત કરી શકે છે અને ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ ઈન્ડેક્સની રેન્કિંગમાં ઘટાડો તરફ દોરી શકે છે.
- ભારતનું લક્ષ્ય સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય લવાદનું કેન્દ્ર બનવાનું છે. આ કાયદાકીય ફેરફારોના અમલીકરણ દ્વારા વ્યાપારી વિવાદોનું સમાધાન હવે વધુ સમય લેશે.

ભારતની આર્બિટ્રેશન કાઉન્સિલ

- **બંધારણીય પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - કલમ 51 મુજબ, ભારત નીચેના બંધારણીય આદર્શોને અનુસરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે:
 - એકબીજા પ્રત્યે સંગઠિત લોકોની વર્તણૂકમાં આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા અને સંધિની જવાબદારી માટે આદર વધારવો.
 - આંતરરાષ્ટ્રીય વિવાદોના સમાધાન માટે લવાદને પ્રોત્સાહન આપવું. એ.સી.આઈ. આ બંધારણીય જવાબદારી હાંસલ કરવા માટે એક પગલું છે.
- **ઉદ્દેશ્ય:**
 - આર્બિટ્રેશન અને સમાધાન (સુધારણા) અધિનિયમ, 2019 હેઠળ લવાદ, સમાધાન અને અન્ય વિવાદોના નિરાકરણ માટેના નિવારણ પદ્ધતિ તરીકે આર્બિટ્રેશન કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાની જોગવાઈ કરવી.
- **આર્બિટ્રેશન:**
 - આ એક પ્રક્રિયા છે જેમાં આર્બિટ્રેટર તરીકે ઓળખાતા સ્વતંત્ર તૃતીય પક્ષની નિમણૂક કરીને વિવાદનું સમાધાન થાય છે. આર્બિટ્રેટર કોઈ સમાધાન પર પહોંચતા પહેલા બંને પક્ષકારોની વાત સાંભળે છે.
- **સમાધાન:**
 - તે એક પ્રક્રિયા છે જેમાં વિવાદોના સમાધાન માટે સમાધાનકારની નિમણૂક કરવામાં આવે છે. આ વિવાદિત પક્ષોને કરાર સુધી પહોંચવામાં સહાય કરે છે. અજમાયશ વિના વિવાદનું સમાધાન કરવું અનૌપચારિક પ્રક્રિયા છે. આ રીતે, તણાવ ઓછો થાય છે, મુદ્દાઓ સમજાવવામાં આવે છે, તકનીકી સપોર્ટ વગેરે ઉકેલાય છે.
- **ACIની રચના:**
 - ACIમાં અધ્યક્ષ હશે, જે:
 - સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશ; અથવા
 - હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશ; અથવા
 - હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટિસ; અથવા
 - આર્બિટ્રેશનના ક્ષેત્રમાં વિશેષતા ધરાવતા પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિ હોવા જોઈએ.
 - અન્ય સભ્યોમાં સરકાર દ્વારા નામાંકિત કરાયેલા લોકો ઉપરાંત જાણીતા શિક્ષણવિદો, ઉદ્યોગપતિઓ વગેરેનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
 - આર્બિટ્રેટર્સની નિમણૂક: આ કાયદા હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ લવાદી સંસ્થાઓને નામાંકિત કરી શકે છે.

- સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદ માટે નિયુક્ત સંસ્થાની નિમણૂક કરવામાં આવશે.
- હાઈકોર્ટ દ્વારા નિયુક્ત કરેલી સંસ્થાને ઘરેલુ લવાદ માટે નિયુક્ત કરવામાં આવશે.
- જો કોઈ લવાદી સંસ્થાઓ ઉપલબ્ધ ન હોય તો, સંબંધિત હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ લવાદી સંસ્થાઓની કામગીરી કરવા માટે લવાદીઓની પેનલ બનાવી શકે છે.
- આર્બિટ્રેટર્સની નિમણૂક માટેની અરજીનો નિકાલ 30 દિવસની અંદર કરવાની રહેશે.

પ્રતિષ્ઠાનો અધિકાર વિરૂદ્ધ ગરિમાનો અધિકાર

- તાજેતરમાં દિલ્હીની એક અદાલતે એક પૂર્વ પત્રકાર વિરૂદ્ધ પોતાના ટ્વિટ્સ માટે જાતીય સતામણીનો આરોપ લગાવતા વિરૂદ્ધ દાખલ કરેલા ફોજદારી માનહાનિના દાવાને રદ કર્યો છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- **કોર્ટ દ્વારા લેવાયેલ સંજ્ઞાન:**
 - આરોપી પત્રકાર વિરૂદ્ધ જાતીય સતામણીની ઘટના સમયે જાતીય સતામણીની ફરિયાદ નિવારણ પદ્ધતિનો અભાવ હોવાને કારણે કોર્ટે કાર્યસ્થળ પર થયેલા શોષણની નોંધ લીધી હતી.
 - તે સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિશાખા માર્ગદર્શિકા લાગુ કરે છે અને વર્કપ્લેસ (નિવારણ, નિષેધ અને નિવારણ) અધિનિયમ, 2013 લાગુ કરે છે. આ અગાઉનો કેસ હતો.
- **કોર્ટનો નિર્ણય:**
 - મહિલાઓના જીવન અને ગૌરવના હકની કિંમતે ગૌરવના હકનું રક્ષણ કરી શકાતું નથી.
- **પ્રતિષ્ઠાનો અધિકાર:**
 - સુપ્રીમ કોર્ટના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રતિષ્ઠાનો અધિકાર એ બંધારણની કલમ 21 નો અભિન્ન ભાગ છે.
 - વધુમાં, ભારતીય દંડ સંહિતા, 1860 ની કલમ 499 (ગુનાહિત માનહાનિ) નો અર્થ વાણી અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો અર્થ નથી, કારણ કે તે સુનિશ્ચિત કરે છે કે લોકોના સામાન્ય મૂલ્યને જાહેર કરીને વિવિધ સામાજિક હિતો આપવામાં આવે છે.
- **જીવનનો અધિકાર (કલમ-21):**
 - કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર, કોઈપણ વ્યક્તિ તેના જીવન અથવા વ્યક્તિગત સ્વાતંત્ર્યથી વંચિત રહેશે નહીં.
 - તે દરેક વ્યક્તિને જીવન અને વ્યક્તિગત સ્વાતંત્ર્યનો મૂળભૂત અધિકાર આપે છે.
- **પ્રતિષ્ઠિત જીવનનો અધિકાર:**
 - 1978 ની મેનકા ગાંધી વિરૂદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે કલમ 21 ને એક નવું પરિમાણ આપ્યું હતું અને કહ્યું હતું કે જીવવાનો અધિકાર એ માત્ર શારીરિક અધિકાર

- નથી, પરંતુ તેમાં માન-સન્માન સાથે જીવવાનો અધિકાર શામેલ છે.
- મહિલાને અધિકાર છે કે તે દાયકાઓ પછી પણ પોતાની પસંદગીના કોઈપણ પ્લેટફોર્મ પર પોતાની ફરિયાદ મૂકવાનો છે.
 - માનહાનિ:
 - ભારતમાં માનહાનિ એ કોઈ નાગરિક ગુનો અને ગુનાહિત કૃત્ય હોઈ શકે છે.
 - તેઓ પ્રાપ્ત કરે છે તે ઉદ્દેશ્યમાં આ બંને વચ્ચેનો તફાવત.
 - નાગરિક ખામી વળતર દ્વારાના કોઈપણ નુકસાનની ભરપાઈ કરે છે અને અધિનિયમ સુધારવા માટેના પ્રયત્નો કરે છે, જ્યારે માનહાનિના ગુનાહિત કેસોમાં ગુનેગારને કોઈ પણ ખોટા કૃત્ય માટે સજા કરવામાં આવે છે અને બીજાને આમ ન કરવા સંદેશ આપવાની હિમાયત કરવામાં આવે છે.
 - માનહાનિના કાયદા:
 - ભારતીય કાયદામાં ગુનાહિત માનહાનિને ખાસ કરીને ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 499 હેઠળ ગુનો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે, જ્યારે નાગરિક બદનામી એ 'અપકૃત્ય' છે (કાયદાના ક્ષેત્ર કે જે અન્ય કાયદા દ્વારા ગેરવર્તનને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, પરંતુ તે ખોટી રીતે અર્થઘટન કરનારા કેસોની નોંધ લે છે).

- ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 499 મુજબ, જે કોઈ પણ વ્યક્તિ બોલવામાં અથવા વાંચવાના હેતુથી શબ્દો દ્વારા, ચિત્રો દ્વારા અથવા દ્રશ્ય દ્રષ્ટિકોણ દ્વારા વ્યક્તિને ઉચ્ચારણ કરે છે અથવા પ્રકાશિત કરે છે, તે વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન થાય છે અથવા જાણીતું છે અથવા નિંદા કહેવા અથવા પ્રકાશિત કર્યું છે કે વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડે છે, પછી અપવાદરૂપ સંજોગોમાં સિવાય તે વ્યક્તિને બદનામ કરવા કહેવામાં આવશે.
- અપવાદ:
 - કલમ 499 મુજબ, જાહેર કલ્યાણ માટે અપેક્ષિત અથવા પ્રકાશિત થનારી સત્યતાને દોષી ઠેરવવા, તે વ્યક્તિના સંબંધમાં જે સાચું છે તે દોષ માનહાનિ નથી. આ જનકલ્યાણ માટે છે કે નહીં તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે.
- સજા:
 - ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 500 હેઠળ બે વર્ષ સુધીની કેદની સજા અને દંડ અથવા બંનેની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
- માન્યતા:
 - સુપ્રીમ કોર્ટે સુબ્રમણ્યમ સ્વામી વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના 2014 કેસમાં ફોજદારી માનહાનિ કાયદાની બંધારણીય માન્યતાને સમર્થન આપ્યું હતું.

26 Feb સુધી

10% DISCOUNT

પોલીસ આક્રમક તૈયારી કોન્સ્ટેબલ

નવી બેચ
26-02-2021
સાંજે 4 થી 6

!! SOCIAL DISTANCE
મર્યાદિત સંખ્યા

ગણિત, Reasoning અને કાયદામાં સ્કોર કરાવવા ગેરન્ટેડ તૈયારી

પોલીસ ભરતીના નિષ્ણાંત ફેકલ્ટીઝ દ્વારા અભ્યાસ

પરીક્ષાલક્ષી To the Point મટિરીયલ્સ

Weekly Test દ્વારા સ્ટ્રેટેજિક તૈયારી

PHYSICAL ની આક્રમક તૈયારી

offline અમદાવાદ

 INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

84695-01110
 84696-01110

127 Ratna Business Square, Old Natraj Cinema, Opp. H.K.Collage, Ashram Road, Ahmedabad.

સરકારની માલિકીની સામાન્ય વીમા કંપનીઓમાં 3,000 કરોડ રૂપિયાનું રોકાણ કરવામાં આવશે

- નાણા મંત્રાલયે વર્તમાન ક્વાર્ટરમાં સરકારની માલિકીની સામાન્ય વીમા કંપનીઓમાં 3,000 કરોડ રૂપિયાનું રોકાણ કરવાનું નક્કી કર્યું છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ વીમા કંપનીઓના આર્થિક આરોગ્યને સુધારવા માટે આ મૂડી રોકાણ કરવામાં આવશે.
- તાજેતરના પગલામાં સરકારે નાણાકીય વર્ષ 2020-21 માટેના 28 લાખ કરોડના વધારાના ખર્ચ માટે સંસદીય મંજૂરી મેળવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. અનુદાન માટેની પૂરક માંગણીઓની બીજી અને અંતિમ બેચના ભાગ રૂપે આ રકમ માંગવામાં આવી હતી.
- તેમાં વીમા કંપનીઓને પુનઃ ધિરાણ માટે વધારાના ભંડોળ પૂરું પાડવા રૂ. 3,000 કરોડનો પણ સમાવેશ થાય છે.
- અનુદાન માટેની પૂરક માંગણીઓ પૂર્ણ કર્યા બાદ માર્ચમાં સંસદ દ્વારા 3000 કરોડ રૂપિયાનું રોકાણ કરવામાં આવશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આ નિર્ણય રાષ્ટ્રીય વીમા, યુનાઈટેડ ભારત વીમા અને ઓરિએન્ટલ વીમાને મૂડી સહાય આપવા માટે લેવામાં આવ્યો હતો.
- કેન્દ્રીય કેબિનેટે વીમા કંપનીઓની અધિકૃત શેર મૂડી વધારવાનો નિર્ણય પણ લીધો હતો.
- નેશનલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ (NICL) ની શેરની મૂડી વધારીને રૂ. 7500 કરોડ કરવામાં આવશે, જ્યારે તે યુનાઈટેડ ઇન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ (UIICL) અને ઓરિએન્ટલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ (OICL) માટે 5000 કરોડ રૂપિયા કરવામાં આવશે.

રાષ્ટ્રીય વીમા કંપની લિમિટેડ (NICL)

- તે સરકારની માલિકીની સામાન્ય વીમા કંપની છે. આ કંપનીની ટેગલાઈન 'Trusted Since 1906' છે. તેનું મુખ્ય મથક કલકત્તામાં છે. NICLની સ્થાપના ગોર્ધનદાસ દુતિયા અને જીવનદાસ દુતિયા દ્વારા 1906 માં કરવામાં આવી હતી. NICL નેપાળમાં પણ કાર્યરત છે.

RBIએ બેંકની ક્રેડિટ અને થાપણો અંગેનો ડેટા જારી કર્યો

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) એ તાજેતરમાં બેંક ક્રેડિટ અને થાપણો અંગેનો પોતાનો ડેટા જારી કર્યો છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ ડેટા દર્શાવે છે કે બેંક ક્રેડિટમાં 93 ટકાનો વધારો થયો છે, જે હવે 29 જાન્યુઆરી 2021 ના રોજ પૂરા થતાં પખવાડિયામાં 5 લાખ કરોડ રૂપિયા થઈ ગયો છે.
- તે એમ પણ જણાવે છે કે સમાન સમયગાળા દરમિયાન બેંકોમાં થાપણોમાં 6 ટકા અને રૂ. 98 લાખ કરોડનો વધારો થયો છે.
- આમ, 31 જાન્યુઆરી 2020 ના રોજ પૂરા થયેલા પખવાડિયામાં, બેંક ક્રેડિટ 5 લાખ કરોડ છે, જ્યારે થાપણો 24 લાખ કરોડ છે.
- RBIના ડેટા દર્શાવે છે કે નાણાકીય વર્ષ 2020-2021ના પ્રથમ નવ મહિનામાં બેંક ધિરાણમાં 2 ટકાનો વધારો થયો છે જ્યારે થાપણોમાં 8.5 ટકાનો વધારો થયો છે.
- ડિસેમ્બર 2020 માં બેંકોની નોન-ફૂડ ક્રેડિટ ગ્રોથ 9 ટકા હતી.
- તે એ પણ પ્રકાશિત કરે છે કે કૃષિ અને તેને લગતી પ્રવૃત્તિઓમાં ધિરાણનો વિકાસ દર ડિસેમ્બર 2019 માં 5.3 ટકાની તુલનાએ વધીને 4 ટકા થયો છે.
- મોટા ઉદ્યોગોને આપવામાં આવતી લોનમાં 4 ટકાનો ઘટાડો થવાને કારણે ઉદ્યોગના રૂણમાં 1.2 ટકાનો ઘટાડો થયો છે.
- વધુમાં, વર્તમાન નાણાકીય વર્ષ (2020-2021) માં વ્યક્તિગત રૂણમાં 5 ટકાનો ઘટાડો થયો છે.

બેંક ક્રેડિટ

- તે કોઈપણ બેંકિંગ સંસ્થાના કોઈપણ વ્યવસાય અથવા વ્યક્તિગત માટે ઉપલબ્ધ ક્રેડિટની રકમનો સંદર્ભ આપે છે. આમ, કોઈ વ્યક્તિ અથવા વ્યવસાય કોઈપણ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા પાસેથી ઉધાર લઈ શકે છે તે કુલ રકમને બેંક ક્રેડિટ કહેવામાં આવે છે. રૂણ લેનારાની બેંક શાખ તેમની લોન ચૂકવવાની ક્ષમતા પર આધારિત છે. તે બેંકો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા ધિરાણ માટે ઉપલબ્ધ લોનની કુલ રકમ પર પણ આધારિત છે.

પીરામલ ગ્રુપ DHFLનું અધિગ્રહણ કરશે

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાએ પિરામલ ગ્રુપ દ્વારા 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ દિવાન હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (DHFL) ના સંપાદનને મંજૂરી આપી દીધી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આરબીઆઈનો નિર્ણય DHFL લેણદારોની સમિતિએ પિરામલની બોલીની તરફેણમાં મતદાન કર્યાના એક મહિના પછી આવ્યો છે.
- બોલીમાં 94% ટકા મત પ્રાપ્ત થયા છે.
- ત્યારબાદ, કંપનીના રિઝોલ્યુશન પ્લાનને આરબીઆઈ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- હવે પીરામલ ગ્રુપે DHFL મેળવવા માટે નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલ (NCLT) ની પરવાનગી લેવી પડશે.
- પીરામલ ગ્રુપ સિવાય રૂણગ્રસ્ત NBFCનો બીજો મોટો દાવેદાર યુએસ સ્થિત ઓક્ટ્રી કેપિટલ હતો.
- ઓક્ટ્રી કેપિટલે ધીરનાર તરફથી 45 ટકા મતો મેળવ્યા હતા.
- પીરામલ ગ્રુપે, 37,250 કરોડ જ્યારે ઓક્ટ્રીએ, 38,400 કરોડની ઓફર કરી છે.
- જો કે, પિરામલ ગ્રુપે ઊંચી આગળની રોકડ ચુકવણીની ઓફર કરી હતી, આમ, કંપનીએ બિડ જીતી લીધી હતી.

દિવાન હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (DHFL)

- તે એક હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ કંપની છે જે ડિપોઝિટ લે છે. કંપનીનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં છે. અર્ધ-શહેરી અને ગ્રામીણ ભારતમાં ઓછી અને મધ્યમ આવક જૂથો માટે પરવડે તેવા હાઉસિંગ ફાઇનાન્સની પહોંચને સક્ષમ બનાવવા માટે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ કંપની ભારતની બીજી હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ કંપની છે.
- DHFL એ 2019 માં બોન્ડની ચુકવણી અટકાવી દીધી હતી અને તેની દેવાની જવાબદારીમાં પણ ખામી સર્જાઈ હતી. આને કારણે કંપનીનો શેર 97% કરતા વધુ ઘટ્યો છે. આમ, સરકારે કંપનીમાં દખલ કરી.
- આ પછી ઠરાવની યોજના બનાવવામાં આવી હતી.
- પરંતુ, 2019 માં જ એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટે કંપની પર દરોડા પાડ્યા હતા અને નજીની પેઠીઓને આપવામાં આવતી લોનના સંબંધમાં મની લોન્ડરિંગ પ્રવૃત્તિની લિંક્સ મળી હતી.
- ત્યારબાદ, ભારતીય રિઝર્વ બેંક અધિનિયમ, 1934 મુજબ, સેન્ટ્રલ બેંકે કંપનીમાં અપૂરતા વહીવટનો આરોપ લગાવીને ડિરેક્ટર બોર્ડને હટાવી દીધું અને હવે આ કંપની નાદાર થઈ ગઈ છે.

કૃષિ આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય

- તાજેતરમાં, કેન્દ્ર સરકારે સ્વીકાર્યું કે 2013 થી દેશમાં કૃષિ આવકની વાસ્તવિક આકારણી કરવામાં આવી નથી.
- નાણાંકીય વર્ષ 2016-17ના કેન્દ્રિય બજેટમાં ભારત સરકારે વર્ષ 2022 સુધીમાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનું નીતિ લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- પરિચય:
 - ભારતની અડધાથી વધુ વસ્તીના જીવનનિર્વાહનું મુખ્ય સાધન કૃષિ છે. રોજગાર, આવક અને રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષામાં તેની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાને કારણે, આટલા ટૂંકા ગાળામાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવી એ વહીવટી અધિકારીઓ, વૈજ્ઞાનિકો અને નીતિ ઉત્પાદકો માટે મુશ્કેલ કાર્ય છે.
 - કુલ ઉત્પાદનમાં વધારો, બજારમાં ભાવની વધુ સારી પુનઃપ્રાપ્તિ, ઉત્પાદન ખર્ચમાં ઘટાડો, ઉપજનું વૈવિધ્યકરણ, લાણી પછીના સક્ષમ સંચાલન, મૂલ્યવર્ધન વગેરે દ્વારા ખેડૂતોની આવક બમણી કરવી શક્ય છે.

સરકારે લીધેલા પગલાં

- સંસ્થાકીય સુધારાઓ:
 - ઉત્પાદન વધારવા અને ખર્ચ ઘટાડવા: પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના, જમીન આરોગ્ય કાર્ડ અને પરંપરાગત કૃષિ વિકાસ યોજના.
 - પ્રધાનમંત્રી પાક વીમા યોજના: પાક અને આવકની ખોટની સ્થિતિમાં વીમા આપવા અને ખેતીમાં રોકાણને પ્રોત્સાહન આપવું.
 - નદીઓને જોડવું – ઉત્પાદન અને કૃષિ આવક વધારવા માટે.
- ઓપરેશન ગ્રીન્સ:
 - ટમેટાં, ડુંગળી અને બટાટા જેવી નાશ પામતી ચીજવસ્તુઓની કિંમતની અસ્થિરતાને ધ્યાનમાં લેવા.
 - પીએમ કિસાન સંપદા યોજના: એકંદરે ફૂડ પ્રોસેસિંગને પ્રોત્સાહન આપવા
- તકનીકી સુધારાઓ:
 - e-NAMની શરૂઆત:
 - રાષ્ટ્રીય કૃષિ બજાર (e-NAM) એ એક અખિલ ભારતીય ઇલેક્ટ્રોનિક ટ્રેડિંગ પોર્ટલ છે, જે કૃષિ પેદાશો માટે એકીકૃત રાષ્ટ્રીય બજાર બનાવવા માટે હાલની કૃષિ પેદાશ માર્કેટિંગ કમિટી (એપીએમસી) મંડીઓને નેટવર્ક સાથે જોડે છે.
 - કપાસ ટેક્નોલોજી મિશન:
 - તેનો ઉદ્દેશ કપાસ ઉત્પાદકોને તકનીકીના વ્યવસ્થિત સ્થાનાંતરણની સુનિશ્ચિત કરીને, કૃષિ ખર્ચમાં ઘટાડો અને હેક્ટર દીઠ ઉપજમાં વધારો કરીને ઉત્પાદકોની આવક વધારવાનો છે.

- > તેલીબિયાં, કઠોળ અને મકાઈ પર ટેકનોલોજી મિશન: TMOPM અંતર્ગત લાગુ કરાયેલી કેટલીક યોજનાઓ છે – તેલીબિયાં ઉત્પાદન કાર્યક્રમ, રાષ્ટ્રીય કઠોળ વિકાસ યોજના વગેરે.
- ઇન્ટિગ્રેટેડ બાગાયતી વિકાસ મિશન (MIDH):
- > તે બાગાયતી ક્ષેત્રના સર્વાંગી વિકાસ માટે એક યોજના છે જેમાં ફળો, શાકભાજી, કંદ-મૂળ પાક, મશરૂમ્સ, મસાલા, ફૂલો, સુગંધિત છોડ, નાળિયેર, કાજુ, કોકો અને વાંસનો સમાવેશ થાય છે.
- સુગર ટેકનોલોજી મિશન:
- > તેનો ઉદ્દેશ ખાંડના ઉત્પાદન ખર્ચમાં ઘટાડો કરવા અને ઉત્પાદકતામાં વધારો, ઊર્જાના બચાવ અને મૂડી ઉત્પાદન ગુણોત્તરમાં સુધારણા જેવા પગલા દ્વારા ખાંડની ગુણવત્તામાં સુધારો કરવાનો છે.
- > રાષ્ટ્રીય સસ્ટેનેબલ એગ્રિકલ્ચર મિશન: તેનો ઉદ્દેશ ભારતીય કૃષિના દસ મુખ્ય પરિમાણો પર કેન્દ્રિત અનુકૂલન પગલાંની શ્રેણી દ્વારા ટકાઉ કૃષિને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે, તેમાં કેટલાક મુખ્ય પરિમાણો શામેલ છે: 'ખેતી બિયારણ, પશુ ધન અને માછલી ઉછેર', 'જળ વપરાશની કાર્યક્ષમતા', 'જંતુ વ્યવસ્થાપન', 'સુધારેલ ખેતી પદ્ધતિઓ', 'પોષક વ્યવસ્થા', 'કૃષિ વીમો', 'ધિરાણ સહાય', 'બજાર', 'માહિતીની પહોંચ' અને આજીવિકા વિવિધતા.
- > આ ઉપરાંત, વૃક્ષારોપણ સંબંધિત યોજનાઓ (દરેક વીઅર પરનાં વૃક્ષો), મધમાખી ઉછેર, ડેરી અને મત્સ્યઉદ્યોગ પણ લાગુ કરવામાં આવે છે.

જરૂરિયાત અને પડકારો

- > વર્ષ 2022 સુધીમાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે, આર્થિક સર્વે 2021 કેટલાક મૂળભૂત પડકારોની રૂપરેખા આપે છે કે જેના પર ધ્યાન આપવું જરૂરી છે:
- સિંચાઈ સુવિધાઓ વિસ્તરણ:
- > અસરકારક જળસંચયણ પ્રણાલીને સુનિશ્ચિત કરતી વખતે સિંચાઈ સુવિધાઓ વિસ્તૃત કરવાની જરૂર છે.
- કૃષિ શાખ સુધારણા:
- > કૃષિ ધિરાણના ક્ષેત્રમાં પ્રવર્તમાન અસમાનતાના મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેવા માટે, કૃષિ ધિરાણ માટે સમાવિષ્ટ અભિગમ અપનાવવો જરૂરી છે.
- જમીન સુધારણા:
- > ભારતમાં નાના અને સીમાંત હોલિંગનું પ્રમાણ મોટું હોવાથી, જમીન સુધારણા જેવા જમીન સુધારણાનાં પગલાંથી ખેડૂતોને તેમની આવકમાં સુધારો કરવામાં મદદ મળી શકે છે.
- સંલગ્ન વિસ્તારોનું પ્રમોશન:
- > કૃષિ સાથે જોડાયેલા લોકો (ખાસ કરીને નાના અને સીમાંત ખેડૂતો) ને રોજગાર અને આવકનો ચોક્કસ ગૌણ સ્ત્રોત પૂરો પાડવા પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યઉદ્યોગ જેવા સંલગ્ન ક્ષેત્રોને પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂર છે.

- ફાર્મ યાંત્રિકરણ:
- > ભારતમાં અંડર-ફાર્મિંગ મિકેનિઝેશન (ફક્ત 40%) ના મુદ્દાને ધ્યાન આપવાની જરૂર છે, જે ચીન (લગભગ 60%) અને બ્રાઝિલ (લગભગ 75%) કરતા ઘણું ઓછું છે.
- ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્રે સુધારો:
- > પાક પછીના નુકસાન અને કૃષિ પેદાશો માટે વધારાના બજારની રચનામાં ફૂડ પ્રોસેસિંગની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ ક્ષેત્ર પર વધુ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.
- > ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્ર છેલ્લા છ વર્ષમાં (નાણાકીય વર્ષ 2017-18 પછી) સરેરાશ વાર્ષિક વૃદ્ધિ દરમાં 5% થી વધુનો વિકાસ કરી રહ્યો છે.
- વૈશ્વિક બજારમાં શક્ત્યતાઓ અન્વેષણ:
- > હાલમાં ભારતમાં વધારાની કૃષિ પેદાશો માટે બજારના વધારાના સ્ત્રોતને પ્રદાન કરવા વૈશ્વિક બજારોની શોધમાં વધુ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.
- મજૂરીની ફરીથી ફાળવણી:
- > હાલમાં, કૃષિ ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલા શ્રમ સંસાધનોને અન્ય ક્ષેત્રોમાં પણ ફરીથી ફેરવવાની જરૂર છે.
- > તેમ છતાં, માળખાકીય ફેરફારોમાં કૃષિ ક્ષેત્રમાં કામદારોની સંખ્યામાં ઘટાડો અને સર્વિસ સેક્ટરમાં રોજગારનો હિસ્સો વધારવાનો સમાવેશ થાય છે, તેમ છતાં, મોટી સંખ્યામાં ઉપલબ્ધ કામદારોને યોગ્ય રોજગાર પૂરી પાડવા માટે મેન્યુફેક્ચરીંગ ક્ષેત્રે રોજગારની તકો વિકસાવવા માટે વધુ કામગીરી કરવાની જરૂર છે. .
- અન્ય મુદ્દો:
- > કૃષિમાં રોકાણ, વીમા કવચ, જળસંચય, સુધારેલી ખેતી પદ્ધતિઓ દ્વારા ઉપજ સુધારેલ છે, બજારની પહોંચ છે, સંસ્થાકીય ધિરાણની ઉપલબ્ધતા છે, કૃષિ અને બિન-કૃષિ ક્ષેત્રો વચ્ચે જોડાણો વધારવા જેવા મુદ્દાઓને તાત્કાલિક ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.

આગામી માર્ગ

- > ખેડૂતોની આવકનું નીચું સ્તર અને તેમાં દર વર્ષે વધઘટ એ કૃષિ ક્ષેત્રની ચિંતાઓનું મુખ્ય કારણ છે.
- > કૃષિનું ભવિષ્ય સુરક્ષિત કરવા અને ભારતની અડધી વસ્તીનું જીવનનિર્વાહ વધારવા માટે, ખેડૂતોની સ્થિતિ સુધારવા અને કૃષિ આવક વધારવા માટે પૂરતા ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.
- > ખેડૂતોની ક્ષમતા વધારવા (ટેકનોલોજી અને જાગૃતિ અપનાવવા) પર સક્રિય ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી, ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનું આયોજન કરવું જરૂરી છે.
- > કૃષિ ઘરો પર રાષ્ટ્રીય નમૂના સર્વેક્ષણ કચેરીનો છેલ્લો સર્વે વર્ષ 2013 માં કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદથી ખેડૂતોની આવકનું કોઈ અન્ય આકારણી કરવામાં આવ્યું નથી. તેથી, ખેડૂતોની પ્રગતિનો સચોટ ડેટા મેળવવા માટે તાત્કાલિક યોગ્ય કાર્યક્રમો કરવાની જરૂર છે.

ડિજિટલ ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય સંદેશાવ્યવહાર મંત્રાલયે અનિયંત્રિત વ્યાપારી સંચાર (UCC) અને નાણાકીય છેતરપિંડી (ખાસ કરીને ડિજિટલ પેમેન્ટના ક્ષેત્રમાં) ની ફરિયાદોનો સામનો કરવા નોડલ એજન્સી તરીકે ડિજિટલ ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ (DIU) ની સ્થાપના કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.
- DIU ઉપરાંત, 'ટેલીકોમ એનાલિટિક્સ ફોર ફોડ મેનેજમેન્ટ એન્ડ કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન' (TCCCPR) બધા 22 લાઈસન્સ સેવા ક્ષેત્રના સ્તરે વિકસાવવામાં આવશે.
- આ 'ટેલિકોમ કમર્શિયલ કમ્યુનિકેશન્સ કસ્ટમર પ્રેક્ટિસ રેગ્યુલેશન્સ' (TCCCPR), 2018 નું કડક પાલન સુનિશ્ચિત કરશે, જે ભારતમાં 'અનિચ્છનીય વાણિજ્યિક સંચાર' (UCC) ને નિયંત્રિત કરવા માટે સંશોધિત નિયમનકારી માળખું પ્રદાન કરે છે.

Back to Basics : પૂઠભૂમિ

- તાજેતરમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટ (એચસી) એ અનિચ્છનીય વ્યાપારી સંદેશાવ્યવહાર (UCC) ને કાબૂમાં રાખવા વર્ષ 2018 માં દિલ્હી હાઈકોર્ટ દ્વારા જારી કરેલા નિયમનને 'પૂર્ણ અને કડક' કરવા આદેશ આપ્યો હતો.
- નવેમ્બર 2020 માં, ARI 2020 અને જૂન 2020 ની વચ્ચે યુસીસીને તેમના નેટવર્ક પર નિયંત્રણ માટે પૂરતા પગલાં ન લેવા બદલ ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ, વોડાફોન આઈડિયા અને રિલાયન્સ જિઓ ઇન્ફોકોમ જેવી ટેલિકોમ કંપનીઓ માટે TRAIએ 30 કરોડની લેણદેણ ચૂકવી હતી.
- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (આરબીઆઈ) એ નાણાકીય વર્ષ 2018-19ના પોતાના વાર્ષિક અહેવાલમાં જણાવ્યું છે કે છેલ્લા એક વર્ષમાં ક્રેડિટ અને ડેબિટ કાર્ડના દુરુપયોગ, ઓળખ ફ્લોનીંગ અને સ્પામ સંબંધિત 220 કરોડ રૂપિયાની છેતરપિંડી. DIU આ જોખમને ઘટાડી શકે છે.

ડિજિટલ ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ

- ઉદ્દેશ:**
- ટેલિકમ્યુનિકેશન્સ સંસાધનો સાથે સંકળાયેલી કોઈપણ કપટભરી પ્રવૃત્તિની તપાસમાં વિવિધ કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓ, નાણાકીય સંસ્થાઓ અને ટેલિકોમ સેવા પ્રદાતાઓ વચ્ચે સંકલન કરવું.
- અનસોલિટીટેડ કમર્શિયલ કમ્યુનિકેશન્સ (UCC) ની તપાસ:**
- UCCનો મુદ્દો ટેલિકોમ મંત્રાલય તેમજ ભારતના ટેલિકોમ રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી (TRAI) માટે મોટી ચિંતાનો વિષય છે. યુસીસીને રોકવાની સૂચનાનું પાલન ન કરવા બદલ ટેલિકોમ ઓપરેટરોને સમય સમય પર દંડ ફટકારવામાં આવે છે.

- ફરિયાદોનું અસરકારક નિવારણ:**
- DIU ઉપરાંત ફરિયાદોના અસરકારક નિવારણ માટે વેબ અને મોબાઈલ એપ્લિકેશનની સાથે એસએમએસ આધારિત સિસ્ટમ પણ બનાવવામાં આવશે.
- ડિજિટલ ઇકોસિસ્ટમ સાથે વિશ્વાસ નિર્માણ:**
- DIU સિસ્ટમ ડિજિટલ ઇકોસિસ્ટમ પ્રત્યે લોકોના વિશ્વાસને મજબૂત બનાવશે અને નાણાકીય ડિજિટલ ટ્રાંઝેક્શન (મુખ્યત્વે મોબાઈલ સંબંધિત) વધુ સુરક્ષિત અને વિશ્વસનીય બનાવશે, પરિણામે ડિજિટલ ભારતને વેગ મળશે.
- ઓવર-ઘ-ટોપ (OTT) સેવાઓ પર UCC:**
- ટ્રાઈ ઓવર-ઘ-ટોપ (OTT) સેવાઓ દ્વારા અવાંચિત વ્યવસાયિક સંદેશાવ્યવહાર સાથે વ્યવહાર કરવા માટે પરામર્શ પેપર સબમિટ કરશે. જો કે હાલમાં શરૂ થયેલી સિસ્ટમો, વોટ્સએપ પર યુસીસી જેવા ઓવર-ઘ-ટોપ (OTT) સેવા પ્રદાતાઓના મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેતી નથી.
- ટેલિકોમ કમર્શિયલ કમ્યુનિકેશન્સ કસ્ટમર પ્રેક્ટિસ રેગ્યુલેશન્સ, 2018 એ વપરાશકર્તાઓને અનિચ્છનીય કોલ્સ અથવા SMS સામે ફરિયાદ કરવાની મંજૂરી આપવા માટે ટેલિકોમ ઇકોસિસ્ટમના તમામ હોદ્દેદારો માટેના ધોરણોને કડક કર્યા છે. જો કે, યુસીસીના કિસ્સામાં, OTT સેવા પ્રદાતાઓ હજી પણ આ નિયમોની પહોંચની બહાર છે.

વિદેશી પોર્ટફોલિયોના રોકાણમાં વધારો

- તાજેતરમાં યુનિયન બજેટ 2021-22 ની રજૂઆત પછી, ફોરેન પોર્ટફોલિયો ઇન્વેસ્ટમેન્ટ(FPI)માં વધારાને કારણે સેન્સેક્સમાં 11.36% નો વધારો થયો છે.
- સેનસેક્સ, જેને S & P અને BSE સેન્સેક્સ સૂચકાંક તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે ભારતમાં બોમ્બે સ્ટોક એક્સચેન્જનું બેંચમાર્ક સૂચકાંક છે.
- સ્ટોક એ એક રોકાણ છે જે કોઈ કંપનીના શેર અથવા આંશિક માલિકીનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. કોર્પોરેશનો તેમના વ્યવસાયો ચલાવવા માટે ભંડોળ એકત્ર કરવા માટે સ્ટોક (વેચાણ) જારી કરે છે.

Back to Basics : પ્રવાહ માટેનું કારણ

- વધેલી તરલતા:**
- શેરબજારમાં આ વૃદ્ધિ નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના નાણાકીય વર્ષના બજેટના પ્રભાવને કારણે થઈ છે, જેણે ભારતીય અર્થવ્યવસ્થામાં પ્રવાહિતા (બજારમાં નાણાં ની સપ્લાય) ને અસર કરી છે, જ્યારે ખાનગીકરણના ફાયદામાં વધારો થયો છે.
- શેરહોલ્ડરોના હકોનું રક્ષણ કરવા અને વ્યવસાયમાં સરળતા આપવા જેવા ઘણા સુધારાઓ પણ મુખ્ય પરિબલો તરીકે ઉભરી આવ્યા છે.

■ કોવિડ બાદ પુનઃપ્રાપ્તિ:

- તેજમય અર્થવ્યવસ્થા સાથે, ભારત પશ્ચિમ વિશ્વ કરતા વિકસિત દેશોના રોકાણકારો માટે વધુ વિશ્વસનીય સ્થળ હોવાનું જણાય છે (જે કોવિડ -19 ની બીજી તરંગ અને સંબંધિત લોકડાઉન સાથે સંઘર્ષ કરી રહ્યાં છે).

■ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં રોકાણ:

- ખાનગી બેન્કો, ઝડપી ચાલતી કન્ઝ્યુમર ગૂડ્ઝ અને ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી (આઈટી) જેવા ક્ષેત્રોમાં વિદેશી પ્રવાહ જોવા મળ્યો છે, કારણ કે લોકડાઉન પ્રતિબંધોને દૂર કર્યા પછી આ ભારતીય કંપનીઓએ સારું પ્રદર્શન કર્યું છે.
- વર્ષ 2020 માં, ફાર્મા ક્ષેત્ર પસંદગીના વિકલ્પ તરીકે ઉભરી આવ્યું અને આ ક્ષેત્રે ખૂબ સારું પ્રદર્શન કર્યું.
- સંભવિત નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ (એનપીએ) ને કારણે બેન્કિંગ શેરમાં ઘટાડો થયો છે. હવે એફપીઆઈ દ્વારા ઉભી કરવામાં આવેલી માંગને પગલે ફરી બેન્કિંગ શેરમાં વધારો થયો છે.

લાભ

■ વિદેશી વિનિમય ભંડારમાં વધારો:

- ભારતમાં રોકાણના પ્રવાહમાં વધારો થવાથી ફોરેક્સ અનામતમાં વધારો થશે, ભારત વધુ પડતા પ્રવાહિતા અને ભવિષ્યમાં વધતી જતી નાણાકીય ખોટ જેવી સમસ્યાઓનો સામનો કરવા માટે એક વિકલ્પ આપશે.

વિદેશી પોર્ટફોલિયો રોકાણ

■ વિદેશી મૂડી:

- FPI અને FDI બંને લગભગ તમામ અર્થવ્યવસ્થા માટે ધિરાણના મહત્વપૂર્ણ સ્ત્રોત છે.
- વિદેશી સીધા રોકાણ (FDI) એ એક દેશના વ્યવસાય અથવા કોર્પોરેશનમાં કાયમી હિતો સ્થાપિત કરવાના હેતુ સાથે જૂથ દ્વારા કરવામાં આવેલું રોકાણ છે.
- ઉદાહરણ: રોકાણકારો અન્ય દેશમાં પેટાકંપનીની સ્થાપના, હાલની વિદેશી કંપની સાથે એક્વિઝિશન અથવા મર્જર, વિદેશી કંપની સાથે સંયુક્ત સાહસ ભાગીદારી શરૂ કરવા વગેરે જેવી ઘણી રીતે એફડીઆઈ કરી શકે છે.
- વિદેશી પોર્ટફોલિયોના રોકાણ (FPI) માં સિક્યોરિટીઝ અને અન્ય નાણાકીય સંપત્તિ હોય છે જે વિદેશી રોકાણકારો દ્વારા નિષ્ક્રીય રીતે રાખવામાં આવે છે. તે રોકાણકારને નાણાકીય સંપત્તિઓને સીધી માલિકી પ્રદાન કરતું નથી અને બજારની અસ્થિરતાના આધારે પ્રમાણમાં પ્રવાહી છે.
- ઉદાહરણો: સ્ટોક, બોન્ડ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ, એક્સચેન્જ ટ્રેડેડ ફંડ, અમેરિકન ડિપોઝિટરી રિસેપ્ટ (ADR), ગ્લોબલ ડિપોઝિટરી રિસેપ્ટ (જીડીઆર) વગેરે.

FPI સંબંધિત અન્ય વિગતો

- FPI એ દેશના મૂડી ખાતાનો એક ભાગ છે અને તે દેશની ચુકવણીની સંતુલન (બીઓપી) ની સ્થિતિ દર્શાવે છે.

- બીઓપી સામાન્ય રીતે એક વર્ષના સમયગાળામાં દેશના બાકીના વિશ્વ સાથેના તમામ નાણાકીય વ્યવહારોના હિસાબનું નિવેદન છે.
- નવા FPI નિયમોને બદલીને નવા એફપીઆઈ નિયમોને બદલીને, સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા (સેબી) દ્વારા વર્ષ 2019 માં રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.
- FPIને ઘણીવાર 'હોટ મની' કહેવામાં આવે છે કારણ કે તેમાં અર્થવ્યવસ્થામાંથી સ્થળાંતર કરવાનું વલણ છે.
- FDI FPI કરતા વધુ પ્રવાહી અને ઓછું જોખમી છે.

બ્લુ ઇકોનોમી નીતિ મુસદ્દો

- તાજેતરમાં પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલયે બ્લુ ઇકોનોમી પોલિસીનો ડ્રાફ્ટ બહાર પાડ્યો છે, જેમાં વિવિધ હિતધારકોના સૂચનો અને ઈનપુટ્સને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.
- આ નીતિ વર્ષ 2030 સુધીમાં ભારતના નવા ભારતની દ્રષ્ટિને અનુરૂપ છે.

Back to Basics : બ્લુ ઇકોનોમી નીતિ મુસદ્દો

- આ નીતિ દસ્તાવેજમાં રાષ્ટ્રીય વિકાસના દસ કી પરિમાણોમાં થી એક તરીકે બ્લુ ઇકોનોમીને સ્વીકારવામાં આવી છે.
- આ નીતિ ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાના સર્વાંગી વિકાસ માટે કેટલાક ચાવીરૂપ ક્ષેત્રોમાં નીતિ હસ્તક્ષેપો પર ભાર મૂકે છે. આ નીતિમાં નીચેના સાત વિષયોનું ક્ષેત્રોને ઓળખવામાં આવ્યાં છે:
- બ્લુ ઇકોનોમી અને ઓશન ગવર્નન્સ માટે રાષ્ટ્રીય હિસાબી માળખું.
- દરિયાઈ દરિયાઈ અવકાશી આયોજન અને પર્યટન.
- દરિયાઈ મત્સ્યોદ્યોગ, માછલીઘર અને માછલી પ્રક્રિયા
- ઉત્પાદન, ઉભરતા ઉદ્યોગો, વ્યવસાય, તકનીક, સેવાઓ અને કૌશલ્ય વિકાસ.
- ટ્રાંઝેસમેન્ટ સહિત લોજિસ્ટિક્સ, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને શિપિંગ.
- કોસ્ટલ અને ડીપ સી માઈનીંગ અને ઓફશોર એનર્જી.
- સુરક્ષા, વ્યૂહાત્મક પરિમાણો અને આંતરરાષ્ટ્રીય જોડાણ.

ઉદ્દેશ

- ભારતના કુલ ઘરેલુ ઉત્પાદન (જીડીપી) માં બ્લુ ઇકોનોમીના યોગદાનમાં વધારવું.
- વાદળી અર્થવ્યવસ્થા, જેમાં દરિયાઈ સંસાધનો પર આધારીત આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ શામેલ છે, ભારતીય અર્થતંત્રમાં કુલ 4.1 ટકા ફાળો આપે છે.
- દરિયાકાંઠાના સમુદાયોના જીવનમાં સુધારણા કરવા.
- દરિયાઈ જૈવવિવિધતાને બચાવવા.
- રાષ્ટ્રીય દરિયાઈ ક્ષેત્ર અને સંસાધનોની સુરક્ષા જાળવવી.
- વાદળી અર્થવ્યવસ્થા નીતિ આવશ્યક છે

વિશાળ દરિયાકિનારો

- લગભગ સાડા સાત હજાર કિલોમીટરના દરિયાકિનારે ભારતની દરિયાઈ પરિસ્થિતિ એકદમ લાક્ષણિક છે.
- ભારતના કુલ 28 રાજ્યોમાંથી નવ દરિયાકાંઠાના રાજ્યો છે અને દેશની સંપૂર્ણ ભૌગોલિક સીમા 1,382 ટાપુઓનો સમાવેશ કરે છે.
- દેશમાં આશરે 199 બંદરો છે, જેમાં કુલ 12 મોટા બંદરોનો સમાવેશ થાય છે, જ્યાંથી વાર્ષિક આશરે 1,400 મિલિયન ટન કાર્ગો પસાર થાય છે.

નિર્જીવ સંસાધનોનો ઉપયોગ

- લગભગ 2 મિલિયન ચોરસ કિલોમીટરના ક્ષેત્રમાં ફેલાયેલો ભારતનો એક્સક્લુઝિવ ઈકોનોમિક ઝોન (સેઝ), ક્રૂડ તેલ અને કુદરતી ગેસ જેવા મહત્વપૂર્ણ સંસાધનો તેમ જ જીવંત અને નિર્જીવ સંસાધનોનો વિશાળ સંગ્રહ ધરાવે છે.

દરિયાકાંઠાના સમુદાયોની આજીવિકા

- ભારતની દરિયાઈ દરિયાઈ અર્થવ્યવસ્થા દેશભરમાં 4 મિલિયનથી વધુ માછીમારો અને દરિયાકાંઠાના સમુદાયો માટે આજીવિકાનો મહત્વપૂર્ણ સ્ત્રોત છે.

ભારત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી અન્ય મહત્વપૂર્ણ પહેલ

- **ટકાઉ વિકાસ માટે બ્લુ અર્થવ્યવસ્થા પર ઇન્ડો-નોર્વે ટાસ્ક ફોર્સ:**
 - ભારત અને નોર્વે વચ્ચે બ્લુ અર્થવ્યવસ્થા પર સંયુક્ત પહેલ વિકસાવવાનાં લક્ષ્ય સાથે વર્ષ 2020 માં બંને દેશોએ સંયુક્ત રીતે ટાસ્ક ફોર્સની રચના કરી હતી.
- **સાગરમાલા પ્રોજેક્ટ:**
 - સાગરમાલા પ્રોજેક્ટ બંદરોના આધુનિકરણને લગતી કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી એક યોજના છે.
 - આ પ્રોજેક્ટનો હેતુ આંતરરાષ્ટ્રીય જળમાર્ગ અને દરિયાકાંઠાના વહાણમાં વિકાસ કરવાનો છે, જે દરિયાઈ લોજિસ્ટિક્સ ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર પરિવર્તન લાવશે, જેના પરિણામે લાખો નવી રોજગારની તકો મળશે અને લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે.
 - આ પ્રોજેક્ટ દરિયાઈ સંસાધનો, આધુનિક મત્સ્યઉદ્યોગ તકનીકો અને દરિયાકાંઠાના પર્યટનના ટકાઉ ઉપયોગ દ્વારા દરિયાકાંઠાના સમુદાયો અને લોકોના વિકાસ પર કેન્દ્રિત છે.
- **ઓ-સ્માર્ટ:**
 - ઓ-સ્માર્ટ એક છત્ર યોજના છે જેનો હેતુ ટકાઉ વિકાસ માટે સમુદ્ર અને દરિયાઈ સંસાધનોના નિયમિત ઉપયોગને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવે છે.
- **ઇન્ટિગ્રેટેડ કોસ્ટલ ઝોન મેનેજમેન્ટ:**
 - તે દરિયાકાંઠા અને સમુદ્રી સંસાધનોના સંરક્ષણ અને દરિયાકાંઠાના સમુદાયો માટે આજીવિકાની તકોમાં સુધારો કરવા પર કેન્દ્રિત છે.
- **રાષ્ટ્રીય મત્સ્યોદ્યોગ નીતિ:**
 - ભારતમાં એક રાષ્ટ્રીય મત્સ્યઉદ્યોગ નીતિ છે કે જે દરિયાઈ અને અન્ય જળચર સંસાધનોથી માછીમારી સંસાધનોના ટકાઉ ઉપયોગ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને 'બ્લુ ગ્રોથ ઈનિશિયેટિવ'ને પ્રોત્સાહન આપે છે.

વૈશ્વિક પ્રયત્નો

- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્ય (SDG) -14 ટકાઉ વિકાસ માટે સમુદ્ર, સમુદ્ર અને દરિયાઈ સંસાધનોના સંરક્ષણ અને ટકાઉ વપરાશ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

બ્લુ અર્થતંત્ર

- બ્લુ અર્થવ્યવસ્થાની વિભાવના બેલ્જિયન અર્થશાસ્ત્રી ગુંટર પૌલીએ તેમની પુસ્તક 'ધ બ્લુ ઈકોનોમી: 10 યર્સ, 100 ઈનોવેશન અને 100 મિલિયન જોબ્સ' માં 2010 માં પ્રકાશિત કરી હતી.
- આ ખ્યાલ એ આર્થિક વિકાસ, સારી આજીવિકા અને રોજગાર નિર્માણ અને સમુદ્ર ઈકોસિસ્ટમના આરોગ્ય માટે સમુદ્ર સંસાધનોના ટકાઉ ઉપયોગનો સંદર્ભ આપે છે.

સમાવેશ

- નવીનીકરણીય ઊર્જા: ટકાઉ દરિયાઈ ઊર્જા દેશના સામાજિક અને આર્થિક વિકાસમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.
- **મત્સ્યઉદ્યોગ:**
 - સ્થિર મત્સ્યઉદ્યોગ વધુ આવક મેળવવા અને માછલીના ઉત્પાદનમાં વધારો કરવામાં મહત્વપૂર્ણ હોઈ શકે છે, તેમજ તે મહાસાગરોમાં માછલી સંગ્રહને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
- **સમુદ્ર પરિવહન:**
 - 80 ટકાથી વધુ આંતરરાષ્ટ્રીય ચીજોનો વેપાર દરિયાઈ માર્ગ થાય છે.
- **પર્યટન:**
 - મહાસાગર અને દરિયાકાંઠાની પર્યટન રોજગાર વધારવાની સાથે સાથે આર્થિક વિકાસને વેગ આપી શકે છે.
- **આબોહવા પરિવર્તન:**
 - મહાસાગરો એક મહત્વપૂર્ણ કાર્બન સિંક (બ્લુ કાર્બન) બનાવે છે અને હવામાન પલટાને ઘટાડવામાં મદદરૂપ થઈ શકે છે.
- **વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ:**
 - સમુદ્રની ઈકોસિસ્ટમ જમીન પર વધુ સારી રીતે વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ દ્વારા સુધારી શકાય છે.
 - બ્લુ ઈકોનોમી સમુદ્રના અર્થતંત્રના વિકાસને સામાજિક સમાવેશ અને પર્યાવરણીય સ્થિરતા સાથે એકીકૃત કરવા પર ભાર મૂકે છે.

આગળનો રસ્તો

- ભારતના વિશાળ સમુદ્રી હિતોને કારણે, 'બ્લુ ઈકોનોમી' દેશના આર્થિક વિકાસમાં ખૂબ મહત્વપૂર્ણ ગણી શકાય.
- દેશના કુલ ઘરેલુ ઉત્પાદન (જીડીપી) અને સામાન્ય લોકોના કલ્યાણ માટે વાદળી અર્થવ્યવસ્થા મહત્વપૂર્ણ બની શકે છે, જો કે કેન્દ્રમાં ટકાઉ વિકાસ અને સામાજિક-આર્થિક કલ્યાણ રાખવા જરૂરી છે.
- તેથી, બ્લુ ઈકોનોમી પોલિસીના ડ્રાફ્ટને દેશના આર્થિક વિકાસ અને કલ્યાણ માટે એક મહત્વપૂર્ણ નીતિ માળખું તરીકે ગણી શકાય.

ભારતે સીરિયાને 2000 મેટ્રિક ટન ચોખા ભેટ કર્યા

- ભારત સરકારે મધ્ય પૂર્વના દેશો સાથે ખાદ્ય સુરક્ષાને મજબૂત બનાવવા માટે સીરિયાને 2000 મેટ્રિક ટન ચોખા ભેટ કર્યા છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- વિદેશ મંત્રાલયના એક નિવેદનમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે 1000 મેટ્રિક ટન ચોખાનો પહેલો માલ સીરિયાને સોંપવામાં આવ્યો છે.
- આ કન્સાઈમેન્ટ હિકાજીર રહેવાને સોંપાયેલ હતું, તે સીરિયામાં ભારતના રાજદૂત છે.
- સીરિયન બાજુથી, આ માલસામાન હુસેન મખલૂફ કોને મેળવ્યો હતો. જે સ્થાનિક વહીવટ પ્રધાન અને સુપ્રીમ રાહત સમિતિના વડા છે.
- મંત્રાલયે વધુમાં કહ્યું કે, બાકીની 1000 મેટ્રિક ટન માલ 18 ફેબ્રુઆરીએ સીરિયા પહોંચશે.
- સીરિયન સરકારની કટોકટી માનવતાવાદી સહાયની વિનંતી બાદ ભારત સીરિયાને સહાય પૂરી પાડે છે.

ભારત-સીરિયા સંબંધો

- વિદેશ મંત્રાલયે કહ્યું કે ભારત હંમેશા સીરિયન લોકો સાથે એકતામાં ઉભું રહ્યું છે. સીરિયામાં વિકાસ અને ક્ષમતા નિર્માણ પ્રોજેક્ટ દ્વારા બંને દેશો વચ્ચે દ્વિપક્ષીય સંબંધો ચાલુ છે. તાજેતરના સમયમાં ભારતે સીરિયાને નીચે આપેલ અનુદાન પૂરું પાડ્યું છે:
- જુલાઈ 2020 માં ભારતે સીરિયાને COVID સહાય તરીકે 10 મેટ્રિક ટન દવાઓ ભેટ કરી હતી.
- જાન્યુઆરી 2020 માં ભારતે દમાસ્કસમાં કૃત્રિમ અંગ ફીટ કેમ્પ યોજ્યો હતો. આ શિબિરનો 500 થી વધુ સીરિયન લોકોએ લાભ લીધો હતો. ભગવાન મહાવીર વિકલાંગ સહકાર સમિતિના સહયોગથી વિદેશ મંત્રાલય દ્વારા શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- 'ભારતમાં અધ્યયન' પહેલ: શૈક્ષણિક વર્ષ 2018-2019 અને 2019-2020 દરમિયાન, ભારતીય યુનિવર્સિટીઓમાં અંડરગ્રેજ્યુએટ, અનુસ્નાતક અને પોસ્ટ-ડોક્ટરલ કાર્યક્રમોમાં અભ્યાસ કરવા માટે લગભગ 1000 સીરિયન વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવી હતી.
- ભારત દમાસ્કસમાં ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી માટે નેક્સ્ટજન સેન્ટરની સ્થાપના પણ કરી રહ્યું છે. આ માટેની તૈયારી શરૂ થઈ ચૂકી છે.

કેનેડામાં ભારત કોવિડ-19 રસી સપ્લાય કરશે

- ભારત સરકારે કેનેડામાં કોરોનાવાયરસ રસી પહોંચાડવાનો નિર્ણય લીધો હતો. આ અગાઉ કેનેડાના વડાપ્રધાન જસ્ટિન ટ્રુડોએ ભારતીય વડાપ્રધાનને રસી માટે વિનંતી કરી હતી. ટ્રુડોએ રોગચાળો સામે લડવા માટે ભારત પાસેથી કેનેડાની મદદ અને કોવિડ-19 રસીઓની મદદ માંગી છે. પીએમ મોદીએ કેનેડિયન વડાપ્રધાનને ખાતરી પણ આપી છે કે ભારત કેનેડામાં રસીકરણ કાર્યક્રમમાં સંપૂર્ણ સમર્થન આપશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- પૂરા પાડવામાં આવતી રસીના જથ્થા અંગે અંતિમ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી.
- કેનેડામાં સત્તાવાર ઘોષણા પછી ટૂંક સમયમાં રસી આપવામાં આવશે.
- રસીના જથ્થા અને ડિલિવરીનું સમયપત્રક ટૂંક સમયમાં જારી થઈ જશે.
- ઘણા દેશોમાં COVID-19 રસીઓ સપ્લાય કર્યા પછી, ભારત હવે કોરોનાવાયરસ રસી સપ્લાય કરતું વૈશ્વિક નેતા બન્યું છે.
- અત્યાર સુધીમાં ભારતે 20 થી વધુ દેશોને માનવતાવાદી તેમજ વ્યાપારી ધોરણે રસી પૂરી પાડી છે.
- કેનેડાએ પુણેની સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટને કોરોનાવાયરસ રસીઓ સપ્લાય કરવા જણાવ્યું છે.

ભારત-કેનેડા સંબંધો

- તાજેતરમાં, કેનેડિયન વડાપ્રધાન દ્વારા ભારતના ખેડૂતોના વિરોધ અંગે વ્યક્ત કરવામાં આવેલી ચિંતાઓને પગલે ભારત અને કેનેડા વચ્ચેના સંબંધો સંકટમાં હતા. ભારતના વિદેશ મંત્રાલયે કેનેડા દ્વારા કરેલી ટિપ્પણીઓને અયોગ્ય ગણાવી હતી. જોકે, કેનેડાના વડાપ્રધાને પાછળથી ખેડૂત નેતાઓ સાથે સંવાદ યોજવા બદલ ભારત સરકારની પ્રશંસા કરી હતી.

ભારત-મ્યાનમાર: કલાદાન મલ્ટી-મોડલ ટ્રાંઝિટ પરિવહન પ્રોજેક્ટ

- કેન્દ્રીય વિદેશ પ્રધાન એસ.કે. જયશંકરે તાજેતરમાં જણાવ્યું હતું કે કલાદાન મલ્ટી-મોડલ ટ્રાંઝિટ ટ્રાન્સપોર્ટ પ્રોજેક્ટ અંતિમ તબક્કામાં છે, પરંતુ વિવિધ પડકારોને કારણે આ પ્રોજેક્ટમાં વિલંબ થયો છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- વિદેશ પ્રધાને વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, સિત્વે બંદર હવે થોડા સમય માટે કાર્યરત છે.

- > તેમણે એમ પણ કહ્યું કે, પલેત્વા ઈનલેન્ડ વોટર ટર્મિનલ પ્રોજેક્ટ પણ આગળ વધ્યો છે.
- > વિદેશ પ્રધાને એમ પણ કહ્યું કે કલાદાન મલ્ટી-મોડલ ટ્રાન્ઝિટ પ્રોજેક્ટ રસ્તાના નિર્માણને કારણે વિલંબિત થયો હતો અને ઉમેર્યું હતું કે આ પ્રદેશને કાયદો અને વ્યવસ્થાની કેટલીક પડકારોનો સામનો કરવો પડે છે.

કલાદાન રોડ પ્રોજેક્ટ

- > 484 મિલિયન ડોલરના ખર્ચે કલાદાન પ્રોજેક્ટ 2014 સુધીમાં પૂર્ણ થવાનો હતો. તે 484 મિલિયન ડોલરનો પ્રોજેક્ટ છે જે કોલકાતા બંદરને સીતવે બંદરથી દરિયા માર્ગે જોડે છે. આ પ્રોજેક્ટ મ્યાનમારના સિતવે બંદરને કલાદાન નદીના નૌકા માર્ગથી ચીન રાજ્યના પલેત્વા સુધી જોડશે. ત્યારબાદ, આ પ્રોજેક્ટ પલેત્વાને માર્ગથી ઈશાન ભારતના મિઝોરમ સાથે જોડશે. આ પ્રોજેક્ટને ભારતની 'એક્ટ ઈસ્ટ પોલિસી' ના એક મહત્વપૂર્ણ ઘટક તરીકે પણ જોવામાં આવે છે, જે ભારતને મ્યાનમાર દ્વારા દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા સાથે જોડવા માગે છે.

સિતવે

- > તે મ્યાનમારના રાષ્ટ્રીય રાજધાની છે. આ શહેર એક ટાપુ પર સ્થિત છે. તે કલાદાન, મયુ અને લે મેરો નદીઓના સંગમ પર સ્થિત છે.

ભારત 'ઈરાન-રશિયા મેરીટાઇમ સિક્યુરિટી બેલ્ટ 2021' માં જોડાયો

- > ભારત બે દિવસીય નૌકાદળ ક્વાયત 'ઈરાન-રશિયા મેરીટાઇમ સિક્યુરિટી બેલ્ટ 2021' માં જોડાયો છે. આ ક્વાયત હિંદ મહાસાગરના ઉત્તરીય ભાગમાં હાથ ધરવામાં આવી રહી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > ઈરાની સૈન્ય અને ઈસ્લામિક રિવોલ્યુશનરી ગાર્ડ કોર્પ્સ (IRGC) ના નેવલ ડિવિઝન બંનેનાં સૈન્ય અને વહાણોએ આ ક્વાયતમાં ભાગ લીધો હતો.
- > રશિયન નૌકાદળના કેટલાક વહાણોએ પણ આ ક્વાયતમાં ભાગ લીધો હતો.
- > ભારતીય નૌકાદળ પણ પસંદગીના વહાણોની ક્વાયતોમાં જોડાયો છે.
- > ચીની નૌકાદળ પણ આ ક્વાયતમાં ભાગ લેશે.
- > તે 17,000 ચોરસ કિલોમીટરના ક્ષેત્રને આવરી લેશે.
- > આ નૌકાદળની ક્વાયતમાં, અપહત વહાણોની મુક્તિ, પાઈરેસી વિરોધી કામગીરી અને શોધ અને બચાવ કામગીરી સહિત અનેક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવશે.

ઈસ્લામિક રિવોલ્યુશનરી ગાર્ડ કોર્પ્સ (IRGC)

- > તે ઈરાની સશસ્ત્ર દળોની એક શાખા છે. આ શાખાની સ્થાપના ઈરાની ક્રાંતિ પછી એપ્રિલ 1979 માં થઈ હતી. IRGCની સ્થાપના આયતુલ્લાહ રૂહુલ્લાહ ખોમેનીના હુકમથી કરવામાં આવી હતી. તે ઈરાની સરહદોનું રક્ષણ કરે છે અને આંતરિક વ્યવસ્થા જાળવે છે. ઈરાની બંધારણમાં દેશની ઈસ્લામિક રિપબ્લિકન રાજકીય પ્રણાલીને સુરક્ષિત રાખવાની કામગીરી રિવોલ્યુશનરી ગાર્ડને સોંપવામાં આવી હતી. રિવોલ્યુશનરી ગાર્ડ્સમાં 2011 સુધીમાં 2,50,000 લશ્કરી જવાનો હતા. આમાં ગ્રાઉન્ડ ફોર્સ, એરોસ્પેસ ફોર્સ અને નેવલ ફોર્સ શામેલ છે.

અરબની ખાડી

- > તે પશ્ચિમ એશિયામાં ભૂમધ્ય સમુદ્ર છે. આ ખાડી હિંદ મહાસાગરનું વિસ્તરણ છે. તે ઓમાનના અખાત અને હોર્મુઝના અખાતથી વિસ્તરે છે. આ જળસંચય ઉત્તર-પૂર્વમાં ઈરાન અને દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં અરબી દ્વીપકલ્પની વચ્ચે સ્થિત છે.

ભારત સાર્કની વર્ચુઅલ બેઠકનું આયોજન કરશે

- > ભારત દક્ષિણ એશિયન એસોસિએશન ફોર રિજનલ કોઓપરેશન (સાર્ક) ના સભ્ય દેશો સાથે વર્ચુઅલ હેલ્થ સેક્ટરી લેવલ મીટિંગનું આયોજન કરશે. બેઠક 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ યોજાશે. આ બેઠક દરમિયાન સભ્ય દેશો COVID-19 કટોકટી અંગે ચર્ચા કરશે. પાકિસ્તાનને પણ આ બેઠકમાં ભાગ લેવા આમંત્રણ અપાયું છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ મીટિંગમાં કોવીડ -19 મેનેજમેન્ટ અને રોગચાળાના પ્રતિભાવને લગતા પડકારો અંગે ચર્ચા કરવામાં આવશે.
- > સભ્ય દેશો રોગચાળા સંબંધિત શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓનું વિનિમય કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > માર્ચ 2020 માં, સાર્ક ક્ષેત્રના વડાઓની વિડિઓ કોન્ફરન્સ દરમિયાન વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ પણ કોરોનાવાયરસ ઈમરજન્સી ફંડ COVID-19 કટોકટીની દરખાસ્ત કરી હતી.

કોરોનાવાયરસ ઈમરજન્સી ફંડ

- > કોવીડ-19 રોગચાળાને પ્રતિક્રિયા આપવા માટે સાર્ક સભ્યો દ્વારા કોરોનાવાયરસ ઈમરજન્સી ફંડની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

- > આ કટોકટી ભંડોળ દક્ષિણ એશિયાઈ ક્ષેત્રમાં COVID-19 રોગચાળા સાથે સંકળાયેલા જોખમોને ઘટાડવા માટે બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- > ભારતે આ ભંડોળમાં 10 કરોડ ફાળો આપવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.
- > વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા સૂચિત ભંડોળ બનાવવા માટેના અન્ય સાર્ક સભ્ય દેશોએ પણ આ પગલાને સમર્થન આપ્યું હતું.

પડોશીઓને ભારતનો ટેકો

- > કોવિડ -19 રોગચાળા સામે લડવામાં ભારત મોખરે છે. ભારત સૌથી રસીકરણ કરનાર દેશ તરીકે ઉભરી આવ્યો છે. તેથી, ભારત સ્વદેશી રીતે વિકસિત COVID-19 રસીઓને ભેટ તરીકે અથવા વેપારી રૂપે દેશોને પ્રદાન કરવામાં પણ મોખરે છે. ભારતે તાજેતરમાં અફઘાનિસ્તાનને કોવિડ -19 રસીના પાંચ લાખ ડોઝ, બાંગ્લાદેશને 20 લાખ ડોઝ, મ્યાનમારને 17 લાખ ડોઝ, શ્રીલંકાને પાંચ લાખ ડોઝ, ભૂટાનને 1.5 લાખ ડોઝ, મોરેશિયસ અને માલદીવને એક-એક ડોઝ ભેટ આપ્યો છે.

સાર્ક

- > સાઉથ એશિયન એસોસિએશન ફોર રિજનલ કોઓપરેશન (સાર્ક) જૂથમાં પાકિસ્તાન, બાંગ્લાદેશ, અફઘાનિસ્તાન, માલદીવ્સ, ભૂટાન, શ્રીલંકા અને નેપાળ જેવા દેશોનો સમાવેશ થાય છે. તેની સ્થાપના 8 ડિસેમ્બર 1985 ના રોજ થઈ હતી. તેનું મુખ્ય મથક નેપાળના કાઠમંડુમાં છે.

ભારત-મોરિશિયસ: વ્યાપક આર્થિક સહકાર કરારને મંજૂરી

- > વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતાવાળી કેન્દ્રીય કેબિનેટે ભારત અને મોરેશિયસ વચ્ચે વ્યાપક આર્થિક સહકાર અને ભાગીદારી કરાર (CECPA) પર હસ્તાક્ષરને મંજૂરી આપી છે. આ મંજૂરી 17 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ આપવામાં આવી હતી.

Back to Basics : વ્યાપક આર્થિક સહકાર કરાર

- > તે ભારત અને મોરેશિયસ વચ્ચેનો એક પ્રકારનો મુક્ત વેપાર કરાર છે.
- > દ્વિમાર્ગી વાણિજ્યને પ્રોત્સાહિત કરવાના ધારાધોરણ ઉદારીકરણના હેતુ સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- > આ કરારમાં ભારત માટે 310 નિકાસ વસ્તુઓ જેવી કે ખાદ્ય ચીજો અને પીણા, કાપડ અને કાપડ, કૃષિ ઉત્પાદનો, વિદ્યુત અને ઇલેક્ટ્રોનિક વસ્તુઓ, પ્લાસ્ટિક અને રસાયણો, લાકડા વગેરેનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

- > મોરિશિયસ કેટલાક 615 ઉત્પાદનો માટે ભારતમાં પ્રેફરન્શિયલ માર્કેટમાં પ્રવેશ મેળવશે આ ઉત્પાદનોમાં વિશેષતઃ ખાંડ, બિસ્કીટ, ખનિજ જળ, તાજા ફળો, જ્યુસ, બીયર, આલ્કોહોલિક પીણા, તબીબી અને શસ્ત્રક્રિયા સાધનો, સાબુ, બેગ અને વસ્ત્રોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
- > આ કરાર કોઈપણ આર્થિક રાષ્ટ્ર સાથે ભારતનો આ પ્રકારનો પ્રથમ વેપાર કરાર છે.

ભારત-મોરિશિયસ વેપાર સંબંધો

- > ભારત હાલમાં મોરિશિયસમાં અનાજ, કપાસ, પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનો, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, વિદ્યુત મશીનરી અને કપડાની વસ્તુઓની નિકાસ કરે છે. જ્યારે મોરિશિયસ મોતી, લોખંડ અને સ્ટીલ, કિંમતી પથ્થરો, ઓપ્ટિકલ સાધનો, ફોટોગ્રાફિક સાધનોની નિકાસ કરે છે. વર્ષ 2019-20માં બંને દેશો વચ્ચે દ્વિપક્ષીય વેપાર 690 મિલિયન ડોલર જેટલો છે. વર્ષ 2018-19માં વેપાર 1.2 અબજ ડોલર હતો.

મોરિશિયસ

- > તેની રાજધાની પોર્ટ લૂઈસમાં છે, તે હિંદ મહાસાગરમાં એક ટાપુ રાષ્ટ્ર છે. મુખ્ય ટાપુઓમાં મોરિશિયસ, અલેગાગા, રોડ્રિગ્સ અને સેન્ટ બ્રેડનનો સમાવેશ થાય છે.

UN G20 દેશોને 'વૈશ્વિક કોવિડ-19 રસીકરણ યોજના' તૈયાર કરવાનું કહ્યું

- > UNના સેક્રેટરી જનરલ એન્ટોનિયો ગુટેરેસે G-20 દેશોને 17 ફેબ્રુઆરી 2020 ના રોજ 'વૈશ્વિક COVID-19 રસીકરણ યોજના' તૈયાર કરવા જણાવ્યું છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > સંયુક્ત રાષ્ટ્રએ આમ કરવા, તેમજ વિવિધ દેશોમાં COVID-19 રસીઓના જંગી અસમાન અને અયોગ્ય વિતરણની નિંદા કરવાની હાકલ કરી છે.
- > તેમણે ઉમેર્યું કે, 10 સમૃદ્ધ દેશોએ વિશ્વભરમાં 75 ટકા વૈશ્વિક રસીકરણ મેળવ્યું છે.
- > તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે, આ એક મહત્વપૂર્ણ ક્ષણ છે, આમ, રસી સમાનતા એ વૈશ્વિક સમુદાય માટે સૌથી મોટું નૈતિક પરીક્ષણ છે.
- > તેમણે કહ્યું કે વિશ્વના 130 ગરીબ દેશોને રસીની એક માત્રા પણ મળી નથી.
- > આમ, તેમણે સમાન વિતરણ અને કોરોનોવાયરસ રસીને શક્ય બનાવવા માટે વૈશ્વિક સહકારની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો છે.
- > તેમણે વિશ્વના નેતાઓ, વૈજ્ઞાનિકો અને રસી ઉત્પાદકો સહિત તાત્કાલિક વૈશ્વિક રસીકરણ યોજનાની હાકલ કરી હતી.

- > આ યોજનામાં એવા લોકો પણ શામેલ હશે જે ગરીબ દેશોના નાગરિકોને વૈશ્વિક આરોગ્ય સંકટ સાથે સામનો કરવા માટે પ્રયત્ન કરી શકે છે.
- > તેમણે ઈમર્જન્સી ટાસ્ક ફોર્સ બનાવવાની પણ જાહેરાત કરી હતી અને કહ્યું હતું કે, દરેક જગ્યાએ બધે રસી આપવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ.
- > મહાસચિવએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ઓછી આવક ધરાવતા અને મધ્યમ આવકવાળા દેશો WHOની COVAX સુવિધા હેઠળ રસી ખરીદી શકે છે, પરંતુ આ પહેલને સંપૂર્ણ ભંડોળ પૂરું પાડવાની જરૂર છે.

WHOGL COVAX યોજના

- > વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશનની COVAX યોજનાએ ગરીબ દેશો માટે કોરોનોવાયરસ રસીના 40 મિલિયન ડોઝ માટે ફાઇનલ-બાયોએન્ટેક સાથે કરાર કર્યો છે. WHOના વડાએ એમ પણ કહ્યું કે એસ્ટ્રાઝેનેકાની કોવિડ-19 રસીના 150 મિલિયન ડોઝ WHO દ્વારા મંજૂરી બાદ 2021ના પ્રથમ ક્વાર્ટરમાં COVAX હેઠળ પહોંચાડવામાં આવશે.

આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ વર્લ્ડ સોલર બેંક લોન્ચ કરશે

- > આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ (ISA) નવેમ્બર 2021 માં યોજનારી, ગ્લાસગોમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રની આબોહવા પરિવર્તન પરિષદમાં વર્લ્ડ સોલર બેંક (WSB) શરૂ કરવાની યોજના ધરાવે છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > વર્લ્ડ સોલર બેંકનો વિકાસ આબોહવા ક્ષેત્રે તેનું નેતૃત્વ સુરક્ષિત કરવાના ભારતના પ્રયત્નોને સમર્થન આપશે.
- > આ બેંકનો વિકાસ મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે COP-26 નામની આબોહવાની મીટિંગમાં ગ્રીન ફાઇનાન્સ એ એક અગ્રતા વિષય હશે.
- > પેરિસ આબોહવા કરારમાં અમેરિકા ફરીથી જોડાવાના પૃષ્ઠભૂમિમાં COP-26 યોજશે.
- > વર્લ્ડ સોલર બેંકનું મુખ્ય મથક ભારતમાં સ્થાપિત થવાની ધારણા છે. ભારતમાં આ પહેલી બહુપક્ષીય વિકાસ બેંક (MDB) ની સ્થાપના થશે.
- > WSB આગામી 10 વર્ષમાં ISA સભ્ય દેશોને આશરે 50 અબજ ડોલર આપવાની યોજના ધરાવે છે.

વર્લ્ડ સોલર બેંક શરૂ કરવાનું કારણ

- > ISAના ઘણા સદસ્ય દેશોએ તેમના પોતાના પર નાણાં વધારવાના પડકારનો સામનો કરવો પડે છે, તેથી વર્લ્ડ સોલર બેંક શરૂ કરવામાં આવશે. આ ઉપરાંત, તે 800 મિલિયન લોકોને મદદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવશે, જેમની પાસે વીજળીનો વપરાશ નથી.

આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન

- > ISAની સ્થાપના ભારતે કરી હતી. તેની સ્થાપના પેરિસમાં 2015 ની આબોહવા પરિવર્તન પરિષદમાં કરવામાં આવી હતી. ભારતમાં મુખ્ય મથક તે સંધિ આધારિત આંતરરાષ્ટ્રીય સરકારની પ્રથમ સંસ્થા છે. ભારતની વૈશ્વિક વીજળી ગ્રીડ યોજનાને 'વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ (OSOWOG)' લાગુ કરવા માટેની નોડલ એજન્સી છે.

વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ (OSOWOG)

- > આ યોજના બીજા પ્રદેશની વીજળીની માંગને પહોંચી વળવા એક ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થતી સૌર ઊર્જાને રૂપાંતરિત કરવાના ઉદ્દેશથી શરૂ કરવામાં આવી હતી. OSOWOGની દ્રષ્ટિ હેઠળ, ભારત વૈશ્વિક સ્તરે જોડાયેલા સોલર પાવર ગ્રીડના એક-તબક્કાવાર વિકાસ દ્વારા તેની વૈશ્વિક સૌર નેતૃત્વને મજબૂત બનાવવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે. તેનાથી ફાયદા, શૂન્ય પ્રદૂષણ જેવા ઘણા ફાયદા થશે.

ફેસબુકે ઓસ્ટ્રેલિયામાં ન્યૂઝ કન્ટેન્ટ પર પ્રતિબંધ મુક્યો

- > ફેસબુકે તાજેતરમાં જ ઓસ્ટ્રેલિયન વપરાશકર્તાઓને કોઈપણ સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમાચાર વાંચવા અને શેર કરવા પર બ્લોક કર્યા છે ઓસ્ટ્રેલિયામાં નવા મીડિયા ચુકવણી કાયદા અંગેના વિવાદની પૃષ્ઠભૂમિમાં ફેસબુકે આ પગલું ભર્યું છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > ફેસબુકે ઓસ્ટ્રેલિયન સરકાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા નવા કાયદા પર પ્રતિક્રિયા આપી છે. કાયદો તકનીકી કંપનીઓને પ્રકાશિત કરેલી સમાચાર સામગ્રી માટે ચૂકવણી કરવા માટે પૂછે છે.
- > આ કાયદા સાથે, ઓસ્ટ્રેલિયન સરકાર ગૂગલ અને ફેસબુક જેવા ટેક જાયન્ટ્સ તેમના પ્લેટફોર્મ પર શેર કરેલા સમાચાર માટે ચૂકવણી કરવા માંગે છે.
- > સરકારે જણાવ્યું હતું કે પ્રકાશકોની જાહેરાતની આવક સતત ઘટી રહી છે.
- > પરંતુ ફેસબુક દ્વારા કાયદાના વિરોધના પગલાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે, જેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે સૂચિત કાયદો ફેસબુક અને પ્રકાશકો વચ્ચેના સંબંધોને મૂળભૂતરૂપે ખોટી રીતે રજૂ કરે છે જે સમાચારની સામગ્રીને શેર કરવા માટે પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ કરે છે.
- > ગૂગલે પણ પ્રકાશકો સાથે આવક-વહેંચણી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાનું શરૂ કર્યું છે.

પરિણામ

- > ફેસબુકના આ પગલાથી દેશમાં આકોશ ફેલાયો છે. આ પગલાને કારણે, ફાયર સર્વિસિસ, આરોગ્ય ઓથોરિટીઓ

અને પોલીસ જેવા અનેક સરકારી અને આપાતકાલીન પ્રતિક્રિયા પેજને પ્લેટફોર્મ પરથી દૂર કરવામાં આવ્યા છે.

- > હવે, ફેસબુક પર ઓસ્ટ્રેલિયન વપરાશકર્તાઓને ઓસ્ટ્રેલિયન અને આંતરરાષ્ટ્રીય માધ્યમોથી આવતા સમાચારોની પહોંચ હશે નહીં.
- > ઉપરાંત, આંતરરાષ્ટ્રીય વપરાશકારોને ફેસબુક પર ઓસ્ટ્રેલિયાથી આવતા સમાચાર સામગ્રી પ્રાપ્ત થશે નહીં.
- > ઓસ્ટ્રેલિયામાં મીડિયા ગૃહો અને સ્વતંત્ર પ્રકાશકો પર તેમની સામગ્રીને ફેસબુક પૃષ્ઠો પર શેર કરવા અથવા પોસ્ટ કરવા પર પ્રતિબંધ હશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > ઓસ્ટ્રેલિયામાં સંસદે એક કાયદો પસાર કર્યો છે જેમાં ગૂગલ અને ફેસબુકને મીડિયા કંપનીઓ સાથે તેમની સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવા માટે ચૂકવણીની વાટાઘાટો કરવાની રહેશે. જો કે, ફેસબુક અને ગૂગલે દલીલ કરી છે કે આ મીડિયા ઉદ્યોગો પહેલેથી જ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ્સ દ્વારા તેમને ટ્રાફિકનો લાભ આપી રહ્યા છે.

ભારત-સિંગાપોર CEO ફોરમ

- > નવેમ્બર 2018 માં શરૂ કરાયેલા ભારત-સિંગાપોરના CEO ફોરમે ફરીથી તેની બેઠક યોજાઈ હતી. 18 મી ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ આ ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રમોશન (DPIIT) અને FICCI દ્વારા મીટીંગનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ બેઠક દરમિયાન વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ પ્રધાન પિયુષ ગોયલે નિવેદન આપ્યું છે કે, બંને દેશો ઈ-કોમર્સ, સ્માર્ટ મેન્યુફેક્ચરિંગ, ફિન્ટેક અને આરોગ્ય સંભાળ ક્ષેત્રે સાથે મળીને કામ કરી શકે છે.
- > આ પ્રદેશોમાં, બંને દેશોનું મોટું બજાર છે.
- > ભારત-સિંગાપોરના CEO ફોરમના સભ્યોએ પણ નિયમનકારી મુદ્દાઓ અને પ્રક્રિયાઓ કે જે દેશોના દ્વિપક્ષીય વેપાર અને રોકાણ સંબંધોને અસર કરી રહ્યા છે તેના નિવારણ માટે કામ કરવા સંમત થયા છે.
- > મંત્રીએ એ પણ પ્રકાશ પાડ્યો કે, ભારત ત્રણ B એટલે કે બૌદ્ધ ધર્મ, બોલિવૂડ અને બિઝનેસના આધારે સિંગાપોર સાથે તેના સંબંધો વિસ્તૃત કરવા માંગે છે.
- > સિંગાપોરના વ્યવસાય સંબંધોના પ્રભારી એસ. કે. ઈશ્વરને બંને દેશોના ઉદ્યોગો વચ્ચે વધુ જોડાણ માટે પણ ભાર મૂક્યો હતો.
- > તેમણે 3 D એટલે કે ડેવલપમેન્ટ, ડાયવર્સિફિકેશન અને ડિજિટલ ઈકોનોમી પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.

ભારત-સિંગાપોર સંબંધો

- > બંને દેશો સાયબર સુરક્ષા, આપત્તિ રાહત, શિક્ષણ અને કૌશલ્ય વિકાસના ક્ષેત્રમાં સાથે મળીને કામ કરે છે. આ તે આધારસ્તંભ છે જ્યાં ભારત સિંગાપોરથી શીખી શકે છે. આ ભાગીદારી ભારતને આત્મનિર્ભર બનાવવામાં પણ મદદ કરશે. આ ભારતને તેના વૈશ્વિક પગલાને વધારવાની તક પૂરી પાડશે. ભારતે સિંગાપોરને એશિયન ગ્રુપના મહત્વપૂર્ણ સભ્ય તરીકે માન્યતા આપી હતી. સિંગાપોર એશિયાના દેશોમાં ભારતનો સૌથી મોટો વેપાર ભાગીદાર પણ છે. સિંગાપોર એક્સપોર્ટ્સ ભારતના પ્રથમ ઓપરેશનલ સ્માર્ટ સિટી GIFT સિટી સાથે પણ ભાગીદારી કરી છે.

વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સર્ક્યુલર ઈકોનોમી હેકાથોન (I-ACE) ને સંબોધન કર્યું

- > ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 19 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સર્ક્યુલર ઈકોનોમી હેકાથોન (I-ACE) ને સંબોધન કર્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > હેકાથોન દરમિયાન નરેન્દ્ર મોદીએ કહ્યું હતું કે ભારતની વપરાશની રીત જોવાની જરૂર છે.
- > ઈકોલોજિકલ પ્રભાવને કેવી રીતે ઘટાડવો તે ભારતે પણ જોવું પડશે.
- > વડાપ્રધાને વધુમાં કહ્યું કે, વપરાશના દાખલાને લગતી અનેક પડકારોને હલ કરવા પરિપત્ર અર્થતંત્ર એક મહત્વપૂર્ણ પગલું હોઈ શકે છે.
- > પ્રધાનમંત્રીએ વધુમાં કહ્યું કે, રિસાયક્લિંગ અને ફરીથી ઉપયોગ પર વધુ ધ્યાન આપવું જોઈએ અને કચરાના નિકાલ અને સંસાધન કાર્યક્ષમતાને જીવનશૈલીનો એક ભાગ બનાવવો જોઈએ.
- > આ હેકાથોન દરમિયાન, વિદ્યાર્થીઓની 72 ટીમો અને સ્ટાર્ટ-અપ્સમાંથી 200 સહભાગીઓ દ્વારા કચરો ઘટાડવા ઉકેલો પૂરા પાડવામાં આવ્યો હતો.

ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સર્ક્યુલર ઈકોનોમી હેકાથોન (I-ACE)

- > ઈન્ડિયા ઓસ્ટ્રેલિયા સર્ક્યુલર ઈકોનોમી હેકાથોન નીતિ આયોગ અટલ ઈનોવેશન મિશન (AIM) દ્વારા શરૂ કરાઈ હતી. હેકાથોનને ઓસ્ટ્રેલિયાના કોમનવેલ્થ સાયન્ટિફિક એન્ડ ઔદ્યોગિક સંશોધન સંસ્થા (CSIRO) ના સહયોગથી લોન્ચ કરવામાં આવી હતી. તે બંને દેશોના વિદ્યાર્થીઓ, MSME અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતા નવીન તકનીક ઉકેલોને ઓળખવા અને વિકસાવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. આ એક સ્થિર સર્ક્યુલર અર્થતંત્રને પ્રોત્સાહિત કરવામાં મદદ કરશે. આ હેકાથોન લાંબા ગાળાના આરોગ્ય અને સ્થિતિસ્થાપકતામાં વધારો કરવાના ઉદ્દેશથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.

I-ACE વિષયો

- I-ACE ચાર મુખ્ય થીમ્સ હેઠળ ગોઠવવામાં આવી હતી:
 - > કચરો ટાળવા માટે ખોરાકની સપ્લાય ચેનમાં નવીનતા.
 - > પેકેજિંગ કચરો ઘટાડવા માટે પેકેજિંગમાં નવીનતા.
 - > પ્લાસ્ટિકનો કચરો ઘટાડવાની તકો ઊભી કરવી.
 - > મહત્વપૂર્ણ ઊર્જા ધાતુઓ અને ઈ-કચરાનું રિસાયકલિંગ.

સફરુતર અર્થતંત્ર

- > તે એક આર્થિક સિસ્ટમ છે જેનો ઉદ્દેશ કચરો ઘટાડવાનો અને ફરીથી ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે. સિસ્ટમ ફરીથી ઉપયોગ, સમારકામ, વહેંચણી, નવીકરણ, ફરીથી બાંધકામ અને રિસાયકલિંગ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે પ્રદૂષણ, કચરો અને કાર્બન ઉત્સર્જન પણ ઘટાડે છે.

વિશ્વ વેપાર સંગઠન (WTO)

- > નાઈજીરિયાના નાગોઝી ઓર્ગેનાઈઝેશન વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WTO) ના ડાયરેક્ટર જનરલ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.
- > ઓર્ગેનાઈઝેશન એ પ્રથમ આફ્રિકન અધિકારી છે તેમ જ વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશનના ડાયરેક્ટર જનરલના પદ પર નિમણૂક કરનારી પ્રથમ મહિલા છે.

Back to Basics : વિશ્વ વેપાર સંગઠનની રચના

- > વર્ષ 1947માં પૂરા થયેલા ટેરિફ અને વેપાર-GATT પરના સામાન્ય કરારની જગ્યાએ WTOનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- > WTOના બાંધકામની પૃષ્ઠભૂમિ GATT (વર્ષ 1986-94) ના ઉરૂવે રાઉન્ડની વાટાઘાટોમાં મૂકવામાં આવી હતી અને ડબલ્યુટીઓ દ્વારા 1 જાન્યુઆરી 1995 ના રોજ આ કામ શરૂ કરાયું હતું.
- > WTOની સ્થાપના કરવામાં આવી તે કરારને 'મરાકેશ કરાર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. 1994 માં મોરોક્કોના મરાકેશમાં તેના પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- વિશ્વ વેપાર સંગઠન વિશે:
 - > WTO એક આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા છે જે દેશો વચ્ચેના વેપારના નિયમોનું નિયમન કરે છે.
 - > જીએટીટી અને WTO વચ્ચેનો મુખ્ય તફાવત એ છે કે જ્યારે જીએટીટી મોટે ભાગે માલના વેપારને નિયંત્રિત કરે છે, ત્યારે WTO અને તેના કરારોમાં ફક્ત માલ જ નહીં પરંતુ સેવાઓ અને વેપારની નિશાનીઓ, ડિઝાઈન અને આવિષ્કારોથી સંબંધિત અન્ય બૌદ્ધિક સંપત્તિ પણ આવરી લેવામાં આવે છે. થઈ ગયું.
 - > WTOનું મુખ્ય મથક સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના જિનીવા સ્થિત છે.
- સભ્ય:
 - > WTO પાસે યુરોપિયન યુનિયન સહિત 164 સભ્ય દેશો અને ઈરાન, ઈરાક, ભૂટાન, લિબિયા સહિતના 23 દેશોનો નિરીક્ષક પદ છે.

- > ભારત 1947 માં GATT અને WTO નો સ્થાપક સભ્ય દેશ બન્યો છે.
- સંચાલન માળખું:
 - > WTOની રચનામાં મંત્રી મંત્રી પરિષદ એ સર્વોચ્ચ અધિકાર છે, જેમાં WTOના તમામ સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે, તેના તમામ સભ્યો ઓછામાં ઓછા દર બે વર્ષે મળવા માટે જરૂરી છે. મંત્રી મંત્રી પરિષદના સભ્યો બહુપક્ષીય વેપાર કરાર હેઠળ તમામ બાબતો પર નિર્ણય લેવામાં સક્ષમ છે.
- જનરલ કાઉન્સિલ:
 - > તે મંત્રી પરિષદ માટે જવાબદાર તમામ WTO સભ્ય દેશોનું બનેલું છે.
- વિવાદ નિવારણ સંસ્થાઓ અને વેપાર નીતિ સમીક્ષા સંસ્થાઓ:
 - > સામાન્ય પરિષદનું આયોજન મુખ્યત્વે બે થીમ્સને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યું છે:
 - > વિવાદ નિવારણ બોડી: આના દ્વારા, વિવાદોના નિરાકરણ માટે અપનાવવામાં આવતી કાર્યવાહીને નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.
 - > વેપાર નીતિ સમીક્ષા બોડી: તે WTOના દરેક સભ્યની વેપાર નીતિઓની નિયમિત સમીક્ષા કરે છે.
- ઉદ્દેશ:
 - > આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર માટે નિયમો નક્કી અને અમલ.
 - > વેપાર ઉદારીકરણને વિસ્તૃત કરવા સંવાદ અને મોનિટરિંગનું એક મંચ પ્રદાન કરવું.
 - > વેપારના વિવાદોનું સમાધાન.
 - > નિર્ણય પ્રક્રિયાઓમાં પારદર્શિતા વધારવી.
 - > વૈશ્વિક આર્થિક વ્યવસ્થાપનમાં શામેલ અન્ય મોટી આંતરરાષ્ટ્રીય આર્થિક સંસ્થાઓ સાથે સહકાર સ્થાપિત કરવી.
 - > વિકાસશીલ દેશોને વૈશ્વિક વેપાર પ્રણાલીનો સંપૂર્ણ લાભ કરવામાં મદદ કરવા માટે.
- વિશ્વ વેપાર સંગઠનની ઉપલબ્ધિઓ
 - વૈશ્વિક વેપાર સુવિધા:
 - > WTO સામાન અને સેવાઓના વૈશ્વિક વેપાર માટે બંધનકર્તા નિયમો બનાવવા અને સરહદની વેપાર પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપે છે.
 - > WTOએ માત્ર વેપાર મૂલ્યો જ વધાર્યા નથી, પરંતુ વેપાર અને વેપાર સિવાયના અવરોધોને દૂર કરવામાં પણ મદદ કરી છે.
 - સારો આર્થિક વિકાસ:
 - > 1995 થી, વિશ્વના વેપારના ભાવોમાં લગભગ ચાર ગણો વધારો થયો છે, જ્યારે વિશ્વના વેપારમાં વાસ્તવિક વધારો 2.7 ગણો થયો છે.
 - > ઘરેલું સુધારણા અને ખુલ્લા બજારના પ્રતિબદ્ધતાના પરિણામે દેશોની રાષ્ટ્રીય આવકમાં કાયમી વધારો થયો છે.
 - વૈશ્વિક મૂલ્યની સાંકળમાં વૃદ્ધિ:
 - > વૈશ્વિક મૂલ્યની સાંકળને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ડબલ્યુટીઓના અંદાજિત બજારને વધુ સારા સંદેશાવ્યવહાર

સાથે જોડવામાં આવ્યું છે. હાલમાં કુલ વેપારનો આશરે 70% ભાગ આ મૂલ્ય સાંકળો હેઠળ આવે છે.

■ ગરીબ દેશોનો ઉદય:

- WTO ઓછા વિકસિત દેશો પર વધારે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. WTOના તમામ કરારોએ આ બાબતનું ધ્યાન રાખ્યું છે કે ઓછામાં ઓછા વિકસિત દેશોને ઓછી છૂટ આપવી જોઈએ અને સદસ્ય દેશો કે જેઓ સારી સ્થિતિમાં છે, ઓછામાં ઓછા વિકસિત દેશોની નિકાસ પરના પ્રતિબંધોને ઘટાડવા માટે વધારાના પ્રયત્નો કરવા પડશે.

વર્તમાન પડકારો

- મુક્ત બજાર વૈશ્વિક વેપાર પ્રણાલીનો સામનો કરવા માટે ચીનના રાજ્યની માલિકીની ઉદ્યોગોને મોટો પડકાર રજૂ કરે છે અને WTO મેન્યુઅલ આ પડકારોનો સામનો કરવા માટે અપૂરતું છે.
- તેનું કારણ યુએસ અને ચીન વચ્ચેનો વેપાર યુદ્ધ છે.
- સંસ્થાકીય સમસ્યાઓ:
- અપીલ બોડીનું ઓપરેશન અસરકારક રીતે ડિસેમ્બર 2019 થી સ્થગિત કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે ત્યારથી યુ.એસ. અપીલ બોડીમાં નિમણૂકો પર પ્રતિબંધ લગાવી રહ્યો છે, જેના કારણે શરીરમાં સુનાવણી માટે જરૂરી કોરમ પૂરો થતો નથી.
- WTOના વિવાદ સમાધાન મિકેનિઝમની નિષ્ફળતા તેના નેગોસિએશન મિકેનિઝમની નિષ્ફળતા સાથે મોટા પ્રમાણમાં જોડાયેલી છે.
- પારદર્શિતાનો અભાવ:
- WTO વાટાઘાટોના સંદર્ભમાં એક સમસ્યા એ છે કે WTO સાથે સંકળાયેલા વિકસિત અથવા વિકાસશીલ દેશોના સંગઠનની કોઈ ચોક્કસ વ્યાખ્યા નથી.

- હાલમાં, WTO તરફથી ખાસ છૂટ મેળવવાના હેતુથી, સભ્ય દેશો પોતાને વિકાસશીલ દેશો તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી રહ્યા છે.

■ ઇ-કોમર્સ અને ડિજિટલ વેપાર:

- WTOના નિયમોમાં કોઈ ફેરફાર ન હોવા છતાં, છેલ્લા 25 વર્ષમાં વૈશ્વિક વ્યાપારનું દૃશ્ય નોંધપાત્ર રીતે બદલાઈ ગયું છે.
- 1998 માં ઈ-કોમર્સ વૈશ્વિક અર્થવ્યવસ્થામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવશે તે સમજીને, WTO સભ્યોએ વૈશ્વિક ઈલેક્ટ્રોનિક વાણિજ્ય સંબંધિત તમામ વેપાર-સંબંધિત મુદ્દાઓની તપાસ માટે WTO ઈ-કોમર્સ મોરેટોરિયમની સ્થાપના કરી.
- પરંતુ તાજેતરમાં વિકાસશીલ દેશોએ ફી મોરેટોરિયમ / મોરેટોરિયમ માટે આવક એકત્રિત કરવા જેવી અસરોના કારણે આ પર પ્રશ્નો ઉભા કર્યા હતા.

■ કૃષિ અને વિકાસ:

- ભારત જેવા વિકાસશીલ દેશોને ખાદ્ય સુરક્ષા અને વિકાસની આવશ્યકતાઓને કારણે કૃષિ અંગેના કરારોનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.

આગળનો માર્ગ

- WTOના આધુનિકીકરણ માટે ડિજિટલ વેપાર અને ઈ-કોમર્સ માટે નિયમોના નવા સેટ વિકસાવવાની જરૂર પડશે.
- WTOના સભ્ય દેશોએ ચીનની વેપાર નીતિઓ અને વ્યવહાર સાથે વધુ અસરકારક રીતે વ્યવહાર કરવો પડશે, જેથી રાજ્યની માલિકીના ઉદ્યોગો અને ઔદ્યોગિક સબસિડીઓને વધુ સારી રીતે ગોઠવી શકાય.
- હવામાન પરિવર્તન સંબંધિત મુદ્દાઓ સાથે વેપાર અને પર્યાવરણીય સ્થિરતાને એકીકૃત કરવાના વધતા પ્રયત્નો હવામાન પરિવર્તનની સમસ્યાનો સામનો કરવામાં અને WTOને ફરી જીવંત બનાવવામાં મદદ કરી શકે છે.

ભારતની ભૂગોળ

LATEST EDITION

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.L., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

FREE BOOKLET

1500+ MCQ

NOW AVAILABLE

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

રશિયાએ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશન માટે કાર્ગો શિપ લોન્ચ કર્યું

- રશિયાએ 14 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ નવું કાર્ગો શિપ લોન્ચ કર્યું હતું. આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક (ISS) ના સાત કુ સભ્યોને કાર્ગો પહોંચાડવા માટે કાર્ગો શિપ લોન્ચ કરાઈ હતી.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- રશિયાની અંતરિક્ષ એજન્સી રોસકોસ્મોસે પ્રોગ્રેસ MS-16 કાર્ગો શિપ લોન્ચ કર્યું હતું. તેને પ્રોગ્રેસ 77 પણ કહેવામાં આવે છે.
- આ કાર્ગો શિપ કઝાકિસ્તાનના બકોનુર કોસ્મોડ્રોમ સાઈટ 31 માંથી સોયુઝ રોકેટનો ઉપયોગ કરીને લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- કાર્ગો શિપ 15 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ ISS પહોંચ્યું હતું.
- પ્રોગ્રેસ 77 લગભગ 2,460 કિલો કાર્ગો વહન કરે છે.
- આમાં 1,400 કિલોગ્રામ સંશોધન અને કૂ સપ્લાઈ મટિરિયલ જેવા કે ખોરાક અને કપડાંનો સમાવેશ થાય છે.
- તે ISSના Zvezda સર્વિસ મોડ્યુલ પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ માટે તાજુ પાણી, નાઈટ્રોજન ગેસ અને પ્રોપેલેન્ટ પણ આપશે.

સોયુઝ રોકેટ

- તે 152-ફૂટ લાંબુ પ્રક્ષેપણ વાહન છે જેમાં ત્રણ તબક્કાઓનો સમાવેશ થાય છે. રોકેટનો બીજો તબક્કો, જેને કોર સ્ટેજ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તે RD-108 એ એન્જિન દ્વારા સંચાલિત છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક (ISS)

- તે એક મોડ્યુલર સ્પેસ સ્ટેશન અથવા રહેવા યોગ્ય કૃત્રિમ ઉપગ્રહ છે. તે નીચી પૃથ્વીની ભ્રમણકક્ષામાં મૂકવામાં આવે છે. તે એક બહુરાષ્ટ્રીય સહયોગી પ્રોજેક્ટ છે જેમાં પાંચ અવકાશ એજન્સીઓ, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની નાસા, રશિયાથી રોસકોસ્મોસ, જાપાનથી જાક્સા, યુરોપથી ESA અને કેનેડાથી CSAની ભાગીદારી શામેલ છે. આ સ્ટેશન બે ભાગમાં વહેંચાયેલું છે. પ્રથમ ભાગ રશિયન ઓર્બિટલ સેગમેન્ટ (ROS) છે જે રશિયા ચલાવે છે અને બીજો ભાગ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓર્બિટલ સેગમેન્ટ (USOS) છે જે યુએસ દ્વારા અન્ય દેશો સાથે મળીને ચલાવવામાં આવે છે.

નાસાનું 'પરસેવેરાન્સ' રોવર મંગળ પર ઉતર્યું

- નાસાના વિજ્ઞાન રોવર 'પરસેવેરાન્સ' 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ મંગળ પર ઉતર્યું હતું. આ રોવર એ સૌથી અદ્યતન

એસ્ટ્રોબાયોલોજી પ્રયોગશાળા છે. તે સૌપ્રથમ ગ્રહ પર પ્રાચીન માઈક્રોબાયલ જીવનના નિશાનો શોધી શકશે.

Back to Basics: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ રોવરે લગભગ સાત મહિના સુધી અવકાશમાં મુસાફરી કરી હતી.
- તેણે મંગળના વાતાવરણમાં પ્રવેશતા પહેલા 293 મિલિયન માઈલ અથવા 472 મિલિયન કિ.મી.નું અંતર કાપ્યું હતું.
- તેણે મંગળમાં 12,000 માઈલ અથવા 19,000 કિમી પ્રતિ કલાકની ઝડપે પ્રવેશ કર્યો હતો.
- આ પ્રોજેક્ટની કિંમત 2.7 અબજ ડોલર છે.

મંગળ 2020 મિશન

- તે મંગળ રોવર છે જે નાસાના મંગળ સંશોધન કાર્યક્રમ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે. તેમાં 'પરસેવેરાન્સ' રોવર અને 'ઈજીટી' હેલિકોપ્ટર ડ્રોન છે. આ મિશનની શરૂઆત 30 જુલાઈ, 2020 ના રોજ પૃથ્વીથી એટલાસ V541 લોન્ચ વાહન પર કરવામાં આવી હતી. સાન ફ્રાન્સિસ્કોમાં અમેરિકન જિયોફિઝિકલ યુનિયનની બેઠક દરમિયાન ડિસેમ્બર 2012 માં નાસા દ્વારા મિશનની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.

પરસેવેરાન્સ રોવર

- રોવર ગ્રહ પર ખગોળશાસ્ત્ર-જૈવિક વાતાવરણની શોધ કરશે. તે મંગળની સપાટીની ભૌગોલિક પ્રક્રિયાઓ અને ઇતિહાસ પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે. આ રોવરની ડિઝાઈન ક્યુરિયોસિટી રોવરથી પ્રભાવિત છે. તેમાં 19 કેમેરા અને બે માઈક્રોફોન છે. આમ, તે મંગળ પર્યાવરણનો ઓડિઓ પણ રેકોર્ડ કરશે.

ઈઝરાયેલે યુ.એસ. સાથે મળીને એન્ટિ-મિસાઈલ પ્રણાલી એરો-4નો વિકાસ શરૂ કર્યો

- ઈઝરાયેલે 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ જાહેરાત કરી કે તે યુએસ સાથે મળીને 'એરો -4' નામની નવી બેલિસ્ટિક મિસાઈલ શિલ્ડ વિકસાવશે. આ મિસાઈલ રક્ષણાત્મક સિસ્ટમના બીજા સ્તર તરીકે વિકસાવવામાં આવી રહી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ઈઝરાયલી એરો-2 અને એરો-3 ઇન્ટરસેપ્ટર્સ મલ્ટિ-લેયર્ડ સિસ્ટમ હેઠળ પહેલાથી કાર્યરત છે.
- આ સિસ્ટમ વાતાવરણ અને અવકાશમાં આવતા મિસાઈલોનો નાશ કરી શકે છે.
- યુ.એસ.ના સહયોગથી એરો-4 ના વિકાસના પરિણામે તકનીકી અને કામગીરીમાં વધુ સુધારણા થશે.

- > તે દેશોને ભાવિ યુદ્ધના જોખમો માટે તૈયાર કરશે.

એરો અથવા હેટ્ઝ

- > તે એન્ટી-બેલિસ્ટિક મિસાઇલ ફેમિલીની છે. અન્ય સપાટીથી હવાના મિસાઇલોની તુલનામાં ઈઝરાઇલની મિસાઇલ સંરક્ષણ પ્રણાલી બેલિસ્ટિક મિસાઇલો કરતા વધુ અસરકારક બનવા માટે બનાવવામાં આવી છે. આ મિસાઇલોનું નિર્માણ ઈઝરાઇલ અને યુએસ દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ મિસાઇલોના વિકાસની શરૂઆત વર્ષ 1986 માં થઈ હતી. આ મિસાઇલ સિસ્ટમની દેખરેખ ઈઝરાઇલના સંરક્ષણ મંત્રાલય અને યુએસ મિસાઇલ ડિકેન્સ એજન્સી દ્વારા કરવામાં આવે છે.

બેલિસ્ટિક મિસાઇલ

- > આ મિસાઇલ બેલિસ્ટિક માર્ગને અનુસરે છે જે એક અથવા વધુ લક્ષ્યો વોરહેડ્સને પહોંચાડવા માટે છે. આ મિસાઇલોને પ્રમાણમાં ટૂંકા ગાળા માટે નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે.

અર્જુન મેન બેટલ ટેન્ક 'MK-1A'

- > તાજેતરમાં ભારતના વડાપ્રધાને સ્વદેશી રીતે વિકસિત 'અર્જુન મેન બેટલ ટેન્ક' (MBT) 'MK-1A' ભારતીય સૈન્યને સોંપી છે.

Back to Basics : પરિચય

- > લોન્ચ: સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન દ્વારા 1972 માં 'અર્જુન મેઇન બેટલ ટેન્ક' પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને કોમ્બેટ વિકલ્સ રિસર્ચ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ ને તેની મુખ્ય પ્રયોગશાળા તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
- > હેતુ: તેનો ઉદ્દેશ શ્રેષ્ઠ અગ્નિ શક્તિ, ઉચ્ચ દાવપેચ અને ઉત્તમ સલામતી સાથે એક અદ્યતન ટેન્ક બનાવવાનો છે.

અર્જુન ટેન્કની વિશેષતાઓ

- > 'અર્જુન મેન બેટલ ટેન્ક' માં સ્વદેશી રીતે વિકસિત 120 મીમી રાઈફલ અને આર્મર વેધન ફિન-સ્થિર ડિસ્ચાર્જિંગ સબોટ (FSAPDS) વોરહેડ્સનો સમાવેશ થાય છે.
- > FSAPDS સીધી શૂટિંગ રેંજ પરની તમામ જાણીતી ટેન્કનો નાશ કરવામાં સક્ષમ છે.
- > તેમાં કમ્પ્યુટર-નિયંત્રિત ઇન્ટિગ્રેટેડ ફાયર કંટ્રોલ સિસ્ટમ પણ છે.

MK-1A અને MKII

- > અર્જુન 'MK-1' ના વિકાસ પછી, 'MK-1A' અને 'MKII' જેવા તેના સુધારેલા સંસ્કરણો વિકસિત થયા છે.
- > અર્જુન 'MK-1', સુધારેલ ફાયરપાવર અને ટ્રાન્સમિશન સિસ્ટમ દર્શાવતા, 2019 માં તેની અંતિમ સંકલન પરીક્ષણ પૂર્ણ કરી અને તેને ઉત્પાદન માટે મંજૂરી આપવામાં આવી.
- > અર્જુન 'MK-II' ઇલેક્ટ્રો-ઓપ્ટિકલ સેન્સર અને હાઈ-પાવર લેસરવાળી હળવા વજનની ફ્યુચરીસ્ટિક મેઇન બેટલ ટેન્ક છે.

'MK-1A' સુવિધા

- > 'MK-1A' સંસ્કરણમાં પહેલાના સંસ્કરણ કરતાં 14 મુખ્ય અપગ્રેડ સુવિધાઓ શામેલ છે. ડિઝાઇન દ્વારા, તેમાં મિસાઇલ ફાયરિંગ ક્ષમતા પણ છે.
- > જો કે, સૌથી મોટી ઉપલબ્ધિ એ છે કે આ નવીનતમ સંસ્કરણમાં 54.3 ટકા દેશી સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, જ્યારે અગાઉના સંસ્કરણમાં 41 ટકા દેશી સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > નવા વિકસિત 'કંચન' મોડ્યુલર બખ્તર આ ટેન્કને તમામ પ્રકારના એન્ટિ-ટેન્ક યુદ્ધ સામે રક્ષણ આપે છે.

ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ દ્વારા જાહેર થયેલ

320 જગ્યાઓ

પેટા હિસાબનીશ સબ ઓડિટર

28-02-2021 SUNDAY 10 to 12 AM

ભાગ - 1ની લેખિત કસોટીમાં કુલ 150 માંથી 90 માર્ક્સના

'એકાઉન્ટ્સ અને ઓડિટીંગ'

વિષયની તલસ્પર્શી તૈયારી માટેનો

રોડમેપ

રજીસ્ટ્રેશન ફરિયાલ

93757-01110 93280-01110 રાજકોટ

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

વર્લ્ડ બેંકે 'ટ્રાફિક ક્રેશ ઇન્જરીઝ એન્ડ ડિસેબિલિટીઝ: ધ બર્ડન ઓન ઇન્ડિયન સોસાયટી' અહેવાલ જાહેર કર્યો

- વર્લ્ડ બેંકે તાજેતરમાં 'ટ્રાફિક ક્રેશ ઇન્જરીઝ એન્ડ ડિસેબિલિટીઝ: ધ બર્ડન ઓન ઇન્ડિયન સોસાયટી' શીર્ષક પર પોતાનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે. આ અહેવાલ કેન્દ્રીય પરિવહન પ્રધાન નીતિન ગડકરી દ્વારા 13 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. ગરીબ ઘરો પર માર્ગ અકસ્માતની વિપરીત અસરનો ઉલ્લેખ આ અહેવાલમાં કરવામાં આવ્યો છે. આ અહેવાલમાં ગરીબી, માર્ગ અકસ્માતો, ભારતમાં અસમાનતા વચ્ચેના સંબંધો પર પણ પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે વિશ્વના વાહનોનો 1 ટકા હિસ્સો ભારતમાં છે. પરંતુ ભારતનો માર્ગ અકસ્માતોમાં હિસ્સો વૈશ્વિક જાનમાલના 11% જેટલો છે.
- વર્લ્ડ બેંકના અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે ગ્રામીણ ગરીબ પરિવારોમાં માર્ગ અકસ્માતનાં મૃત્યુમાં 44% નો સમાવેશ થાય છે.
- જ્યારે શહેરી ગરીબ પરિવારોમાં માર્ગ અકસ્માત મોત 6 ટકા છે.
- આ અહેવાલમાં વધુમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારો માર્ગ અકસ્માત બાદ તેમની આવકના સાત મહિના સારવાર, વગેરે પર ખર્ચ કરે છે.
- તે એમ પણ જણાવે છે કે, ઉચ્ચ આવક ધરાવતું કુટુંબ અકસ્માત પછીની સંભાળ પર એક મહિનાના પગારથી ઓછું ખર્ચ કરે છે.
- અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે માર્ગ અકસ્માતોનો નાણાકીય-આર્થિક ભાર ગરીબ પરિવારો દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે ઉઠાવવામાં આવે છે.
- વર્લ્ડ બેંકના જણાવ્યા અનુસાર, માર્ગ અકસ્માતની ગરીબ પરિવારો પર વિનાશકારી અને અપ્રમાણસર અસરો છે. આ કુટુંબને ઊંડી ગરીબીમાં ધકેલી શકે છે.

વાણિજ્યિક શણ બીજ વિતરણ યોજના લોન્ચ કરાઈ

- કેન્દ્રીય કાપડ પ્રધાન સ્મૃતિ ઈરાનીએ 15 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ વાણિજ્યિક શણ બીજ વિતરણ યોજના શરૂ કરી.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- વેપારી શણ બિયારણ વિતરણ યોજના ભારતના જૂટ કોર્પોરેશન અને રાષ્ટ્રીય બીજ નિગમ વચ્ચે સમજૂતી પત્ર (એમઓયુ) પછી શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2021-2022 માં પ્રમાણિત શણ બિયારણના 1000 મેટ્રિક ટનના વ્યાપારી વિતરણ માટે 2020 માં એક સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ યોજનાની શરૂઆત કરતા કેન્દ્રીય મંત્રીએ કહ્યું કે કેન્દ્ર સરકારે દેશના શણ ખેડુતોની મદદ માટે તથા શણ માટે ન્યૂનતમ ટેકાના ભાવ (MSP) માં પણ વધારો કર્યો છે.
- છેલ્લા 6 વર્ષમાં MSPમાં લગભગ 76 ટકાનો વધારો થયો છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં હાલમાં શણ માટેનો MSP 4,225 રૂપિયા રાખવામાં આવ્યો છે, 2014-15માં 2,400 ના MSPની તુલનામાં આ ભાવ બમણો થયો છે.
- કાપડ પ્રધાને એમ પણ કહ્યું હતું કે શણ બિયારણનું એક ઉચ્ચ ઉત્પાદક સંસ્કરણ દેશભરમાં આશરે 5 લાખ પાટ ખેડુતોની આવક વધારવામાં મદદ કરશે.

તાજેતરની ઘટનાઓ

- કાપડ પ્રધાને એમ પણ કહ્યું હતું કે કૃષિ મંત્રાલય અને કાપડ મંત્રાલય બંને શણ ખેડુતોને પોતાનો ટેકો આપવા માટે સુમેળમાં વધારો કરી રહ્યા છે. તાજેતરમાં જ કેન્દ્ર સરકારે શણ મટિરિયલ્સમાં ફરજિયાત પેકેજિંગ બનાવવાનો નિર્ણય લીધો હતો. આ પગલાથી 4 લાખથી વધુ ખેડુતોને લાભ થશે. તે લગભગ 40 લાખ કૃષિ આધારિત ઘરોને મદદ કરશે. આ ઉપરાંત મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ (મનરેગા) હેઠળ શણ રેટીંગ ટાંકીના ખોદકામનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

શણ

- તે એક કુદરતી રેસા છે જે સુવર્ણ, નરમ, લાંબા છે. છોડની ઢાંડીની છાલમાંથી મેળવવામાં આવેલ સસ્તું ફાયબર શણ છે. શણને ગોલ્ડન ફાઇબર તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. ભારતમાં 'ગોલ્ડન ફાઇબર રિવોલ્યુશન' એ શણ ઉત્પાદન સાથે સંકળાયેલ છે.

મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ફેલોશિપ કાર્યક્રમ

- કૌશલ વિકાસ અને ઉદ્યમ મંત્રાલયે તાજેતરમાં જ ભારતના તમામ જિલ્લાઓમાં મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ફેલોશીપ (MGNF) કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ કાર્યક્રમ અગાઉ 69 જિલ્લાઓમાં કાર્યરત હતો.
- > મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ફેલોશીપ હેઠળ ફેલો શૈક્ષણિક કુશળતા અને તકનીકી લાયકાત પ્રાપ્ત કરશે.
- > આ કુશળતા તેમને એકંદર કુશળતા ઈકોસિસ્ટમ સમજવામાં મદદ કરશે.
- > તે ફેલોને જિલ્લા કૌશલ્ય સમિતિઓમાં જોડાવા માટે પણ મદદ કરશે.
- > કૌશલ્ય વિકાસ મંત્રાલયે તમિલનાડુ, કેરળ, પુડુચેરી અને લક્ષદ્વીપ રાજ્યોના જિલ્લા અધિકારીઓ માટે ક્ષમતા નિર્માણના કાર્યક્રમો હાથ ધરવા માટે કેરળના સ્થાનિક વહીવટી તંત્ર સાથે પણ હાથ મિલાવ્યા છે.
- > બંને વચ્ચેની ભાગીદારી કુશળતા પ્રશિક્ષણની એકંદર ગુણવત્તાને મજબૂત બનાવવા તરફ વધુ કેન્દ્રિત રહેશે.
- > મંત્રાલયે પ્રકાશ પાડ્યો કે, વડાપ્રધાન કૌશલ્ય વિકાસ યોજનાની તાજેતરની રજૂઆત અને સંકલ્પ યોજના હેઠળ IIT, IIM, KILA અને GIZ-IGVT સાથેની અન્ય શૈક્ષણિક ભાગીદારી જિલ્લાઓને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.

સંકલ્પ યોજના

- > SANKALPનો અર્થ 'Skills Acquisition and Knowledge Awareness for Livelihood Promotion' છે. આ પ્રોગ્રામને વર્લ્ડ બેંક ક્રેડિટ દ્વારા ટેકો આપવામાં આવી રહ્યો છે. જિલ્લા કુશળતા પ્રશાસન અને જિલ્લા કૌશલ્ય સમિતિઓને મજબૂત બનાવવાના હેતુથી આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ફેલોશીપ (MGNF) કાર્યક્રમ

- > MGNF એ બે વર્ષનો ફેલોશીપ પ્રોગ્રામ છે. તેની શરૂઆત જિલ્લા કક્ષાએ કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહિત કરવાના ઉદ્દેશથી કરવામાં આવી હતી. તે સંકલ્પ યોજના હેઠળ બનાવવામાં આવ્યું છે. જિલ્લા, રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે કાર્યક્રમો લાગુ કરવા કર્મચારીઓની ઉપલબ્ધતાના પડકારને પહોંચી વળવાના ઉદ્દેશથી આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

સંરક્ષણ પ્રધાને ઇ-છાવણી પોર્ટલ લોન્ચ કર્યું

- > ભારતના સંરક્ષણ પ્રધાન રાજનાથસિંહે 16 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ ઈ-છાવણી પોર્ટલ શરૂ કર્યું છે.

Back to Basics : ઇ-છાવણી પ્રોજેક્ટ

- > આ પોર્ટલના લોકાર્પણની સાથે, છાવણી વિસ્તારોના રહેવાસીઓ હવે નાગરિક સમસ્યાઓ અંગે તેમની ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે.
- > આ પોર્ટલ ઘરેલું નાગરિક સમસ્યાઓ અંગેની ફરિયાદોના નિરાકરણમાં પણ મદદ કરશે.

- > આ પોર્ટલ સિસ્ટમ સુધારવા અને લોકો માટે 'ઈઝ ઓફ લિવિંગ' સુધારવાના લક્ષ્ય સાથે કાર્ય કરશે.
- > 20 લાખથી વધુ નાગરિકોને ઓનલાઇન મ્યુનિસિપલ સેવાઓ પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ્યથી ઈ-કે-ટોનમેન્ટ પ્રોજેક્ટની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- > મલ્ટિ-ટેનન્સી સેન્ટ્રલ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ કરીને 62 છાવણી બોર્ડ્સ પર સેવાઓ પ્રદાન કરવામાં આવશે.
- > આ પોર્ટલનો ઉપયોગ લીઝના નવીકરણ માટે, જન્મો અને મૃત્યુની ઓનલાઇન નોંધણી માટે ઓનલાઇન અરજી કરવા માટે થઈ શકે છે.
- > તેનો ઉપયોગ પાણી અને ગટરના જોડાણો માટે ઓનલાઇન એપ્લિકેશન ફાઇલ કરવા માટે પણ સરળ રીતે થઈ શકે છે.

છાવણી બોર્ડ

- > છાવણી બોર્ડ એક નાગરિક વહીવટી મંડળ છે. તે ભારતમાં સંરક્ષણ મંત્રાલય હેઠળ કાર્ય કરે છે. બોર્ડમાં છાવણી અધિનિયમ, 2006 મુજબ ચૂંટાયેલા સભ્યો, સચિવ સભ્યો અને નામાંકિત સભ્યો હોય છે. બોર્ડ સભ્ય પાંચ વર્ષ માટે ચૂંટાય છે. બોર્ડમાં આઠ ચૂંટાયેલા સભ્યો અને ત્રણ નામાંકિત લશ્કરી સભ્યો હોય છે. જેમાં કલેક્ટરના પ્રતિનિધિ ઉપરાંત ત્રણ પૂર્વ અધિકારી, ગેરીસન એન્જિનિયર્સ, સ્ટેશન કમાન્ડર અને વરિષ્ઠ એક્ઝિક્યુટિવ મેડિકલ ઓફિસર શામેલ છે.

છાવણી બોર્ડ શ્રેણીઓ

- છાવણીઓને ચાર વર્ગોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે:
 - > વર્ગ I - જ્યાં વસ્તી 50,000 થી વધુ છે.
 - > વર્ગ II- વસ્તી 10,000 થી 50,000 ની વચ્ચે છે.
 - > વર્ગ III - જ્યાં વસ્તી 2500 થી 10000 ની વચ્ચે છે
 - > વર્ગ IV - જ્યાં વસ્તી 2500 ની નીચે છે.

સંદેશ-ભારતનું નવું ઇન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ પ્લેટફોર્મ

- > નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર એ 'સંદેશ' નામની એક એપ શરૂ કરી છે. આ ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ પ્લેટફોર્મ વોટ્સએપ જેવું જ છે. તેનો ઉપયોગ કોઈપણ પ્રકારના સંચાર માટે થઈ શકે છે. આ એપ્લિકેશન સાથે મોબાઇલ નંબર અથવા ઈમેઇલ આઈડી નોંધણી કરાવવી જરૂરી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ એપ્લિકેશન શરૂ કરવાની જરૂરિયાત કર્મચારીઓમાં સલામત સંચારની ખાતરી કરવા માટે અનુભવાતી હતી કારણ કે દેશવ્યાપી લોકડાઉનની પૃષ્ઠભૂમિમાં 'ઘરેથી કામ' સંસ્કૃતિએ વેગ પકડ્યો છે.
- > NICએ ઓગસ્ટ 2020 માં આ એપ્લિકેશનનું પ્રથમ સંસ્કરણ બહાર પાડ્યું હતું.

- > આ એપ્લિકેશનનો ઉપયોગ કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના અધિકારીઓ દ્વારા આંતર સંસ્થાકીય સંદેશાવ્યવહાર માટે કરી શકાય છે.
- > આ એપ્લિકેશન શરૂઆતમાં એન્ડ્રોઇડ વપરાશકર્તાઓ અને મુખ્યત્વે સરકારી અધિકારીઓ માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- > બાદમાં, આ સેવા આઈઓએસ વપરાશકર્તાઓ માટે પણ વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી અને હવે તે સામાન્ય લોકો માટે પણ ઉપલબ્ધ છે.
- > આ એપ્લિકેશન ભારતમાં ઉત્પાદિત સોફ્ટવેરના ઉપયોગને આગળ વધારવાની સરકારની વ્યૂહરચનાનો એક ભાગ છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > વર્ષ 2020 માં, ગૃહ મંત્રાલયે સુરક્ષા ચિંતાઓને કારણે સરકારી કર્મચારીઓને સત્તાવાર સંદેશાવ્યવહાર માટે ઝૂમ જેવા પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ ન કરવાની સલાહ આપી હતી. અગાઉ, કમ્પ્યુટર ઈમર્જન્સી રિસ્પોન્સ ટીમે (CERT-IN) પણ ઝૂમ સામે સુરક્ષા અને ગોપનીયતાની ચિંતા સંબંધિત સલાહ આપી હતી.

વિશેષતા

- > આ એપ્લિકેશનનો ઈન્ટરફેસ અન્ય એપ્લિકેશનો સમાન છે. આ એપ્લિકેશનમાં બે પ્લેટફોર્મ્સ વચ્ચે ચેટ ઈતિહાસ સ્થાનાંતરિત કરવાનો કોઈ વિકલ્પ નથી. જો કે, ગવર્નમેન્ટ ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ સિસ્ટમ (GIMS) અથવા મેસેજ એપ્લિકેશન પર ઈમેઈલની મદદથી ચેટ કરી શકાય છે. એપ્લિકેશનને વપરાશકર્તાને નોંધણી માટે માન્ય મોબાઈલ નંબર અથવા ઈમેઈલ આઈડીની જરૂર છે. તેમાં બ્રોડકાસ્ટ સંદેશ, જૂથ બનાવટ, સંદેશ ફોર્વર્ડિંગ અને ઈમોજી જેવી સુવિધાઓ શામેલ છે. તેમાં વધારાની સુરક્ષા સુવિધા પણ છે. આ પ્લેટફોર્મ વપરાશકર્તાને સંદેશને ગુપ્ત તરીકે માર્ક કરવાની મંજૂરી આપે છે. આમ, તે પ્રાપ્તકર્તાને જાગૃત કરે છે કે સંદેશ અન્ય વપરાશકર્તાઓને મોકલવા જોઈએ નહીં.

‘ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે’ પીવાના પાણીનું સર્વેક્ષણ લોન્ચ કર્યું

- > ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે પાયલોટ પીવાના પાણીનો સર્વે શરૂ કર્યો છે. તેને જળ જીવન મિશન-શહેરી (JJM-U) હેઠળ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > શહેરોમાં પાણીની સમાન વહેંચણી અને કચરાના પાણીનો ફરીથી ઉપયોગ થાય તે માટે સર્વે હાથ ધરવામાં આવશે.
- > આ સર્વે પાણીની સંસ્થાઓના મેપિંગમાં પણ મદદ કરશે.
- > જળ બોડીનું મેપિંગ પાણીના જથ્થા અને ગુણવત્તાને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવશે.

- > બદલાપુર, આગ્રા, ચુરૂ, ભુવનેશ્વર, મદુરાઈ, કોચી, પટિયાલા, સુરત, રોહતક અને તુમકુર સહિતના 10 શહેરોમાં આ સર્વે શરૂ કરવામાં આવશે.

જળ જીવન મિશન-શહેરી

- > કેન્દ્રીય બજેટ 2021-22માં જળ જીવન મિશન (શહેરી) ની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.
- > ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય હેઠળ મિશનની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.
- > કાર્યાત્મક ગટરવાળા તમામ મકાનોમાં પાણી પુરવઠા માટે સાર્વત્રિક કવરેજ આપવાનો પ્રયાસ કરશે.
- > તમામ વૈધાનિક શહેરોમાં સાર્વત્રિક કવરેજ આપવામાં આવશે. સરટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ -6 મુજબ આ મિશન શરૂ કરાયું છે.
- > 2021-22ના બજેટમાં આ મિશન માટે 2 લાખ 87 હજાર કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ સૂચવવામાં આવ્યો છે, જેમાં AMRUT મિશન માટે સતત નાણાકીય સહાય માટે 10 હજાર કરોડનો સમાવેશ થાય છે.

અમૃત મિશન

- > ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે જૂન 2015 માં આ મિશનની શરૂઆત કરી હતી. આ ધ્યેય સુનિશ્ચિત કરે છે કે દરેક ઘરને ગટરનાં જોડાણો અને નળનાં પાણીની પહોંચ મળે.

કેબિનેટે ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટેની PLI યોજનાને મંજૂરી આપી

- > ભારત સરકારે ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટે 17 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ પ્રોડક્શન લિંક્ડ પ્રોત્સાહન(PLI) ધોરણોને મંજૂરી આપી દીધી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > ઘટકોના સ્થાનિક ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, ટેલિકોમ અને નેટવર્ક સાધનોના ઉત્પાદન માટેની PLI યોજનાને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- > ટેલિકોમ ક્ષેત્ર પરની PLI યોજના 1 એપ્રિલ, 2021 થી અમલમાં આવશે.
- > દૂરસંચાર વિભાગ (ડીઓટી) ને હવે કેન્દ્રીય કેબિનેટની અંતિમ મંજૂરી મળી છે.
- > હવે, દૂરસંચાર વિભાગ કંપનીઓને અરજી કરવા આમંત્રણ આપશે.
- > કેન્દ્રીય પ્રધાન રવિશંકર પ્રસાદે એમ પણ કહ્યું હતું કે મોબાઈલ ઉત્પાદક દ્વારા પહેલાથી જ 20,000 નોકરીઓ આપવામાં આવી રહી છે, આવતા વર્ષે મોબાઈલ ઉત્પાદક દ્વારા 1 લાખ સીધી અને 3 લાખ પરોક્ષ નોકરીઓ બનાવવામાં આવશે.

- > PLI યોજના અંતર્ગત ટેલિકોમ મેન્યુફેક્ચરિંગનું ઉત્પાદન વધારીને 5 વર્ષમાં વધારીને રૂ. 2.4 લાખ કરોડ કરશે.

ઉદ્દેશ

- > ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટેની PLI યોજનાને મંજૂરી આપવાના મંત્રીમંડળના નિર્ણયનો હેતુ ભારતને ટેલિકોમ ઉપકરણો બનાવવા માટે વૈશ્વિક કેન્દ્ર બનાવવાનો છે.
- > સરકાર પણ ભારતને 4G/ 5G નેક્સ્ટ જનરેશન રેડિયો એક્સેસ નેટવર્ક, કોર ટ્રાન્સમિશન ઉપકરણો અને વાયરલેસ ઉપકરણોનું કેન્દ્ર બનાવવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- > આ પગલાથી સ્થાનિક બજાર અને નિકાસ માટે ટેલિકોમ ઉપકરણોના સ્થાનિક ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન મળશે.
- > આ યોજના કોર ટ્રાન્સમિશન ઉપકરણો, 4G/ 5G અને આગલી પેઢીના રેડિયો એક્સેસ નેટવર્ક અને વાયરલેસ સાધનો, ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ એક્સેસ ડિવાઇસેસ અને સ્વીચો અને રાઉટર્સ જેવા એન્ટરપ્રાઇઝ સાધનોના ઉત્પાદન માટે ઉપયોગી છે.
- > ભારતીય ઉદ્યોગને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનાવવા માટે તે બૌદ્ધિક સંપદા માટે પણ ઉપયોગી સાબિત થશે.

પ્રોડક્શન લિંક્સ પ્રોત્સાહન યોજના

- > ઘરેલું ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ યોજના માર્ચ 2020 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. આયાત ઘટાડવાનું લક્ષ્ય છે. ઘરઆંગણે બનાવેલા ઉત્પાદનોના વધારાના વેચાણ પર કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાના હેતુથી આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના સ્થાનિક કંપનીઓને હાલના ઉત્પાદન એકમો સ્થાપિત કરવા અથવા વિસ્તૃત કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે.

આસામ: વડાપ્રધાન 'મહાબહુ-બ્રહ્મપુત્રા' પહેલ લોન્ચ કરશે

- > વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 ના રોજ આસામમાં 'મહાબહુ-બ્રહ્મપુત્રા' પહેલ શરૂ કરશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > તેઓ ધુબરી કુલવાડી બ્રિજનો શિલાન્યાસ કરશે.
- > વડાપ્રધાન આસામમાં માજુલી પુલના નિર્માણ માટે ભૂમિપૂજન પણ કરશે.

મહાબહુ-બ્રહ્મપુત્ર પહેલ

- > મહાબહુ-બ્રહ્મપુત્રા પહેલ આર-પેક્સ વેસેલ ઓપરેશનની શરૂઆત સાથે શરૂ થશે.
- > રો-પેક્સ વેસેલ ઓપરેશન નિમાટીઘાટ અને માજુલી, ધુબરી-હત્સિંગામારી અને ઉત્તર-દક્ષિણ ગુવાહાટી વચ્ચે શરૂ કરવામાં આવશે.

- > આ પહેલમાં જોગીગોપામાં આંતરિક જળ પરિવહન ટર્મિનલનું ઉદ્ઘાટન પણ શામેલ છે.
- > આ સમય દરમિયાન રાજ્યભરમાં નદી પર્યટન અને રોજગારને પ્રોત્સાહન આપવા વિવિધ સ્થળોએ વિવિધ પર્યટન ઘાટ પણ કરવામાં આવશે.
- > આ પહેલ ભારતના પૂર્વી ભાગોને નિરબાપ્રય કનેક્ટિવિટી પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશથી શરૂ કરવામાં આવી છે.
- > તેમાં બરાક અને બ્રહ્મપુત્રા નદીઓની આજુબાજુ રહેતા લોકો માટે વિવિધ વિકાસ પ્રવૃત્તિઓ શામેલ છે.

રો-પેક્સ સેવા

- > મહાબહુ-બ્રહ્મપુત્રા પહેલ અંતર્ગત રાજ્યમાં રો-પેક્સ સેવાઓ શરૂ કરવામાં આવશે. રો-પેક્સ વેસેલ ઓપરેશન-સ મુસાફરીનો સમય ઘટાડવામાં મદદ કરશે. આ માર્ગ દ્વારા મુસાફરી કરતા અંતરને પણ ઘટાડશે.

ધુબરી કુલવાડી બ્રિજ

- > પીએમ મોદી ચાર રસ્તાના ધુબરી કુલવાડી બ્રિજનો શિલાન્યાસ પણ કરશે. આ પુલ NH-127B પર બનાવવામાં આવશે. આ પુલ શ્રીરામપુરથી NH-27 થી શરૂ થશે. તે મેઘાલય રાજ્યના NH-106 ના નોંગસ્ટોઈન પર સમાપ્ત થશે. તે આસામમાં બ્રહ્મપુત્રા નદી પર બનાવવામાં આવશે, જે આસામમાં ધુબરી અને મેઘાલયના ફૂલબાડી, તુરા, રોંગરામ અને રોંગજેંગને જોડશે. આ પ્રોજેક્ટની કુલ કિંમત 4997 કરોડ છે.

IIF અહેવાલ: 2021 માં વિશ્વનું દેવું વધશે

- > ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ (IIF) ના અહેવાલ મુજબ, વિશ્વમાં દેવાની માત્રા અણધારી રીતે વધારે છે અને વર્ષ 2021 માં, કોવિડ -19 દ્વારા થતાં આર્થિક સંકટ વચ્ચે, દેવું વધારે વધશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > IIF અનુસાર, સરકારો, કંપનીઓ અને લોકોએ આર્થિક નુકસાનની ભરપાઈ માટે 2020 માં 24 ટ્રિલિયન ડોલર એકત્ર કર્યા છે.
- > જેના કારણે વૈશ્વિક રૂણમાં સૌથી વધુ વધારો થયો છે.
- > વર્ષ 2020 સુધીમાં, વિશ્વનું દેવું 281 ટ્રિલિયન ડોલર છે.
- > આ વૈશ્વિક GDPના 355 ટકાથી વધુ છે.
- > IIF અનુસાર, સરકારોને મોટા બજેટ ખાધના પડકારનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.
- > 2021 ના વર્ષમાં આમાં 10 ટ્રિલિયન ડોલરનો વધારો થશે. આનાથી 2021 ના અંત સુધીમાં રૂણનું ભાર 92 ટ્રિલિયન સુધી વધી જશે.

આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સંસ્થા(IIF)

- > તે વૈશ્વિક નાણાકીય સેવાઓ ઉદ્યોગ માટેનું વેપાર જૂથ છે. IIF ની સ્થાપના 1983 માં અગ્રણી ઔદ્યોગિક દેશોની 38 બેંકો દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તે 1980 ના દાયકાના આંતરરાષ્ટ્રીય દેવા કટોકટી પછી બનાવવામાં આવી હતી. જૂથ હવે 70 દેશોની લગભગ 450 કંપનીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. IIFના સભ્યોમાં એસેટ મેનેજર્સ, કમર્શિયલ અને ઈન્વેસ્ટમેન્ટ બેંકો, સાર્વભૌમ સંપત્તિ ભંડોળ, વીમા કંપનીઓ, સેન્ટ્રલ બેંકો, હેજ ફંડ્સ અને ડેવલપમેન્ટ બેંકો શામેલ છે.

કરના વિવાદોને ઘટાડવાની યોજનાઓ

- > તાજેતરમાં નાણાં સચિવે કહ્યું છે કે ફેસલેસ આકારણી અને અપીલની નવી સિસ્ટમ કરવેરાના વિવાદોને મોટા પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં મદદ કરશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- કરવેરા વિવાદ (ડેટા):
- > સત્તાવાર આંકડા અનુસાર, નાણાકીય વર્ષ 2019 ના અંતે વેરાના વિવાદોથી સંબંધિત કુલ રકમ રૂ. 11 લાખ કરોડથી વધુ હતી, જે એક વર્ષ અગાઉના વર્ષ કરતા 23% વધારે છે.
- > ભારતમાં કરવેરા મુકદ્દમોની સંખ્યા, સમાધાન કરવામાં સમય અને ખર્ચ ખૂબ વધારે છે.

કરના વિવાદોને ઘટાડવાની પહેલ

- વિવાદ નિરાકરણ સમિતિ:
- > નાણામંત્રીએ કર વિવાદના કિસ્સામાં કરદાતાઓને ઝડપથી રાહત આપવા બજેટ 2021 માં વિવાદ નિવારણ સમિતિ (DRC) ની રચના કરવાની દરખાસ્ત કરી છે.
- > આવકવેરા કાયદાની નવી કલમ 245MA હેઠળ આ સમિતિની રચના કરવામાં આવશે.
- > DRC નાના કરદાતાઓની કરપાત્ર આવક રૂ. 50 લાખ સુધી અને વિવાદિત આવકને 10 લાખ રૂપિયા સુધી ઉકેલી લેશે.
- > આ સમિતિ પાસે આવકવેરા કાયદા હેઠળ કોઈપણ દંડ ઘટાડવા અને માફ કરવાની શક્તિ હશે.
- > DRC હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવતી વૈકલ્પિક પદ્ધતિઓ નવા કરદાતાઓના વિવાદોને કાબૂમાં કરવામાં અને પ્રારંભિક તબક્કે આ મુદ્દાઓને હલ કરવામાં મદદ કરશે.
- > ભારતને વૈકલ્પિક વિવાદ નિવારણ મિકેનિઝમ્સ પ્રદાન કરવાના મામલે 2020 ના વિશ્વ નિયમ કાનૂન સૂચકાંકમાં ભારત 88 મા ક્રમે છે.

- ફેસલેસ મૂલ્યાંકન અને અપીલ:
- > ઓગસ્ટ 2020 માં, વડાપ્રધાને પારદર્શક કરવેરા હેઠળ ત્રણ મહત્વપૂર્ણ માળખાકીય વેરા સુધારણા (ફેસલેસ વેલ્યુએશન, ફેસલેસ અપીલ અને કરદાતા ચાર્ટર) ની જાહેરાત કરી – ઈમાનદારને સન્માન આપવું.

- > અધિકારીઓ સમક્ષ કરદાતાઓની શારીરિક હાજરીની જરૂરિયાતને દૂર કરવા માટે ફેસલેસ એસેસમેન્ટ સિસ્ટમ રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- > ફેસલેસ રેન્ડમ આકારણીની શરૂઆતથી 50,000 થી વધુ વિવાદો સમાધાન કરવામાં આવ્યા છે.
- > ફેસલેસ અપીલ સિસ્ટમનો હેતુ કરદાતાની વિવેકાધીન શક્તિઓને નાબૂદ કરવો, ભ્રષ્ટ વ્યવહારને કાબૂમાં કરવો અને કરદાતાઓને પાલન પૂરું પાડવાનો છે.
- > ગંભીર છેતરપિંડી, મોટી કરચોરી, તપાસના કેસો, આંતરરાષ્ટ્રીય કરના મુદ્દાઓ અને કાળા નાણાને લગતી અપીલને બાદ કરતાં સ્પષ્ટ રીતે આચરની અપીલને આખરી ઓપ આપવામાં આવશે.
- > કરદાતાઓને આવકવેરાની વસૂલાતની સંપૂર્ણ પ્રક્રિયાથી પરિચિત થવા માટે તેમના હકો અને જવાબદારીઓ અંગેના કર ચાર્ટરનું વિસ્તરણ.
- > રાષ્ટ્રીય ફેસલેસ આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ સેન્ટર સ્થાપવાના પ્રયાસો ચાલુ છે, જે વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા વ્યક્તિગત સુનાવણી હાથ ધરશે.
- વિવાદ થી વિશ્વાસ યોજના:
- > આ યોજના હેઠળ કરદાતાઓ વિવાદિત કર, વિવાદિત વ્યાજ, વિવાદિત દંડ અથવા વિવાદિત ફીનો નિકાલ કરે છે, વિવાદિત રકમની ચુકવણી પર 100% કર મુક્તિ અને વિવાદિત દંડની ચુકવણી પર 25% કર છૂટ, વિવાદિત વ્યાજ અથવા વિવાદિત ફી પ્રાપ્ત થશે.
- > વિવિધ અપીલ મંચોમાં ડાયરેક્ટ ટેક્સ વિવાદોના સમાધાન માટે માર્ચ 2020 માં ડાયરેક્ટ ટેક્સ વિવાદ સે વિશ્વાસ એક્ટ લાગુ કરાયો હતો.
- > સીધા વિવાદોના એક ચતુર્થાંશ સમાધાન માટે વિવાદ થી વિશ્વાસ યોજના પસંદ કરવામાં આવી હતી, જેમાં રૂ. 97000 કરોડના વિવાદો સમાધાન કરવામાં આવ્યા હતા.

ભુવન પોર્ટલ

- > તાજેતરમાં ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ઈસરો) અને 'મેપ માય ઈન્ડિયા' એ સ્વદેશી ભૌગોલિક સ્થળો 'ભુવન' શરૂ કરવા ભાગીદારી કરી છે.
- > આ ભારતમાં લાગુ કરાયેલા ભૌગોલિક વિસ્તારને લગતી નવી માર્ગદર્શિકાની અનુરૂપ છે.

Back to Basics : ભૂસ્તર પોર્ટલ 'ભુવન'

- > તે એક પ્રકારનું વેબ પોર્ટલ છે, જેનો ઉપયોગ ઈન્ટરનેટ દ્વારા ભૌગોલિક માહિતી (ભૌગોલિક માહિતી) અને અન્ય સંબંધિત ભૌગોલિક સેવાઓ (પ્રદર્શન, સંપાદન, વિશ્લેષણ, વગેરે) શોધવા અને વાપરવા માટે થાય છે.

■ સહાય:

- આ પોર્ટલ અંતર્ગત, નકશો માય ઈન્ડિયા ડેટાબેસને ઈસરોના ઉપગ્રહો દ્વારા મેળવેલા 'હાઈ-એન્ડ સેટેલાઈટ કેટલોગ' અને પૃથ્વી નિરીક્ષણ ડેટા સાથે જોડવામાં આવશે.
- પૃથ્વી સંબંધિત નિરીક્ષણ ડેટાસેટ, ભારતીય તારામંડળ માં નેવિગેશન (NAVIC), વેબ સેવાઓ અને 'નકશો માય ઈન્ડિયા' માં ઉપલબ્ધ API (એપ્લિકેશન પ્રોગ્રામિંગ ઈન્ટરફેસ) નો ઉપયોગ કરીને સંયુક્ત ભૂસ્તર પોર્ટલ બનાવી શકાય છે. API એ એક સોફ્ટવેર મધ્યસ્થી છે જે બે એપ્લિકેશનને એકબીજા સાથે જોડવાની મંજૂરી આપે છે.
- તે એક કમ્પ્યુટિંગ ઈન્ટરફેસ છે જે બહુવિધ સોફ્ટવેર વ્યેટિયાઓ વચ્ચેના સંબંધોને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

પોર્ટલનું મહત્વ

■ નેટ મેપિંગ:

- ભારત સરકાર તરફથી ઉપલબ્ધ માહિતી પ્રમાણે આ પોર્ટલ દેશની વાસ્તવિક સીમાઓ બતાવશે.

■ ગોપનીયતા સુરક્ષા:

- વપરાશકર્તાઓ વિદેશી નકશા એપ્લિકેશનોને બદલે 'નકશો માય ઈન્ડિયા' એપ્લિકેશનનો ઉપયોગ કરીને તેમની ગોપનીયતાને વધુ સારી રીતે સુરક્ષિત કરી શકે છે.
- વિદેશી શોધ એન્જિન અને કંપનીઓ મફત નકશા પ્રદાન કરે છે એવો દાવો કરે છે, પરંતુ હકીકતમાં તેઓ જાહેરાતોવાળા વપરાશકર્તાને લક્ષ્ય બનાવીને અને વપરાશકર્તાની ગોપનીયતા પર હુમલો કરીને અને તેમના સ્થાન અને વ્યક્તિગત માહિતી વિશેના ડેટાની હરાજી કરીને પૈસા કમાય છે. 'મેપ માય ઈન્ડિયા' માં આવી કોઈ જાહેરાતની જોગવાઈ નથી.

■ આત્મનિર્ભર ભારત:

- ભારતીય પોર્ટલ હોવાથી તે સરકારના આત્મનિર્ભર મિશનને મજબૂત બનાવશે.

'મેપ માય ઈન્ડિયા'

- તે એક ભારતીય ટેકનોલોજી કંપની છે જે ડિજિટલ નકશા ડેટા, ટેલિમેટિક્સ સેવાઓ, વૈશ્વિક માહિતી પ્રણાલીઓ અને કૃત્રિમ ગુપ્તચર સેવાઓ પૂરી પાડે છે.
- તે ગૂગલ મેપનો વિકલ્પ છે, જેમાં 7.5 લાખ ભારતીય ગામડાઓ અને 7,500 શહેરો શામેલ છે.

■ ડેટાબેસ:

- તેના ડેટાબેસમાં 63 લાખ કિ.મી. એક રોડ નેટવર્ક છે અને સંગઠન દેશમાં સૌથી વધુ વ્યાપક ડિજિટલ નકશા ડેટાબેસ હોવાનો દાવો કરે છે.

■ ઉપયોગ:

- ભારતમાં લગભગ તમામ વાહન ઉત્પાદકો જે 'બિલ્ટ-ઇન નેવિગેશન સિસ્ટમ' પ્રદાન કરે છે તે 'મેપ માય ઈન્ડિયા' નો ઉપયોગ કરે છે.

■ અન્ય પ્રયાસો:

- 'મૂવ' નામની એપ્લિકેશન 'રીઅલ ટાઈમ ટ્રાફિક અપડેટ્સ' અને નેવિગેશન સુવિધાઓ પણ પૂરી પાડે છે.

ભારતીય તારામંડળમાં નેવિગેશન (NAVIC)

- તે એક ભારતીય પ્રાદેશિક નેવિગેશન સેટેલાઈટ સિસ્ટમ (IRNSS) છે, જે ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ઈસરો) દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.
- IRNSS પાસે આઠ ઉપગ્રહો છે, જેમાં ભૂસ્તરીય ભ્રમણકક્ષામાં ત્રણ ઉપગ્રહો અને જીઓસિંક્રોનસ ભ્રમણકક્ષામાં પાંચ ઉપગ્રહો છે.

- તે ખૂબ જ સ્થાપિત અને લોકપ્રિય અમેરિકન 'ગ્લોબલ પોઝિશનીંગ સિસ્ટમ- જીપીએસ' ની જેમ કાર્ય કરે છે, પરંતુ તે ફક્ત ઉપમહાદ્વીપના લગભગ 1,500 કિલોમીટરને આવરે છે.

- મોબાઈલ ટેલિફોન ધોરણોને સંકલન કરવા માટે વૈશ્વિક સંસ્થા, 3G જનરેશન પાર્ટનરશિપ પ્રોજેક્ટ (3GPP) દ્વારા તેને પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું છે.

■ ઉદ્દેશ:

- તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ભારત અને તેના પડોશીઓને વિશ્વસનીય નેવિગેશન સુવિધાઓ અને સમય-બાધ્ય સેવાઓ પ્રદાન કરવાનો છે.

ઉપયોગો

- પાર્થિવ, હવાઈ અને દરિયાઈ નેવિગેશન
- ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ
- વાહન ટ્રેકિંગ અને શિપ મેનેજમેન્ટ (ખાસ કરીને ખાણકામ અને પરિવહન ક્ષેત્ર માટે)
- મોબાઈલ ફોન સાથે જોડાણ
- ચોક્કસ સમય (એટીએમ અને પાવર ગ્રીડ માટે)
- મેપિંગ અને ભૌગોલિક ડેટા

અન્ય વૈશ્વિક નેવિગેશનલ સિસ્ટમ્સ

- બીદાઉ (ચાઈના)
- ગેલેલીયો (યુરોપ)
- ગ્લોનાસ (રશિયા)
- ક્વાસી-એનિથ સેટેલાઈટ (જાપાન)

થાર રણ

- પાકિસ્તાન આર્મી થાર રણમાં એક મહિનાથી ચાલનારી 'જીદર-ઉલ-હદીદ' ક્વાયતનું આયોજન કરી રહી છે. તેનો હેતુ દુર્ગમ રણ પર્યાવરણમાં સંઘર્ષ માટે તૈયાર કરવાનો છે.
- પાકિસ્તાન દ્વારા આયોજિત એક બહુરાષ્ટ્રીય નૌકાદળ ક્વાયત 'અમન-2021' પણ અરબી સમુદ્રમાં શરૂ થઈ ગઈ છે. આ ક્વાયતમાં અમેરિકા, રશિયા, ચીન અને તુર્કી સહિત 45 દેશો ભાગ લેશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- નામ:
 - થાર નામ 'થૂલ' પરથી ઉતરી આવ્યું છે, જે આ ક્ષેત્રમાં રેતીના ઢેર માટે વપરાય છે.
- સ્થાન:
 - તે ઉત્તર પશ્ચિમ ભારતના રાજસ્થાન રાજ્યમાં અને પૂર્વ પાકિસ્તાનના પંજાબ અને સિંધ પ્રાંતમાં વ્યાપક છે.
- સામાન્ય માહિતી:
 - થાર રણ 2,00,000 ચોરસ કિલોમીટર આવરી લેતો શુષ્ક વિસ્તાર છે. તે ભારત અને પાકિસ્તાનની સરહદ સાથે કુદરતી સરહદ બનાવે છે.
 - ટીંબા (પવન દ્વારા એકત્રિત) રેતી તેની સપાટી પર જોવા મળે છે જે છેલ્લા 1.8 મિલિયન વર્ષોમાં એકઠી થઈ છે.
 - રણમાં ઊંચી-નીચી સપાટી હોય છે, જેમાં રેતાળ મેદાનો અને ઉજ્જડ ટેકરીઓ અથવા રેતીના મેદાનોથી ઊંચા અને નીચલા રેતીના ટેકરાઓ (જેને ટીંબા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) સમાવે છે, જે આસપાસના મેદાનોમાં અચાનક ઉદભવે છે.
 - ટેકરાઓ વિવિધ આકાર અને કદ લઈ જાય છે.
 - 'બરચન', જેને 'બારખાન' પણ કહેવામાં આવે છે, તે અર્ધચંદ્રાકાર આકારનું રેતીનું ટીંબું છે જેનો મુખ્યત્વે એક દિશામાંથી પવન આવે છે. રેતીના પથ્થરના ઢગલાના સૌથી સામાન્ય પ્રકારોમાંનું એક, આ વિશ્વભરના રણમાં હાજર છે.
- નજીકનો વિસ્તાર:
 - તે પશ્ચિમમાં સિંધુ નદીના પિયત મેદાનો, ઉત્તર અને ઉત્તર-પૂર્વમાં પંજાબના મેદાનોથી, દક્ષિણમાં પૂર્વમાં અરવલ્લીની અને દક્ષિણમાં કચ્છની રણથી બંધાયેલ છે.
- વાતાવરણ:
 - સબટ્રોપિકલ રણનું વાતાવરણ સંબંધિત અક્ષાંશ પર સતત ઊંચા દબાણ અને સંલગ્નતાના પરિણામે રચાય છે.

- ઉનાળામાં ઉપખંડના ઘણા વિસ્તારોમાં વરસાદ માટે જવાબદાર પ્રવર્તમાન દક્ષિણ-પશ્ચિમ ચોમાસુ પવન પૂર્વ તરફના રણમાં વરસાદ પડતો નથી.
- ખારા સરોવર:
 - ઘણા 'લાયા' (ખારા પાણીના સરોવર), જેને સ્થાનિક રીતે 'ધંડ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, આ ક્ષેત્રમાં ફેલાયેલા છે.
- વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિ:
 - આ ક્ષેત્રમાં કેક્ટસ, લીમડો, ખજૂરી, બબૂલ નિલોટિકા જેવી ઔષધિઓ જોવા મળે છે. આ બધા છોડ ઊંચા અથવા નીચા તાપમાને અને મુશ્કેલ આબોહવાની સ્થિતિમાં પોતાને સમાયોજિત કરી શકે છે.
 - આ રણમાં ચિત્તો, એશિયાટિક જંગલી બિલાડી (ફેલિસ સિલ્વેસ્ટ્રિસ ઓર્નાટા), ચૌસીંગા, ચિંકારા (ગેઝેલા બેનેટીટી), બંગાળી રણ શિયાળ (વુલ્ફસ બેંગાલેન્સીસ), કાળિયાર અને સરીસૃપોની ઘણી પ્રજાતિઓ વસે છે.

કરલાપટ વન્યજીવન અભયારણ્ય, ઓડિશા

- તાજેતરમાં ઓડિશાના કાલાહાંડી જિલ્લાના કરલાપટ વન્યપ્રાણી અભયારણ્યમાં હેમ્પીજ સેપ્ટીસીમિયા (HS) ને કારણે છ હાથીઓના મોત નીપજ્યાં હતાં.

Back to Basics : હેમ્પેજ સેપ્ટીસીમિયા (HS)

- સંક્ષિપ્તમાં પરિચય:
 - આ રોગ પ્રાણીઓને ચેપ લગાડે છે કે જે 'પેસ્ટ્યુરેલા મલ્ટોસિડા' નામના ચેપી બેક્ટેરિયા દ્વારા દૂષિત પાણી અથવા માટીના સંપર્કમાં આવે છે.
 - આ રોગમાં, શ્વસનતંત્ર અને પ્રાણીઓના ફેફસાં અસરગ્રસ્ત છે, જે ન્યુમોનિયા પેદા કરી શકે છે.
- અસરગ્રસ્ત / ચેપગ્રસ્ત પ્રાણીઓ:
 - આ રોગ મુખ્યત્વે ભેંસ, ઢોર અને બાઈસનને અસર કરે છે અને રોગથી સંક્રમિત પ્રાણીઓમાં મૃત્યુ દર નોંધપાત્ર રીતે વધારે છે.
 - તાજેતરમાં ઓડિશાના કેન્દ્રપરામાં આશરે 40 ભેંસોના રોગના કારણે મૃત્યુ પામ્યા હતા.
- હવામાન:
 - આ રોગ સામાન્ય રીતે ચોમાસા પહેલા અને પછીના ગાળામાં ફેલાય છે.

કરલાપટ વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય

- સ્થાન: તે ઓડિશાના કાલાહાંડી જિલ્લામાં 175 ચોરસ કિલોમીટરના વિસ્તારમાં ફેલાયેલ છે.
- વનસ્પતિ: શુષ્ક પાનખર જંગલ.
- પ્રાણિજાત:
- સસ્તન પ્રાણીઓ: હાથી, ચિત્તો, ગૌર, સાંભર, કાકડ-હરણ, ભારતીય વરૂ, માલબાર વિશાળ ખિસકોલી, પેંગોલિન વગેરે.
- પક્ષીઓ: મોર, હોર્નબિલ્સ, લાલ જંગલી રૂસ્તર વગેરે.
- સરિસૃપ: મગર, મગર, મોનિટર ગરોળી વગેરે.
- વનસ્પતિશાસ્ત્ર: સાલ, બીજકણ, વાંસ, ઔષધીય છોડ વગેરે.
- જળ એકમો: ફુરલિઝરન ધોધ અભયારણ્યની અંદર સ્થિત છે.

ઓડિશાના મુખ્ય સંરક્ષિત વિસ્તારો

- રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો:
- ભીતરકનિકા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન: આ ઉદ્યાનમાં દેશમાં જોખમમાં મૂકાયેલા ખારા પાણીના મગરના સૌથી મોટા જૂથનું ઘર છે.
- સિમલિપાલ નેશનલ પાર્ક: આ પાર્કનું નામ નરમ અથવા લાલ રેશમ સુતરાઉ ઝાડથી પ્રેરિત છે જે આ વિસ્તારમાં વિપુલ પ્રમાણમાં જોવા મળે છે.
- વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય:
- બદરામા વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: આ ભેજયુક્ત વર્ષા જંગલોની હાજરી માટે જાણીતું છે.
- ચિલિકા(નલબાન) વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: ચિલિકા સરોવર એશિયાનું સૌથી મોટું અને વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું તળાવ છે.
- હડગઢ વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: સલાંદી નદી આ અભયારણ્યમાંથી પસાર થાય છે.
- બૈસિપ્લ્લી વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: તે ચૌગસીંગ જેવા વાઘ, ચિત્તા, હાથીઓ અને કેટલાક શાકાહારી પ્રાણીઓની નોંધપાત્ર સંખ્યામાં સાલ જંગલ દ્વારા ઢંકાયેલું છે.
- કોટગઢ વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: તેમાં ઘાસના મેદાનો સાથે ગાઢ પાનખર જંગલો પણ છે.
- નંદનકાનન વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: તે વિશ્વમાં વ્હાઈટ ટાઈગર અને મેલાનિસ્ટિક ટાઈગરનું પ્રથમ સંવર્ધન કેન્દ્ર છે.
- લાખારી વેલી વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: લાખારી વેલી અભયારણ્યમાં મોટી સંખ્યામાં હાથીઓનો ઘર છે.
- ગહિરમાથા (દરિયાઈ) વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય: તે હિંદ મહાસાગરના ક્ષેત્રમાં એક વિશાળ સામૂહિક સંવર્ધન કેન્દ્ર છે અને ઓડિશામાં એકમાત્ર ટર્ટલ અભયારણ્ય છે. ઓલિવ રીડલી કાચબા ગહિરમાથાના કાંઠે સંવર્ધન માટે દક્ષિણ પેસિફિકની મુસાફરી કરે છે.

ભૌગોલિક વિસ્તારનું ઉદારીકરણ

- તાજેતરમાં, વિજ્ઞાન અને તકનીકી મંત્રાલયે ભારતમાં જીઓ-સ્પેશીયલ ક્ષેત્ર માટે નવી માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી છે, જે હાલના પ્રોટોકોલને તટસ્થ બનાવે છે અને આ ક્ષેત્રને સ્પર્ધા માટે વધુ ઉદાર બનાવે છે, ચાલો જોઈએ.

Back to Basics : ભૌગોલિક ડેટા

- જિયોસ્પેટિયલ ડેટામાં પૃથ્વીની સપાટી પરના પદાર્થો, ઈવેન્ટ્સ વગેરેના વિષયથી સંબંધિત આંકડા શામેલ છે.
- આ આંકડા સ્થિર અને અસ્થિર બંને વસ્તુઓ હોઈ શકે છે, જેમ કે રસ્તાનું સ્થાન, ભૂકંપની ઘટના, ફરતા વાહન, પદયાત્રીઓની ચળવળ, ચેપી રોગનો ફેલાવો વગેરે.

સ્થાન

- એટ્રિબ્યુટ (એટ્રિબ્યુટ – ઓબ્જેક્ટ, ઈવેન્ટ અથવા સંબંધિત ઈવેન્ટ્સના લક્ષણો),

સમય

- છેલ્લા દાયકામાં ખાદ્ય વિતરણ, ઈ-કોમર્સ, હવામાન જેવી વિવિધ એપ્લિકેશનોને કારણે ભૂસ્તર ડેટાના ઉપયોગથી દૈનિક જીવનમાં વધારો થયો છે.

ભૂસ્તર પ્રદેશની વર્તમાન સ્થિતિ

- કડક પ્રતિબંધો:
- વર્તમાન પદ્ધતિ ભૌગોલિક ડેટાના સંગ્રહ, ભંડારણ, ઉપયોગ, વેચાણ, પ્રસાર અને મેપિંગ પર કડક પ્રતિબંધ મૂકે છે.
- નવીકરણ:
- આ નીતિ દાયકાઓ સુધી નવીકરણ કરવામાં આવી ન હતી, જેના કારણે આંતરિક અને બાહ્ય સુરક્ષા ચિંતાઓ ઉભી થઈ હતી.
- સરકાર ચલાવે છે:
- આ ક્ષેત્રમાં હજી પણ ભારત સરકાર અને ભારત સરકાર જેવી સરકારી એજન્સીઓનું પ્રભુત્વ છે. ભૌગોલિક ડેટા એકત્રિત કરવા, તૈયાર કરવા અને પ્રસાર કરવા માટે ખાનગી કંપનીઓને સરકારના વિવિધ વિભાગો જેવા કે સંરક્ષણ મંત્રાલય, ગૃહ મંત્રાલય, વગેરેની મંજૂરી લેવી જરૂરી છે.
- પ્રતિબંધો દૂર:
- ભારતીય નિગમો અને શોધકો પરના પ્રતિબંધો હટાવવામાં આવ્યા છે. હવે તેમને ભારતીય ક્ષેત્રનો ડિજિટલ જિયોસ્પેટિયલ ડેટા એકત્રિત કરવાની અને નકશા તૈયાર કરવાની, તેમના પ્રકાશનની પૂર્વ મંજૂરી, અપડેટ્સ વગેરેની જરૂર રહેશે નહીં.

- તેમને સુરક્ષા મંજૂરી, લાઈસન્સ વગેરેની પણ જરૂર રહેશે નહીં.

ભૌગોલિક ડેટાના નિયમનના કારણો

■ વિલંબિત પ્રોજેક્ટ્સ:

- ખાસ કરીને મિશન મોડવાળા પ્રોજેક્ટ્સ લાઈસન્સ અથવા પરવાનગી મેળવવા માટે મહિનાઓનો સમય લે છે, આ પ્રોજેક્ટ્સના કાર્યમાં વિલંબ થાય છે.
- ડીરેગ્યુલેશન સુરક્ષા કારણોસર પરવાનગી લેવાની જરૂરિયાતને પણ દૂર કરે છે. ભારતીય કંપનીઓ હવે સ્વ-ચકાસણી કરી શકે છે.

■ ડેટાનો અભાવ:

- દેશમાં ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, ડેવલપમેન્ટ, બિઝનેસ વગેરે માટે ડેટાની વિશાળ અછત છે, જે આયોજનમાં અવરોધે છે.
- એકલા ભારત સરકારને સંપૂર્ણ દેશનો નકશો ઊંચી ચોકસાઈ થી લાવવામાં ઘણા દાયકાઓ લાગી શકે છે.
- તેથી જ સરકારને ભૂસ્તર ક્ષેત્રમાં ભારતીય કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાની અને આ ક્ષેત્રમાં ખાનગી રોકાણ વધારવા તાત્કાલિક જરૂરિયાતની લાગણી થઈ.

■ બદલાતી આવશ્યકતાઓ:

- ભૂતકાળના ડેટા પર નિયંત્રણ એ વ્યૂહાત્મક કારણોસર, આંતરિક અને બાહ્ય સુરક્ષા ચિંતાઓને કારણે, છેલ્લા 15 વર્ષમાં જોવા મળતા પરિવર્તનને લીધે, દાયકાઓથી અગ્રતા હતી.
- શરૂઆતમાં સંરક્ષણ દળો અને સરકારને સુરક્ષાને લગતા ભૌગોલિક ડેટા એકત્રિત કરવાનો લહાવો મળ્યો હતો.
- શરૂઆતમાં ભૌગોલિક માહિતી સિસ્ટમ (જીઆઈએસ) મેપિંગ સિસ્ટમ અવિકસિત હતી. કારગિલ યુદ્ધમાં, સરકારે ડેટા માટે વિદેશી સ્ત્રોતો પર નિર્ભર રહેવું પડ્યું. આ પછી સરકારે સ્વદેશી સ્ત્રોતની જરૂરિયાત અનુભવી, તેથી સરકારે તેમાં ભારે રોકાણ કર્યું.
- માળખાગત વિકાસ, કુદરતી આફત, કૃષિ, પર્યાવરણીય સંરક્ષણ, સામાજિક વિકાસ, વીજળી, પાણી, પરિવહન, સંદેશાવ્યવહાર, આરોગ્ય (રોગોની શોધ, દર્દીઓ, હોસ્પિટલો વગેરે) જેવા સરકારોમાં ભૌગોલિક ડેટાની આવશ્યકતા ફરજિયાત બની છે.

■ વૈશ્વિક દબાણ:

- જિયોસ્પેટિયલ ડેટા સામાન્ય નાગરિકોના જીવનને અસર કરે છે, તેમની વૈશ્વિક માંગનું કારણ બને છે.
- જિયોસ્પેશિયલ ડેટા વૈશ્વિક પ્લેટફોર્મ્સ પર મોટી માત્રામાં પણ ઉપલબ્ધ છે, જેના કારણે અન્ય દેશોમાં મુક્તપણે ઉપલબ્ધ ડેટાને નિયમન કરવું મુશ્કેલ બને છે.

■ વધેલી સ્પર્ધા:

- સરકાર સિસ્ટમને ઉદાર બનાવશે અને વૈશ્વિક બજારમાં સ્પર્ધા માટે ભારતીય કંપનીઓને યોજના ઘડશે અને વહીવટ માટે વધુ સચોટ ડેટા પ્રદાન કરશે.

■ નવી નોકરીઓ:

- સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયો, ખાસ કરીને ઈ-કોમર્સ અને જિયોસ્પેશિયલ-આધારિત એપ્લિકેશન્સ, હવે આ સમસ્યાઓ હલ કરવા માટે આ ડેટાનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જે આ ક્ષેત્રોમાં રોજગારમાં વધારો કરશે.
- ભારતીય કંપનીઓ સ્વદેશી એપ્સ વિકસાવી શકશે.

■ વધેલી જાહેર-ખાનગી ભાગીદારી:

- આ ક્ષેત્રની શરૂઆતથી ભારત સરકાર સાથે વિવિધ પ્રાદેશિક પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કરતી ડેટા કલેક્શન કંપનીઓની જાહેર-ખાનગી ભાગીદારીમાં પણ વધારો થવાની અપેક્ષા છે.

■ વધારો રોકાણ:

- સરકારને આશા છે કે ભૌગોલિક ક્ષેત્રમાં રોકાણ વધારવું, વિદેશી કંપનીઓ અને દેશોમાં ડેટાની નિકાસ, જે અર્થવ્યવસ્થાને વેગ આપશે.

ગંગા ડોલ્ફિન

- તાજેતરમાં ઉત્તર પ્રદેશના પ્રતાપગઢ જિલ્લામાં ગંગા ડોલ્ફિનને મારવામાં આવી હતી.
- નોંધનીય છે કે ગંગા ડોલ્ફિનનો શિકાર એ વન્યપ્રાણી સંરક્ષણ અધિનિયમ, 1972 હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો છે.

Back to Basics : સંક્ષિપ્તમાં પરિચય

- વૈજ્ઞાનિક નામ: પ્લેટનિસ્ટા ગેજેટિકા
- વર્ષ 1801 માં સત્તાવાર રીતે ગંગા ડોલ્ફિન મળી હતી.
- ગંગા ડોલ્ફિન નેપાળ, ભારત અને બાંગ્લાદેશની ગંગા-બ્રહ્મપુત્રા-મેઘના અને કર્ણકૂલ-સંગુ નદી સિસ્ટમમાં રહે છે.
- ગંગા ડોલ્ફિન ફક્ત તાજા પાણીમાં જ જીવી શકે છે અને તે ખરેખર આંધળી છે.
- તેઓ પરોપકારી અવાજો ઉત્સર્જન દ્વારા શિકાર કરે છે, જે માછલીઓ અને અન્ય શિકાર સાથે ટકરાતા હોય છે અને પાછા આવે છે અને તેમના મનમાં એક છબી 'જોવા' સક્ષમ કરે છે. તેમને 'સુસુ' પણ કહેવામાં આવે છે.
- ગંગા ડોલ્ફિનની વસ્તી લગભગ 1200-1800 છે.

મહત્વ

- તે સમગ્ર નદીના ઈકોસિસ્ટમના સ્વાસ્થ્યનું વિશ્વસનીય સૂચક છે.

- ગંગા ડોલ્ફિનને ભારત સરકાર દ્વારા 2009માં રાષ્ટ્રીય જળચર પ્રાણી તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી હતી.

ગંગા ડોલ્ફિન માટે જોખમ

- અનિચ્છનીય શિકાર: લોકોની જેમ, તેઓ ડોલ્ફિન નદીમાં એવા વિસ્તારોને પ્રાધાન્ય આપે છે જ્યાં માછલીઓ વધુ પ્રમાણમાં હોય અને પાણીનો પ્રવાહ ધીમો હોય. આનાથી લોકો ઓછી માછલીઓનું કારણ બને છે અને માછીમારીની જાળમાં આકસ્મિક રીતે પકડાઈ જવાને કારણે ગંગા ડોલ્ફિન મૃત્યુ પામે છે, જેને બાયકેચ પણ કહેવામાં આવે છે.
- પ્રદૂષણ: ઔદ્યોગિક, કૃષિ અને માનવ પ્રદૂષણ એ તેમના કુદરતી નિવાસસ્થાનના અધોગતિનું બીજું ગંભીર કારણ છે.
- ડેમ્સ: ડેમ અને અન્ય સિંચાઈને લગતા પ્રોજેક્ટ્સનું નિર્માણ તેમને જાતિના સંવર્ધન તેમજ અન્ય જોખમો માટે સંવેદનશીલ બનાવે છે કારણ કે આવા બાંધકામોને કારણે તેઓ અન્ય વિસ્તારોમાં જઈ શકતા નથી.
- ડેમના પ્રવાહમાં ભારે પ્રદૂષણ, માછીમારીની પ્રવૃત્તિઓમાં વધારો અને શીપિંગથી ડોલ્ફિન્સ સામે ખતરો છે. આને કારણે તેમના માટે ખોરાકની અછત પણ છે કારણ કે ડેમ સ્થળાંતર, સંવર્ધન ચક્ર અને માછલીઓ અને અન્ય શિકારના રહેઠાણને અસર કરે છે.
- **સુરક્ષા સ્થિતિ:**
 - ભારતીય વાઈલ્ડલાઈફ (પ્રોટેક્શન) એક્ટ, 1972 ની સૂચિ -1 હેઠળ ગંગા ડોલ્ફિનના શિકાર પર પ્રતિબંધ છે.
 - ગંગા ડોલ્ફિનને IUCNની લાલ યાદીમાં જોખમમાં મૂકાયેલ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે.
 - ગંગા ડોલ્ફિનને જંગલી પ્રાણીસૃષ્ટિ અને ફ્લોરા- CITESની જોખમમાં મુકેલી પ્રજાતિમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર પરના કન્વેન્શનના પરિશિષ્ટ -1 માં સમાવવામાં આવી છે.

સંરક્ષણ માટે લેવામાં આવેલા પગલાં

- પ્રોજેક્ટ ડોલ્ફિન: સ્વતંત્રતા દિવસ -2020 પરના તેમના ભાષણમાં, ભારતીય વડાપ્રધાને પ્રોજેક્ટ ડોલ્ફિન શરૂ કરવાની જાહેરાત કરી હતી. આ પ્રોજેક્ટ વાઘની તર્જ પર હશે, જેણે વાઘની વસ્તી વધારવામાં મદદ કરી.
- ડોલ્ફિન અભ્યાસણ: બિહારના ભાગલપુર જિલ્લામાં વિક્રમશીલા ગંગા ડોલ્ફિન અભ્યાસણની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

- સંરક્ષણ યોજના: 'ગંગા ડોલ્ફિન કન્ઝર્વેશન એક્શન પ્લાન 2010-2020' ગંગા ડોલ્ફિનના સંરક્ષણ પ્રયત્નોમાંથી એક છે, જે અંતર્ગત નદીના ટ્રાફિક, સિંચાઈ નહેરો અને અભાવ વગેરેનો અભાવ ગંગા ડોલ્ફિન અને તેમની વસ્તી માટેના મુખ્ય જોખમો તરીકે ઓળખાય છે.

- રાષ્ટ્રીય ગંગા ડોલ્ફિન દિવસ: નેશનલ ક્લીન ગંગા મિશન દ્વારા દર વર્ષે 5 ઓક્ટોબર ગંગા ડોલ્ફિન દિવસ તરીકે મનાવવામાં આવે છે.

ભારતીય વાઈલ્ડલાઈફ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ, 1972

- આ કાયદામાં પર્યાવરણીય અને પર્યાવરણીય સુરક્ષાની ખાતરી કરવા માટે દેશમાં જંગલી પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ અને વનસ્પતિ પ્રજાતિઓનું રક્ષણ કરવાની જોગવાઈ છે. આ કાયદામાં અન્ય જોગવાઈઓ ઉપરાંત અનેક પ્રાણીઓની જાતોના શિકાર પર પ્રતિબંધ છે. આ કાયદામાં છેલ્લે વર્ષ 2006 માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અધિનિયમમાં છ સમયપત્રક બનાવવામાં આવ્યા છે, જેના દ્વારા વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિને તેમની કેટેગરી પ્રમાણે અલગ અલગ સુરક્ષા આપવામાં આવે છે.
- આ અંતર્ગત, અનુસૂચિ I અને અનુસૂચિ II માં સમાયેલ સજીવોને સંપૂર્ણ સુરક્ષા છે અને આ સમયપત્રક સાથે સંબંધિત ગુનાના કેસમાં મહત્તમ દંડ આપી શકાય છે.
- શેડ્યુલ 5 એ જાતિઓનો સમાવેશ કરે છે જેનો શિકાર કરી શકાય છે.

■ સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ:

■ કલમ 48 (A):

- તે રાજ્યને પર્યાવરણની સુરક્ષા અને સુધારણા તેમજ વન્યપ્રાણી અને જંગલોની સુરક્ષા માટે સુચના આપે છે. આ કલમને વર્ષ 1976 માં 42મા સુધારા દ્વારા બંધારણમાં ઉમેરવામાં આવી.

■ કલમ 51(A):

- કલમ 51(A) ભારતના લોકો માટે અમુક મૂળભૂત ફરજો લાદી છે. આમાંનું એક જંગલ, તળાવો, નદીઓ અને વન્યપ્રાણીસૃષ્ટિ સહિતના કુદરતી વાતાવરણની સુરક્ષા અને સુધારણા અને જીવંત પ્રાણીઓ પ્રત્યેની કડકા છે.

પીએમ મોદીએ મહારાજા સુહેલદેવ સ્મારક માટે શિલાન્યાસ કર્યો

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 16 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ મહારાજા સુહેલદેવ મેમોરિયલ માટે શિલાન્યાસ કર્યો. આ ઉપરાંત ઉત્તર પ્રદેશના બહારાઈય જિલ્લામાં પણ ચિતૌરા સરોવરના વિકાસ કાર્યનો શિલાન્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- વર્યુઅલ પ્રોગ્રામમાં ઉત્તર પ્રદેશના મુખ્યમંત્રી યોગી આદિત્યનાથ અને રાજ્યપાલ આનંદીબેન પટેલે પણ ભાગ લીધો હતો.
- આ પ્રોજેક્ટમાં મહારાજા સુહેલદેવની પ્રતિમાની સ્થાપના અને ગેસ્ટ હાઉસ, કાફેટેરિયા અને ચિલ્ડ્રન પાર્ક સહિતની વિવિધ પર્યટક સુવિધાઓનો સમાવેશ થાય છે.
- આ સમય દરમિયાન વડાપ્રધાને શ્રાવસ્તી, ચિતૌરા સરોવર અને બહારાઈયના સૌંદર્યકરણ કાર્યક્રમોનું પણ અનાવરણ કર્યું હતું.
- આ કાર્યક્રમ બહારાઈય જિલ્લાના ઐતિહાસિક અને પૌરાણિક મહત્વને પણ ઉજાગર કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ફેબ્રુઆરી 2016 માં ભાજપના તત્કાલીન વડા અમિત શાહ દ્વારા મહારાજા સુહેલદેવની પ્રતિમાનું અનાવરણ કરાયું હતું. તેમણે એક પુસ્તક પણ લોંચ કર્યું હતું. કેન્દ્ર સરકારે એક ટપાલ ટિકિટ પણ જારી કરી હતી અને મહારાજા સુહેલદેવના નામે એક સુપરફાસ્ટ ટ્રેન ચલાવવાની શરૂઆત કરી હતી.

મહારાજા સુહેલદેવ

- તે શ્રાવસ્તિનો રાજા હતો. તેણે ગઝનવિદ ગાઝી સૈયદ સાલાર મસૂદને હરાવી તેની હત્યા કરી હતી. તેમણે ઈ.સ.1034માં બહારાઈયમાં ગઝનવિદ જનરલને હરાવ્યો હતો.

બહારાઈય

- તે ઉત્તર પ્રદેશમાં એક શહેર અને મ્યુનિસિપલ બોર્ડ છે. આ શહેર સરયુ નદી પર સ્થિત છે, જે ઘાઘરા નદીની સહાયક નદી છે. આ શહેર નેપાળ સાથે આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદ ધરાવે છે.

છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિ

- 19 ફેબ્રુઆરીના રોજ મહાન મરાઠા શાસક છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિની ઉજવણી કરવામાં આવી રહી છે. મહારાષ્ટ્રમાં 19 ફેબ્રુઆરીએ છત્રપતિ શિવાજી મહારાજનો જન્મદિવસ ભવ્ય ધોરણ પર ઉજવવામાં આવ્યો છે.

Back to Basics : છત્રપતિ શિવાજી

- શિવાજીનો જન્મ 19 ફેબ્રુઆરી 1630 ના રોજ જીજાબાઈ અને શાહજી ભોંસલેના ઘર શિવનેરી કિલ્લામાં થયો હતો. શિવાજી મરાઠા રાષ્ટ્રના મહાન નેતા અને નિર્માતા હતા. તેમણે શક્તિશાળી મોગલો સામે લડતા, તમામ અવરોધો સામે ડેક્કનમાં હિન્દુ રાજ્યની સ્થાપના કરી. તેમણે મુગલ શાસક ઔરંગઝેબના જુલમ સામે લડવાની જન માનસને પ્રેરણા આપી અને એકતા કરી, તેમનામાં ગૌરવ અને રાષ્ટ્રીયતાની ભાવના ઉભી કરી હતી.
- તેમણે અસરકારક નાગરિક અને લશ્કરી વહીવટ દ્વારા તેમના રાજ્યને સ્થિર કર્યું. તે તેના રાજ્યમાં બધા ધર્મો અને સંપ્રદાયો તરફ સહિષ્ણુ હતા. તેમણે મહેસૂલ સંગ્રહમાં પ્રણાલીઓ રજૂ કરી હતી.

થોલપાવકુથુ: કેરળ

- કેરળના પ્રખ્યાત મંદિર કલા થોલપાવકુથુમાં તાજેતરમાં રોબોટ દ્વારા ચામડાની છાયાની કઠપૂતળી બનાવવામાં આવી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- તે કેરળની પરંપરાગત મંદિર કળા છે જે પલક્કડ અને તેની નજીકના વિસ્તારોની છે.
- આ કળા મોટાભાગે પલક્કડ જિલ્લાના શોરનુર વિસ્તારના પુલાવર પરિવારો સુધી મર્યાદિત છે.
- કેરળની પ્રાચીન કલાકૃતિઓમાં થોલપાવકુથુ અથવા છાયા કઠપૂતળી મુખ્ય સ્થાન ભજવે છે. તે આર્યન અને દ્રવિડ સંસ્કૃતિના એકીકરણનું સાચું ઉદાહરણ છે.
- તે પલક્કડ જિલ્લાના કાલી મંદિરોમાં વાર્ષિક તહેવારો દરમિયાન કરવામાં આવતી વિધિ છે.
- તે નિઝલકુથુ અને ઓલાકોથુ તરીકે પણ ઓળખાય છે.
- નાટકની થીમ 'કંબ રામાયણ' (મહાકાવ્યનું તામિલ સંસ્કરણ) પર આધારિત છે.

ઉદય

- મલયાલમમાં, 'થોલે' એટલે ચામડું, પાવા એટલે ઢીંગલી અને કુથુનો ખેલ. જોકે આ પરંપરાગત કળાના મૂળ વિશેની સચોટ માહિતી ઉપલબ્ધ નથી, તેમ છતાં, કેટલાક લોકો તેને 1200 વર્ષ જુની માને છે.
- તે પલક્કડના ભદ્રકાળી મંદિરોમાં રામાયણની કથાઓ બોલીને કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રદર્શન

- આ મનોહર કળા મંદિરના આંગણે 'કુઠુમાદમ' નામના વિશેષ મંચ પર પ્રદર્શિત થાય છે.
- આ કળા પ્રકાશ અને અજવાળના દીવા તેમજ પૌરાણિક આકૃતિઓનો ઉપયોગ કરીને પ્રદર્શિત થાય છે.
- મુખ્ય કઠપૂતળીને 'પુલાવન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

મુખ્ય સંગીતનાં સાધનો

- અજુપરા, ચેન્ડા અને મેડલમ વગેરે.

જગન્નાથ મંદિર

- તાજેતરમાં, કેન્દ્ર સરકારે ઓડિશાના પુરી સ્થિત શ્રી જગન્નાથ મંદિર માટે રાષ્ટ્રીય સ્મારકો ઓથોરિટી (NMA) દ્વારા જારી કરાયેલ હેરિટેજ કાયદાને પાછો ખેંચી લીધો છે.
- ઓડિશા સરકાર ભુવનેશ્વરમાં 'એકમારા ક્ષેત્ર' ના મંદિરો માટે પેટા-કાયદા પાછો ખેંચવાની માંગ પણ કરી રહી છે.

Back to Basics : મુસદ્દો લીગસી બાય કાયદો

- **પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - પ્રાચીન સ્મારકો, પુરાતત્વીય સાઈટ્સ અને અવશેષો (સુધારણા અને માન્યતા) અધિનિયમ, 2010 હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વર્ષ 2010 માં રાષ્ટ્રીય સ્મારક ઓથોરિટી (NMA) ની રચના કરવામાં આવી હતી.
 - NMAની મુખ્ય ભૂમિકા ભારતીય પુરાતત્વીય સર્વેક્ષણ (ASI) દ્વારા સૂચિબદ્ધ બંધારણો માટે હેરિટેજ બાયલોજ તૈયાર કરવાની હતી.

સંરક્ષણ અને બાય-કાયદા

- પ્રાચીન સ્મારકો, પુરાતત્વીય સાઈટ્સ અને અવશેષો (સુધારણા અને ચકાસણી) અધિનિયમ, 2010 એ પ્રદાન કરે છે કે સ્મારક-વિશિષ્ટ હેરિટેજ બાયલોજને એએસઆઈ સંરક્ષિત સ્મારકોની બાજુમાં બાંધકામ પ્રવૃત્તિને નિયંત્રિત કરવા માટે રચાયેલ હોવી જોઈએ.
- બાય-કાયદાના ડ્રાફ્ટ વારસાને સંસદ દ્વારા મંજૂરી આપવી જરૂરી છે.

ઓડિશા કેસ

- રાજ્ય સરકારના જણાવ્યા અનુસાર, 'આ કાયદો 12 મી સદીના પુરીમાં આવેલા શ્રી જગન્નાથ મંદિરની આજુ બાજુના આયોજિત માળખાગત વિકાસને અવરોધશે'.
- ભુવનેશ્વરના બે મંદિરો માટે પણ આવો જ હેરિટેજ બાય-લો ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે -
- પ્રથમ: અનંત બાસુદેવનું વૈષ્ણવ મંદિર 13 મી સદીમાં બંધાયું હતું અને
- બીજું: બ્રહ્મેશ્વરનું શિવ મંદિર. આ બંને મંદિરો એકમારા ક્ષેત્રમાં સ્થિત છે.
- વર્ષ 2020 માં, રાજ્ય સરકારે 1,126 એકરમાં ફેલાયેલા આજુબાજુના સૌંદર્યકરણ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ સાથે તેને એક મુખ્ય પર્યટક આકર્ષણ કેન્દ્ર બનાવવાની યોજના બનાવી હતી.

જગન્નાથ મંદિર

- **બાંધકામ:**
 - એવું માનવામાં આવે છે કે આ મંદિર 12 મી સદીમાં પૂર્વીય ગંગા વંશના રાજા અનંતવર્મન ચોડગંગ દેવ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું હતું.

પૌરાણિક મહત્વ:

- જગન્નાથ પુરી મંદિરને 'યમનિકા તીર્થ' પણ કહેવામાં આવે છે, જ્યાં હિન્દુ માન્યતાઓ અનુસાર, પુરીમાં ભગવાન જગન્નાથની હાજરીને કારણે મૃત્યુ દેવતા 'યમ' ની શક્તિ ખતમ થઈ ગઈ છે.

સ્થાપત્ય:

- આ મંદિરને 'સફેદ પેગોડા' કહેવામાં આવતું હતું અને તે ચારધામ તીર્થસ્થાનનો એક ભાગ છે (બદ્રીનાથ, દ્વારકા, પુરી, રામેશ્વરમ).
- મંદિરના મુખ્ય ચાર દરવાજા (પૂર્વમાં 'સિંહોનો દરવાજો', દક્ષિણમાં 'અશ્વ દરવાજો', પશ્ચિમમાં 'વ્યારા દ્વાર' અને ઉત્તરમાં 'હસ્તી દરવાજો') છે. દરેક દરવાજા કોતરવામાં આવ્યા છે.
- તેના પ્રવેશદ્વારની સામે અરૂણ સ્તંભ અથવા સૂર્ય સ્તંભ છે, જે મૂળ કોણાર્કના સૂર્ય મંદિરમાં સ્થાપિત થયેલ છે.
- ઉત્સવ: વિશ્વ વિખ્યાત જગન્નાથ રથયાત્રા અને બહુદા યાત્રા.

ઓડિશામાં અન્ય મહત્વપૂર્ણ સ્મારકો

- કોણાર્ક સૂર્ય મંદિર (યુનેસ્કો વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ).
- તારા તારિણી મંદિર.
- લિંગરાજ મંદિર.
- ઉદયગિરિ અને ખંડાગીરી ગુફાઓ.
- પ્રાચીન સ્મારકો, પુરાતત્વીય સાઈટ્સ અને અવશેષો (સુધારણા અને માન્યતા) અધિનિયમ, 2010
- **ઉદ્દેશ:**
 - તમામ પ્રાચીન સ્મારકો, પુરાતત્વીય સ્થળો અને આસપાસના તમામ દિશાઓમાં રાષ્ટ્રીય મહત્વ અને 300 મીટર (અથવા કેટલાક કિસ્સાઓમાં વધુ) સુધીના વિસ્તારો તરીકે ઘોષિત અવશેષોનું રક્ષણ, બચાવ અને સંરક્ષણ કરવું.
- **બોગવાઈ:**
 - પ્રતિબંધિત ક્ષેત્રમાં કોઈપણ બાંધકામ અથવા પુનર્નિર્માણની મંજૂરી નથી (નજીકના સંરક્ષિત ક્ષેત્રની નજીકની સંરક્ષિત સીમાથી બધી દિશામાં કોઈ પણ રાષ્ટ્રીય મહત્વ તરીકે અથવા 100 મીટરની અંતર સુધીના સ્મારક તરીકે જાહેર કરાયેલ), પરંતુ સમારકામ અથવા નવીનીકરણો ધ્યાનમાં લઈ શકાય .
 - નિયમનવાળા વિસ્તારમાં સમારકામ / નવીનીકરણ / બાંધકામ / પુનર્નિર્માણ પર વિચારણા કરી શકાય છે (સંરક્ષિત સ્મારક કોઈપણ રાષ્ટ્રીય મહત્વ તરીકે જાહેર કરાયેલ છે અને રક્ષિત વિસ્તારથી તમામ દિશાઓમાં 200 મીટર સુધીનો વિસ્તાર).
 - પ્રતિબંધિત અને નિયંત્રિત વિસ્તારોમાં બાંધકામ સંબંધિત કામો માટેની તમામ અરજીઓ સક્ષમ અધિકારીઓ અને ત્યારબાદ રાષ્ટ્રીય સ્મારક સત્તા મંડળને વિચારણા માટે સબમિટ કરવાની રહેશે.
 - કેન્દ્રીય સંસ્કૃતિ મંત્રાલય હેઠળ રાષ્ટ્રીય સ્મારકો ઓથોરિટી કાર્ય કરે છે.

FASTag 15 ફેબ્રુઆરીથી અમલમાં આવ્યું

- FASTag અનિવાર્યપણે 15 ફેબ્રુઆરીથી અમલમાં છે. અગાઉ, કેન્દ્ર સરકારે FASTagની અંતિમ તારીખ 15 ફેબ્રુઆરી, 2021 સુધી લંબાવી હતી. હવે લોકોને ટોલ ચુકવવા ટોલ પ્લાઝા પર રોકાવું નહીં પડે, FASTag દ્વારા ટોલ આપમેળે કાપવામાં આવશે.

Back to Basics : FASTag વિશે

- FASTag એ ઇલેક્ટ્રોનિક ટોલ કલેક્શન સિસ્ટમ છે, જે ભારતના રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ ઓથોરિટી (NHAI) દ્વારા સંચાલિત છે. FASTag દ્વારા ટોલ પ્લાઝા પર રોકાયા વિના ટોલ ચાર્જ આપમેળે તે વ્યક્તિના ખાતામાંથી કાપવામાં આવશે, હવે ટોલ ટેક્સ ભરવા માટે કારને રોકવાની જરૂર નથી.
- FASTag પ્રીપેડ એકાઉન્ટ સાથે જોડાયેલ છે, આ દ્વારા ટોલ પ્લાઝામાંથી પસાર થતા વ્યક્તિના ખાતામાંથી રકમ આપમેળે કપાત કરવામાં આવશે. તેમાં રેડિયો ફ્રીક્વન્સી આઇડેન્ટિફિકેશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થાય છે

FASTag ની વિશેષતાઓ

- ગ્રાહકો તેમની પસંદના બેંક ખાતામાં FASTagને જોડી શકે છે.
- તેનાથી ગ્રાહકોને મોટી સુવિધા મળશે.
- કોઈપણ FASTag એ FASTag એપ્લિકેશનની મદદથી રિચાર્જ કરી શકાય છે.
- પાછળથી FASTagનો ઉપયોગ પેટ્રોલ પમ્પ પર બળતણ ખરીદવા માટે પણ થઈ શકે છે.

રેડિયો-ફ્રીક્વન્સી આઇડેન્ટિફિકેશન ટેકનોલોજી (RFID)

- રેડિયો ફ્રીક્વન્સી આઇડેન્ટિફિકેશન ટેકનોલોજી ઇલેક્ટ્રોમેગનેટિક ક્ષેત્રોનો ઉપયોગ કરે છે, તે તે ટેગ્સને શોધે છે જેમાં માહિતીને ઇલેક્ટ્રોનિકલી સંગ્રહિત કરવામાં આવે છે.
- દ્વિમાર્ગી રેડિયો ટ્રાન્સમીટર-રીસીવર ટેગ પર સિગ્નલ મોકલે છે અને તેના પ્રતિસાદનો અભ્યાસ કરે છે. RFID રીડર ટેગ પર એન્કોડેડ રેડિયો સિગ્નલ મોકલે છે. ટેગ આ સિગ્નલ મેળવે છે અને તેની ઓળખ સાથે કેટલીક વધુ માહિતી મોકલે છે.

પશ્ચિમ બંગાળમાં 'રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ મહોત્સવ'નું ઉદ્ઘાટન

- પશ્ચિમ બંગાળના રાજ્યપાલ જગદીપ ધનખરે 14 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ 'રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ મહોત્સવ'નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- રાજ્યના સંસ્કૃતિ અને પર્યટન પ્રધાન પ્રહલાદસિંહ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં આ કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- પશ્ચિમ બંગાળના કૂચ બિહાર પેલેસ ખાતે તેનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- નવેમ્બર 2015 માં તહેવારની શરૂઆત થઈ ત્યારથી આ તહેવારના દસ સંસ્કરણો સફળતાપૂર્વક યોજવામાં આવ્યા છે.
- આ 10 આવૃત્તિઓ દિલ્હી, બેંગલુરુ, વારાણસી, તવાંગ, કર્ણાટક, ગુજરાત, ટિહરી અને મધ્યપ્રદેશમાં યોજાઈ હતી.

રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ મહોત્સવ

- તે સંસ્કૃતિ અને પર્યટન મંત્રાલયનો એક મુખ્ય તહેવાર છે.
- આ કાર્યક્રમનું આયોજન 2015 થી કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- તેમાં સાત પ્રાદેશિક સંસ્કૃતિ કેન્દ્રોની સક્રિય ભાગીદારી છે.
- ભારતની વાર્ષિક સંસ્કૃતિને જનતા સુધી પહોંચાડવામાં આ ઝોનલ સેન્ટરો મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
- આ તહેવાર લોક અને આદિવાસી કલા, સંગીત, નૃત્ય, વ્યંજન અને અન્ય સંસ્કૃતિઓ રાજ્યોમાં રાજ્યની સંસ્કૃતિનું પ્રદર્શન કરે છે.
- આમ, તે 'એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત'ના લક્ષ્યને મજબૂત બનાવવામાં મદદ કરે છે.
- તે કલાકારો અને કારીગરો માટે તેમની આજીવિકા માટે એક અસરકારક પ્લેટફોર્મ પણ પ્રદાન કરે છે.

11મી આવૃત્તિ

- વર્ષ 2021 માં રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ મહોત્સવની 11 મી આવૃત્તિનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ ફેસ્ટિવલ 14 ફેબ્રુઆરીથી 28 ફેબ્રુઆરી 2021 દરમિયાન યોજવામાં આવી રહ્યો છે. તે કુચ બિહાર, દાર્જિલિંગ, મુર્શિદાબાદમાં યોજાશે. આ કાર્યક્રમ દ્વારા કલાકારોને સંસ્કૃતિ મંત્રાલય દ્વારા પણ મદદ કરવામાં આવશે.

ઓડિશા સરકાર 'COVID-19 વોરિયર મેમોરિયલ' સ્થાપશે

- ઓડિશાના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા તાજેતરમાં ભુવનેશ્વરમાં કોવિડ-19 વોરિયર મેમોરિયલ સ્થાપવાની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ સ્મારકની સ્થાપના COVID-19 યોદ્ધાઓની બલિદાન અને સેવાઓને સન્માન આપવા માટે કરવામાં આવશે.

- > રાજ્યના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગની એક અખબારી યાદીમાં જણાવાયું છે કે ભુવનેશ્વરના બીજી પટનાયક પાર્કમાં સ્મારક સ્થાપવામાં આવશે.
- > સ્મારકનું ઉદઘાટન 15 ઓગસ્ટ 2021 ના રોજ કરવામાં આવશે.
- > ઓડિશા સરકારના બાંધકામ વિભાગને સ્મારકની રચના અને નિર્માણને અંતિમ રૂપ આપવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે.
- > તે પછી, સક્ષમ ઓથોરિટી પાસેથી અંતિમ મંજૂરી મેળવવામાં આવશે.

સ્મારક બનાવવાનું કારણ

- > આ કોવિડ-19 યોદ્ધા સ્મારકનું નિર્માણ લોકોની યાદમાં આ સ્વાસ્થ્ય સંકટને યાદ કરવા અને ફન્ટલાઈન કાર્યકરો દ્વારા આપવામાં આવતી સેવાઓનું સન્માન કરવા માટે કરવામાં આવશે. સ્મારક રોગચાળા સામે લડતા પોતાનો જીવ ગુમાવનારા ફન્ટલાઈન યોદ્ધાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા બલિદાનોને પણ માન આપશે. ઓડિશામાં, રોગચાળો વચ્ચે 60 જેટલા કોવિડ-19 યોદ્ધાઓ અને આરોગ્ય કર્મચારીઓ મૃત્યુ પામ્યા છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > ઓડિશાના મુખ્યમંત્રી નવીન પટનાયકે 2020 માં કરેલી ઘોષણાની પૃષ્ઠભૂમિમાં COVID-19 યુદ્ધ સ્મારક બનાવવામાં આવી રહ્યાં છે. મુખ્યમંત્રીએ વર્ષ 2020 માં જાહેરાત કરી હતી કે કોરોનાવાયરસ રોગચાળાને કારણે મૃત્યુ પામેલા આરોગ્ય કર્મચારીઓ અને સહાયક સેવા કર્મચારીઓને શહીદનો દરજ્જો આપવામાં આવશે.

કોચિ વોટર મેટ્રો પ્રોજેક્ટના પ્રથમ રૂટનું ઉદઘાટન કરાયું

- > કેરળના મુખ્યમંત્રી પિનરાય વિજયને કોચિ જળ મેટ્રોના પ્રથમ રૂટ અને ટર્મિનલ ઈમારતોનું ઉદઘાટન કર્યું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ પ્રોજેક્ટ અત્યાધુનિક નૌકાઓની મદદથી શહેરભરના ટાપુઓને જોડે છે.
- > મેટ્રોનો રસ્તો વ્યતિલાથી કક્કનાડનો છે.
- > વ્યતિલા કેરળના સૌથી વ્યસ્ત ટ્રાફિક હબમાંનું એક છે, જ્યારે કક્કનાડ એક આઈટી હબ છે.
- > કાનૂની મંજૂરીના પ્રમાણપત્ર મળ્યા બાદ મેટ્રોની વ્યાપારી કામગીરી માર્ચ 2021 માં શરૂ થશે.
- > કોચિ વોટર મેટ્રો પ્રોજેક્ટનો પ્રથમ તબક્કો 520 કિમી લાંબો છે.
- > મેટ્રો ઉપરાંત મુખ્યમંત્રીશ્રીએ પનામકુટ્ટી બ્રિજનું પણ ઉદઘાટન કર્યું, જેને પેટ્ટા બ્રિજ તરીકે પણ ઓળખવામાં છે, જેને ટ્રાફિક માટે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આ પેટા જંકશન છે અને એસ.એન. જંકશન વચ્ચે ટ્રાફિક મુક્ત મુસાફરીને સક્ષમ બનાવશે. આ બ્રિજની લંબાઈ 250 મીટર છે.

- > તેમણે ઈન્ટિગ્રેટેડ અર્બન રિજનરેશન એન્ડ વોટર ટ્રાન્સપોર્ટ સિસ્ટમ (IURWT) પ્રોજેક્ટની શરૂઆત પણ કરી હતી. IURWT પ્રોજેક્ટ કોચિમાં 34 કિલોમીટરની 6 મોટી નહેરોનું નવીનીકરણ અને પુનઃજીવિત કરશે.

IURWT પ્રોજેક્ટ

- > તે એક સંકલિત શહેરી નવજીવન અને જળ પરિવહન સિસ્ટમ પ્રોજેક્ટ છે. કોચિમાં અડાપલ્લી કેનાલ (11.23 કિ.મી.), ચિલાવાનુર કેનાલ (9.88 કિ.મી.), થેવરા – પેરાંદુર કેનાલ (11.15 કિ.મી.), માર્કેટ કેનાલ (0.664 કિ.મી.) અને થેવરા કેનાલ (1.405 કિ.મી.) ના વિકાસ માટે દરખાસ્ત છે. આ તમામ નહેરો ઘરેલું અને વ્યાપારી કચરો, બાંધકામ કચરો વગેરેને કારણે ખૂબ પ્રદૂષિત છે. IURWT પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત પ્રવૃત્તિઓ, કેનાલની સફાઈ, ડ્રેજિંગ, સેનિટરી ગટર લાઈન અને એસટીપી, જેટી અને કોસ સ્ટ્રક્ચર વગેરેનું પુનર્નિર્માણ કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટની કુલ કિંમત 1418 કરોડ છે. તે 10 વર્ષના સમયગાળા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. આ પ્રોજેક્ટને લગતા બાંધકામ 3 વર્ષમાં પૂર્ણ થશે.

થિયોડોર બાસ્કરને અભયારણ્ય લાઈફટાઈમ સર્વિસ એવોર્ડ 2020 જીત્યો

- > થિયોડોર બાસ્કરને જે લેખક, ઈતિહાસકાર, પ્રકૃતિવાદી અને એક કાર્યકર છે, તેમણે અભયારણ્ય લાઈફટાઈમ સર્વિસ એવોર્ડ, 2020 જીત્યો છે. આ એવોર્ડ સેન્ક્યુરી નેચર ફાઉન્ડેશન દ્વારા સ્થાપવામાં આવ્યો હતો.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > થિયોડોર બાસ્કરણને વન્યપ્રાણી સંરક્ષણ પ્રત્યેના તેમના સમર્પણને ધ્યાનમાં રાખીને આ એવોર્ડ માટે પસંદ કરવામાં આવ્યા છે. તેમણે અંગ્રેજી અને તમિળમાં પર્યાવરણીય સંરક્ષણ વિશે લખવાનું પસંદ કર્યું છે.

થિયોડોર બાસ્કરને

- > તેનો જન્મ 1940 માં તમિળનાડુમાં થયો હતો.
- > તે ભારતીય ફિલ્મ ઈતિહાસકાર અને વન્યપ્રાણી સંરક્ષણવાદી છે, તેણે સ્કૂલ શિક્ષણ સેલ જહોન્સ કોલેજ, પલયમકોટ્ટાઈમાં કર્યું હતું.
- > વર્ષ 1960 માં તેમણે મદ્રાસ ક્રિશ્ચિયન કોલેજમાંથી ઈતિહાસમાં બી.એ. કર્યું હતું.
- > તેમણે તામિલનાડુ રાજ્ય આર્કાઈવ્સમાં સંશોધનકાર તરીકે કામ કર્યું હતું.
- > પાછળથી, વર્ષ 1964 માં, તે ભારતીય ટપાલ સેવામાં વિભાગીય અધીક્ષક તરીકે જોડાયા હતા.
- > તેમણે શિલોન્ગમાં 1971ના ભારત-પાકિસ્તાન યુદ્ધ દરમિયાન 'યુદ્ધના પ્રયત્નો માટે વિશેષ અધિકારી' તરીકે પણ કામ કર્યું હતું.

પુસ્તકો

- > અંગ્રેજી ભાષાના તેમના કેટલાક પુસ્તકોમાં શામેલ છે— ડાન્સ ઓફ ધ સાર્સ: ભટકતો પ્રાકૃતિકવાદી નિબંધ; બુક ઓફ ઈન્ડિયન ડોગ્સ, ડે વિથ શમા: કુદરત ઉપર નિબંધ.

PiMo – IIT મદ્રાસ દ્વારા ઇલેક્ટ્રિક ટુ-વ્હીલર કરેલ સ્ટાર્ટ અપ દ્વારા ઇ-બાઇક લોન્ચ

- > IIT મદ્રાસ દ્વારા શરૂ કરાયેલ પાઈ બીમએ તાજેતરમાં 'PiMo' નામનું ઇલેક્ટ્રિક ટુ-વ્હીલર લોન્ચ કર્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > પાઈ બીમ નાણાકીય વર્ષ 2021-22 ના અંત સુધીમાં 10,000 વાહનોનું વેચાણ કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- > આ બાઈકની સ્થાપના આઈઆઈટી મદ્રાસના પૂર્વ વિદ્યાર્થી વિશાખ શશીકુમારે કરી હતી.
- > 100 ગ્રાહકોએ ઇ-બાઈકનું પ્રી-બુક કરાવ્યું છે.

PiMo

- > આ ઇલેક્ટ્રિક ટુ-વ્હીલર સ્માર્ટફોન કરતા પણ ઝડપી ચાર્જ કરી શકાય છે.
- > આ ટકાઉ અને સસ્તું બાઈક 50 કિ.મી.ની રેન્જ ધરાવે છે.
- > આ ઇ-બાઈક વ્યક્તિગત અને વ્યવસાયિક જરૂરિયાતો માટે લોન્ચ કરવામાં આવી છે.
- > તેની કિંમત 30,000 રૂપિયા છે.
- > આ માટે લાઈસન્સ અથવા નોંધણીની જરૂર નથી.
- > ઇ-બાઈક ભારતીય રસ્તાઓ પર સ્વચ્છ અને સરળ ગતિશીલતા પ્રદાન કરશે.
- > આ બાઈકના 90 ટકા ભાગ જેવા કે બેટરી અને કંટ્રોલર્સ ભારતમાં ઉત્પાદિત છે.

ઇ-બાઇકની વિશેષતાઓ

- > આ ઇ-બાઈક ઇલેક્ટ્રિક સાયકલ અને એન્ટ્રી લેવલ ઇલેક્ટ્રિક સ્કૂટરની વચ્ચે છે. તેની ટોચની ગતિ પ્રતિ કલાક 25 કિ.મી છે. ઇ-બાઈક ઇલેક્ટ્રિક સાયકલ કેટેગરી કરતા વધુ મુસાફરીની રેન્જ પ્રદાન કરે છે. બાઈક પણ બેટરી અદલાબદલ તકનીક આપે છે.
- > આ તકનીકનો ઉપયોગ કરીને, ખાલી બેટરી નિયુક્ત સ્થળોએ સંપૂર્ણ ચાર્જવાળી બેટરી સાથે બદલી શકાય છે.

પાઇ બીમ ઇલેક્ટ્રિક

- > તે આઈઆઈટી મદ્રાસ ઇનક્યુબેટેડ સ્ટાર્ટ અપ છે. કંપની વ્યક્તિગત અને વ્યવસાયિક ઉપયોગ માટે લીલા, સસ્તી અને ઉપયોગમાં સરળ ઇ.વી. સોલ્યુશનની શ્રેણી આપે છે. તે અંતથી માઈક્રો ગતિશીલતા ઇવી પ્રદાન કરે છે.

શ્રમ પ્રધાન 5 સર્વે માટે સોફ્ટવેર લોન્ચ કરશે

- > કેન્દ્રીય શ્રમ પ્રધાન સંતોષ ગંગવાર 18 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ પાંચ ઓલ ઈન્ડિયા સર્વે માટે સોફ્ટવેર લોન્ચ કરશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ સર્વેમાં સ્થળાંતર કરનારા અને ઘરેલું કામદારોના ડેટાનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવશે.
- > શ્રમ પ્રધાન પાંચે અખિલ ભારતીય સર્વેક્ષણો માટેની પ્રશ્નાવલિઓ સાથે સૂચના માર્ગદર્શિકા પણ જારી કરશે.
- > આ સર્વે બ્યુરો ઓફ લેબર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે.
- આ પાંચ ભારતના સર્વેક્ષણોમાં શામેલ છે:
 - > સ્થળાંતર મજૂર
 - > ઘરેલું કામદાર
 - > વ્યાવસાયિકો દ્વારા બનાવેલ રોજગાર
 - > પરિવહન ક્ષેત્રે રોજગાર પેદા
 - > ત્રિમાસિક સ્થાપના આધારિત રોજગાર સર્વે

ઘરેલુ કામદારો પર ઓલ ઇન્ડિયા સર્વે

- > ઘરેલુ કામદારો પર અખિલ ભારતીય સર્વે ભારતભરમાંથી આવતા વર્કફોર્સમાં ઘરેલુ કામદારોના પ્રમાણનો અંદાજ કાઢવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવશે.
- > આ સર્વેક્ષણમાં આ સ્થાનિક કામદારો અને તેમને રોજગાર આપતા પરિવારોના ટકાના વિતરણની ગણતરી કરવામાં આવશે.
- સ્થળાંતર કામદારો પર ઓલ ઇન્ડિયા સર્વે:
 - > ભારતમાં સ્થળાંતર કરનારા કામદારોની અંદાજિત સંખ્યા શોધવાના હેતુથી પરપ્રાંતિય કામદારો પર આ સર્વે કરવામાં આવશે.
 - > તે તેમના રહેવાસી અને કાર્યકારી પરિસ્થિતિઓ અને સામાજિક-આર્થિક પરિસ્થિતિઓ વિશે પણ માહિતી એકત્રિત કરશે.
- વ્યાવસાયિકો દ્વારા ઉત્પન્ન રોજગાર અંગેનો ઓલ ઇન્ડિયા સર્વે:
 - સર્વેક્ષણનાં બે ઉદ્દેશ્ય છે:
 - > દેશમાં સક્રિય વ્યાવસાયિકોની કુલ સંખ્યાનો અંદાજ
 - > આ વ્યાવસાયિકો દ્વારા બનાવેલ રોજગાર ડેટા એકત્રિત કરવો
- પરિવહન ક્ષેત્રે ઉત્પન્ન રોજગાર અંગેનો ઓલ ઇન્ડિયા સર્વે:
 - > તે ભારતના પરિવહન ક્ષેત્રે રોજગારીનું સર્જન કરશે.
- અખિલ ભારતીય ત્રિમાસિક સ્થાપના આધારિત રોજગાર સર્વે:
 - > આ સર્વે બિન-કૃષિ અર્થવ્યવસ્થાના મોટા જૂથ માટે કૃષિ રોજગારની તુલનામાં રોજગારની સ્થિતિમાં સંબંધિત ફેરફારને માપશે. તે ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાના તમામ આઠ મહત્વના ક્ષેત્રોને આવરી લેશે.

અજય માથુર આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સના આગામી ડિરેક્ટર જનરલ તરીકે નિયુક્ત થયા

- ભારતે આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ (ISA) ના આગામી મહાનિર્દેશક તરીકે અજય માથુરને નામાંકિત કર્યા છે. તેઓ ઉપેન્દ્ર ત્રિપાઠીનું સ્થાન લેશે, જેમણે 2017 થી ડિરેક્ટર જનરલ તરીકે સેવા આપી છે. મહાનિર્દેશકનો કાર્યકાળ ચાર વર્ષનો છે. અજય માથુર હાલમાં નવી દિલ્હી સ્થિત ઊર્જા અને સંશોધન સંસ્થાના વડા છે.

Back to Basics : આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ (ISA)

- આંતરરાષ્ટ્રીય સોલર એલાયન્સ એ એક જોડાણ છે જેની શરૂઆત ભારતે 2015 માં કરી હતી. આ જોડાણની દરખાસ્ત પીએમ મોદીએ કરી હતી. આ જોડાણનું ઉદ્દઘાટન વર્ષ 2016 માં ફ્રાંસના રાષ્ટ્રપતિ ફ્રાન્સવા ઓલાંદે અને પીએમ નરેન્દ્ર મોદીએ કર્યું હતું. હાલમાં ISAના 121 સભ્ય દેશો છે. તેનું મુખ્ય મથક હરિયાણાના ગુરૂગ્રામમાં છે.

ભારતમાં સૌર શક્તિ

- ભારત તેની સોલર પાવર ક્ષમતામાં વધારો કરી રહ્યું છે. નવેમ્બર 2020 સુધીમાં, ભારતની સ્થાપિત કરેલી સોલર પાવર 36.9 GW હતી. ભારતે સોલર પ્લાન્ટના પ્રમોટરોને જમીન પૂરી પાડવા 42 સોલાર પાર્ક બનાવ્યા છે. ભારતે 2022 સુધીમાં 100 GW સોલર પાવર હાંસલ કરવાનો લક્ષ્યાંક બનાવ્યો છે.

19 ફેબ્રુઆરી: સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ ડે

- ભારત સરકારે 19 ફેબ્રુઆરી, 2020 ને સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ ડે તરીકે ઉજવવાનું નક્કી કર્યું છે. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 19 ફેબ્રુઆરી, 2015 ના રોજ, સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

Back to Basics : ઉદ્દેશ

- આ યોજનાનો હેતુ જમીનની ફળદ્રુપ ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવાનો હતો. આ યોજના હેઠળ દર બે વર્ષે સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ આપવામાં આવે છે. આનાથી ખેડુતોને યોગ્ય રીતે ખાતરનો જથ્થો ખેતરમાં મૂકવો સરળ બને છે, જેનાથી વધારાના ખાતરનો ઉપયોગ મોટા પાયે ઓછો થયો છે.
- રાષ્ટ્રીય ઉત્પાદકતા પરિષદે કરેલા અભ્યાસ મુજબ, દેશમાં સોઇલ હેલ્થ કાર્ડના ઉપયોગથી ખાતરના વપરાશમાં 10% ઘટાડો થયો છે. આ અધ્યયનથી એવું પણ જાણવા મળ્યું છે કે સોઇલકાર્ડને કારણે ઉત્પાદકતામાં 5-6% નો વધારો થયો છે. સોઇલ કાર્ડ યોજના જમીનમાં પોષક તત્વોના ઘટાડાની સમસ્યા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ

- 2014-15માં, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. 2015-17 દરમિયાન, 10.74 કરોડ સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ જારી કરવામાં આવ્યાં હતાં. જ્યારે 2017-19 દરમિયાન 11.69 કરોડ સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ જારી કરાયા હતા.

‘પરીક્ષા પર ચર્ચા’નું ઓનલાઇન આયોજન કરવામાં આવશે

- કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાન રમેશ પોખરીયલ નિશાંકે કહ્યું છે કે ‘પરીક્ષા પર ચર્ચા’ તરીકે ઓળખાતા વિદ્યાર્થીઓ સાથે વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની વાર્ષિક વાતચીત ઓનલાઇન યોજાશે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- માર્ચમાં પરીક્ષા પહેલા 9 થી 12 ના વર્ગ સાથેના વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાતચીત કરવામાં આવશે.
- ઈવેન્ટ માટે નોંધણી 18 ફેબ્રુઆરી, 2021 થી શરૂ થશે અને 14 માર્ચ, 2021 ના રોજ સમાપ્ત થશે.
- પ્રશ્નો પૂછવા માટે જે વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવશે તે સ્પર્ધા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- સ્કૂલ અને કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ સાથેની વાતચીતની પહેલી આવૃત્તિ 16 ફેબ્રુઆરી 2018 ના રોજ નવી દિલ્હીના ટોકટોરા સ્ટેડિયમ ખાતે યોજાઈ હતી.

પરીક્ષા પર ચર્ચા

- આ વિદ્યાર્થીઓ માટે એક સ્પર્ધા છે. આ પહેલ ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 2018 માં શરૂ કરી હતી. આ ઈવેન્ટ દરમિયાન વડાપ્રધાને ભારતભરના ઘણા વિદ્યાર્થીઓ, વાલીઓ અને શિક્ષકો સાથે વાતચીત કરી હતી. પ્રધાનમંત્રી તેમના વ્યક્તિગત અનુભવોને નાના વિદ્યાર્થીઓ સાથે શેર કરે છે. આ વાતચીત દરમિયાન, તેઓ વિદ્યાર્થીઓ, વાલીઓ તેમજ શિક્ષકોના પ્રશ્નોના જવાબ આપે છે. ખાસ કરીને પરીક્ષાઓને લગતા વિવિધ વિષયો પરની સ્પર્ધા દ્વારા પ્રશ્નોની પસંદગી કરવામાં આવે છે. આ વાતચીતથી વિદ્યાર્થીઓને પરીક્ષા કેન્દ્રિત અસ્વસ્થતાનો સામનો કરવામાં મદદ મળે છે.

20 ફેબ્રુઆરી: અરૂણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ

- 20 ફેબ્રુઆરીએ અરૂણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ ઉજવવામાં આવ્યો છે. આ પ્રસંગે વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ અરૂણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમની જનતાને શુભેચ્છા પાઠવી હતી.

Back to Basics : સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ

- **મિજોરમ:**
- > મિજોરમની સ્થાપના સાથે મિજો નેશનલ ફ્રન્ટનો સંઘર્ષ સમાપ્ત થયો, મિજો નેશનલ ફ્રન્ટની સ્થાપના 1961 માં થઈ. આ સંગઠને ગ્રેટર મિજોરમની સ્વાયત સ્વાતંત્ર્યતાની માંગ માટે શસ્ત્રો લીધા હતા અને આઈઝોલ, લંગલે, ચાંગટે, ચિમલંગ વગેરે સ્થળોએ સરકારી સંસ્થાઓને લક્ષ્યાંક બનાવ્યા હતા. ભારત સરકારે 1967 માં મિજો નેશનલ ફ્રન્ટ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો. આણે MNFના નેતૃત્વમાં સંઘર્ષને વધુ તીવ્ર બનાવ્યો. મિજોરમને 1972 માં કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ જાહેર કરવામાં આવ્યો, પરંતુ વિરોધીઓ શાંત થયા નહીં.
- > 30 જૂન, 1986 ના રોજ, મિજો નેશનલ ફ્રન્ટ અને ભારત સરકારે આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યાં. આ પછી, મિજો રાષ્ટ્રીય મોરચે હિંસાનો માર્ગ છોડી દીધો અને ટૂંક સમયમાં મિજોરમને ભારતનું સંપૂર્ણ રાજ્ય બનાવવામાં આવ્યું. મિજોરમ રાજ્ય અધિનિયમ, 1986 પસાર થયો.
- **અરૂણાચલ પ્રદેશ:**
- > શરૂઆતમાં આસામનું નિયંત્રણ આસામના પ્રાંતીય સરકારના રાજ્યપાલ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. બંધારણ અમલમાં આવ્યા પછી, ઉત્તર પૂર્વ સીમા એજન્સી (નેફા) ને આસામના રાજ્યપાલને સોંપવામાં આવી. પાછળથી નેફાનું નામ બદલીને અરૂણાચલ પ્રદેશ કરવામાં આવ્યું. 1972 માં અરૂણાચલ પ્રદેશ એક કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશ બન્યો. 1975 માં, અરૂણાચલ પ્રદેશ કાઉન્સિલને પ્રોવિઝનલ એસેમ્બલીમાં પરિવર્તિત કરવામાં આવી અને અરૂણાચલ પ્રદેશ માટે મંત્રીઓની એક પરિષદની રચના કરવામાં આવી. 20 ફેબ્રુઆરી, 1987 ના રોજ, અરૂણાચલ પ્રદેશને સંપૂર્ણ રાજ્યનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો, જેના માટે બંધારણમાં 55મો સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

મનિકા બત્રાએ રાષ્ટ્રીય ટેબલ ટેનિસનો ખિતાબ જીત્યો

- > મનિકા બત્રાએ 82 મી સિનિયર નેશનલ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશિપ જીતી છે. તેણે પંચકુલાના તાઉ દેવીલાલ સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સમાં રીથ રીષિઆને 8-11, 10-12, 11-1, 11-9, 11-5, 11-6થી હરાવી હતી.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > મનિકા બત્રા હવે 28 ફેબ્રુઆરીથી શરૂ થનારી બે WTT કન્ટેન્ડર ઈવેન્ટ્સમાં ભાગ લેશે.
- > ત્યારબાદ તે વર્લ્ડ ઓલિમ્પિક ક્વોલિફાયર અને દોહામાં એશિયન ઓલિમ્પિક ક્વોલિફાયરમાં ભાગ લેશે.

મનિકા બત્રા

- > તે ભારતીય ટેબલ ટેનિસ ખેલાડી છે. તે વિશ્વમાં 63 માં ક્રમે છે. 2020 માં, તેમને રાજીવ ગાંધી ખેલ રત્ન એવોર્ડ પણ મળ્યો હતો.

સિદ્ધિઓ

- > તેણે 2011 માં ચિલીયન ઓપનની અંડર 21 કેટેગરીમાં સિલ્વર મેડલ જીત્યો હતો.
- > ગ્લાસગોમાં 2014 ના કોમનવેલ્થ ગેમ્સમાં તેણે ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.
- > તેણે 2014 એશિયન ગેમ્સમાં પણ ભાગ લીધો હતો.
- > 2015 માં, તેણે કોમનવેલ્થ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશીપમાં ત્રણ મેડલ જીત્યા હતા.
- > 2018 માં તે ITTF તરફથી 'ધ બ્રેકથ્રુ સ્ટાર એવોર્ડ' પ્રાપ્ત કરનાર એકમાત્ર ભારતીય હતી.

ભારતમાં ટેબલ ટેનિસ

- > તે દેશમાં એક લોકપ્રિય ઈન્ડોર મનોરંજન ગેમ છે. તે મોટાભાગે પશ્ચિમ બંગાળ, મહારાષ્ટ્ર, તામિલનાડુ અને ગુજરાત રાજ્યોમાં રમાય છે. ભારતની ટેબલ ટેનિસ ફેડરેશન, રમતગમતની સત્તાવાર રમતગમત સંસ્થા છે. ભારતની પુરૂષ ટીમ વિશ્વમાં 10 મા ક્રમે છે જ્યારે 2019 સુધીમાં મહિલા ટીમ 22 મા ક્રમે છે.

FAITH એ ત્રીજી 'ઇન્ડિયા ટૂરિઝમ માર્ટ'નું આયોજન કર્યું

- > 18 ફેબ્રુઆરી 2021 ના રોજ ત્રીજી ઈન્ડિયા ટૂરિઝમ માર્ટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રી ડો હર્ષ વર્ધન દ્વારા સંબોધન કરાયું હતું. ફેડરેશન ઓફ એસોસિએશન્સ ઈન ઈન્ડિયા ટૂરિઝમ એન્ડ હોસ્પિટાલિટી (FAITH) દ્વારા આ કાર્યક્રમનું આયોજન વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ કાર્યક્રમમાં આશરે 60 દેશોના 250 થી વધુ પ્રતિનિધિઓએ ભાગ લીધો હતો.
- > તે 18 ફેબ્રુઆરી 2021 થી 20 ફેબ્રુઆરી 2021 સુધી યોજાશે.
- > આ કાર્યક્રમમાં વિશ્વના ખરીદદારો અને ભારતના પ્રદર્શકોનું મિશ્રણ દર્શાવવામાં આવશે.
- > આ ઘણા ખરીદદારો અને પ્રદર્શકો સાથે જોડાવા માટે એક પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરશે.
- > ત્રીજું ભારત ટૂરિઝમ માર્ટ મહત્વનું છે કારણ કે તે એવા સમયે યોજવામાં આવે છે જ્યારે વિશ્વ COVID-19 રોગચાળાની અસરોથી ઉભરી રહ્યું છે.
- > આ એટલું મહત્વનું પણ હતું કારણ કે દેશો હવે આરોગ્ય અને સલામતીની તમામ સાવચેતી રાખીને યાત્રા ખોલવાનું વિચારી રહ્યા છે.

ફેડરેશન ઓફ એસોસિએશન્સ ઇન ઇન્ડિયન ટ્યુરિઝમ એન્ડ**હેસ્પીટાલીટી (FAITH)**

- > તે તમામ રાષ્ટ્રીય સંગઠનોનું નીતિ સંઘ છે. તે ભારતના સમગ્ર પ્રવાસ, મુસાફરી અને આતિથ્ય ઉદ્યોગનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. તેને વર્ષ 2013 માં શરૂ કરાયું હતું. જ્યારે FAITHની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ભારતીય ટ્યુરિઝમ તે સમયે વિશ્વ આર્થિક મંચની પર્યટન સ્પર્ધાત્મકતા સૂચકાંકમાં 68 મા ક્રમે હતું. ત્યારબાદ, FAITH એ અનેક પહેલ પર પર્યટન મંત્રાલય સાથે કામ કર્યું. આમ, વર્ષ 2019 માં, ભારત વિશ્વ આર્થિક મંચની પર્યટન સ્પર્ધાત્મકતા સૂચકાંકમાં 34 માં ક્રમે હતું.

હૈદરાબાદને '2020 Tree City of the World' ની માન્યતા આપવામાં આવી

- > સંયુક્ત રાષ્ટ્રની ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઇઝેશન (FAO) અને આર્બર ડે ફાઉન્ડેશન દ્વારા તાજેતરમાં હૈદરાબાદને '2020 Tree City of the World' તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે. શહેરી જંગલોના વિકાસ અને જાળવણીની પ્રતિબદ્ધતાને પગલે હૈદરાબાદની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ માન્યતા શહેરના વાવેતર, વૃક્ષ-છોડના વિકાસ માટે સતત અને સંસ્થાકીય પ્રયત્નોની સાક્ષી છે.
- > તે શહેરી અને અર્ધ-શહેરી વનીકરણના કાર્યો, વ્યૂહરચનાત્મક યોજના ઉપરાંત તંદુરસ્ત શહેર બનાવવાની પ્રતિબદ્ધતાના પ્રોજેક્ટ્સના વિકાસને પણ ચિહ્નિત કરે છે.
- > આ સંસ્થા દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય શહેરોમાં 63 દેશોના 120 શહેરોનો સમાવેશ થાય છે. મોટાભાગના શહેરો યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ, યુનાઇટેડ કિંગડમ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડાના છે.
- > આ માન્યતા પછી, હૈદરાબાદ વૃક્ષના મહત્વને માન્યતા આપતા સમાન વિચારધારાવાળા શહેરોમાં જોડાશે.

યુનાઇટેડ નેશન્સ ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઇઝેશન**(FAO)**

- > તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક વિશેષ એજન્સી છે. FAO ભૂખને હરાવવા અને પોષક સલામતી તેમજ ખાદ્ય સુરક્ષાને સુધારવાના આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયત્નો તરફ દોરી જાય છે. તેની સ્થાપના ઓક્ટોબર 1945 માં યુનાઇટેડ નેશન્સ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેનું મુખ્ય મથક ઇટાલીના રોમમાં છે. તેની 130 દેશોમાં પ્રાદેશિક કચેરીઓ છે. FAO કૃષિ, મત્સ્યોદ્યોગ, વનીકરણ, જમીન સંસાધનો અને જળ સંસાધનોના સુધારણા અને વિકાસ માટે સરકારો અને વિકાસ એજન્સીઓ સાથે સંકલન કરે છે. તેમાં 197 સભ્ય રાષ્ટ્રોનો સમાવેશ છે.

આર્બર ડે ફાઉન્ડેશન

- > તે એક નફાકારક સંરક્ષણ અને શિક્ષણ સંસ્થા છે. તેની સ્થાપના વર્ષ 1972 માં અમેરિકાના નેબ્રાસ્કામાં જહોન રોસેનોએ કરી હતી. આ સંસ્થા વૃક્ષારોપણને સમર્પિત સૌથી મોટી નફાકારક સભ્યપદ સંસ્થા છે. તે 'રોપણી, સંભાળ માટે લોકોને પ્રોત્સાહિત કરવા' માટે કોર્પોરેટ મિશન સાથે કામ કરે છે. ડેન લેમ્બે આ ફાઉન્ડેશનના વર્તમાન પ્રમુખ છે.

સ્વામીહ ફંડ (SWAMIH FUND)

- > સ્વામીહ ફંડ વર્ષ 2021 માં તેનું પહેલું તૈયાર કરેલું એપાર્ટમેન્ટ આપશે. તે ભારત સરકાર દ્વારા સ્થાપિત 250 અબજ રૂપિયાનું ભંડોળ છે. અટકેલા રહેણાંક પ્રોજેક્ટ્સને પૂર્ણ કરવા માટે આ ભંડોળ બનાવવામાં આવ્યું હતું.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > આ ભંડોળ નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં 4,000 થી વધુ ઘરો સાથે 16 પ્રોજેક્ટ્સ સોંપશે.
- > નવેમ્બર 2019 માં સ્વામીહ ફંડની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- > SWAMIH એટલે 'Special Window for Completion of Construction of Affordable and Mid-Income Housing Projects'.

આ ભંડોળ કેમ શરૂ કરાયું?

- > વર્ષ 2019 માં, ભારતના અટકેલા પ્રોજેક્ટ્સના અંદાજિત 63 અબજ ડોલર હતા. સ્થગિત આ પ્રોજેક્ટ્સ સ્થાવર મિલકત ક્ષેત્રે આર્થિક મંદી અને દેવા સંકટનું પરિણામ હતું. ઘણા બિલ્ડરો દેવાની ચૂકવણી કરવામાં અસમર્થ હતા. આમ, રૂણ સંકટને પહોંચી વળવાનાં પગલા તરીકે ભંડોળ બનાવવામાં આવ્યું હતું.

સ્વામીહ રોકાણ નિધિ

- > અટકેલા, રેરા-રજિસ્ટર કરેલ પોસાય તેવા અને મધ્યમ આવક આવાસ પ્રોજેક્ટ્સનું બાંધકામ પૂર્ણ કરવા માટે આ ભંડોળ બનાવવામાં આવ્યું હતું. તે એવા પ્રોજેક્ટ્સને ફંડ આપે છે કે જે ફંડના અભાવને કારણે અટવાયેલા છે. તે કેટેગરી-2 વૈકલ્પિક રોકાણ નિધિ દેવું ભંડોળ તરીકે બનાવવામાં આવ્યું હતું જે સેબી સાથે નોંધાયેલ છે.

ભંડોળ માન્ય:

- > ફંડ દ્વારા 145 અબજ રૂપિયાના રોકાણ સાથે લગભગ 159 પ્રોજેક્ટ્સને મંજૂરી આપવામાં આવી છે. આ રોકાણ 100,000 ઘરોને પૂર્ણ કરવામાં મદદ કરશે. આ પ્રોજેક્ટ્સમાં થી 47 પ્રોજેક્ટ્સને અંતિમ મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

ફંડ હેઠળ રોકાણકારો:

- > આ ફંડમાં કુલ 14 રોકાણકારો છે. ભંડોળમાં સરકારનો 50% હિસ્સો છે. ભારતીય જીવન વીમા અને ભારતીય સ્ટેટ બેંકનો હિસ્સો 10% છે.

ખાદ્ય પ્રણાલી અને પોષણ અંગેની માર્ગદર્શિકા: CFS

- વર્લ્ડ ફૂડ સિક્યુરિટી કમિટી (CFS) એ ફૂડ સિસ્ટમ્સ અને ન્યુટ્રિશન (VGFsYN) પરની સ્વૈચ્છિક માર્ગદર્શિકાને ટેકો આપ્યો છે, જેનો હેતુ દેશને ફૂડ સિસ્ટમ અભિગમનો ઉપયોગ કરીને ભૂખ અને કુપોષણના તમામ પ્રકારોને સમાપ્ત કરવામાં મદદ કરવા છે.
- આ સપોર્ટ વર્લ્ડ ફૂડ સેફ્ટી કમિટી (CFS) દ્વારા તેના 47 મા સત્ર દરમિયાન કરવામાં આવ્યો હતો.

Back to Basics : માર્ગદર્શિકા વિશે

- ફૂડ સિસ્ટમનો અભિગમ:
 - આ માર્ગદર્શિકા સ્થિર ખોરાક પ્રણાલી અને તંદુરસ્ત આહાર વચ્ચેના જટિલ અને બહુ-પરિમાણીય આંતરસર્પણને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
 - ફૂડ સિસ્ટમ ઉત્પાદન, પ્રક્રિયા, નિયંત્રણ, સંગ્રહ, વિતરણ, માર્કેટિંગ, ખરીદી, વપરાશ, ખોરાકની ખોટ અને કચરો, તેમજ સામાજિક, આર્થિક અને પર્યાવરણીય પરિણામો સહિત આ પ્રવૃત્તિઓના આઉટપુટની એક જટિલ સિસ્ટમ છે.
- સાત નીતિ ક્ષેત્ર:
 - પારદર્શક, લોકશાહી અને જવાબદાર શાસન.
 - તંદુરસ્ત ખોરાક અને આબોહવા પરિવર્તનના સંદર્ભમાં સસ્ટેનેબલ ફૂડ સપ્લાય ચેન.
 - તંદુરસ્ત ખોરાકની સમાન અને સમાન વપરાશ.
 - ખોરાક સુરક્ષા.
 - વ્યક્તિ-કેન્દ્રિત પોષણ જ્ઞાન, શિક્ષણ અને માહિતી.
 - અન્ન પ્રણાલીમાં જાતિ સમાનતા અને મહિલા સશક્તિકરણ.
 - માનવ સંદર્ભમાં ફેલોક્સિબલ ફૂડ સિસ્ટમ.

મહત્વ

- આ દિશાનિર્દેશોનો હેતુ આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓનાં કાર્યો અને આદેશ જેવા કે 'યુએન ડિકોડ ઓફ એક્શન પ્લાન ઓન ન્યુટ્રિશન' (2016-2025) અને 'ઝીરો હંગર' સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ -2 વગેરેને આગળ વધારવા અને પૂરક બનાવવાનો છે.
- આ દિશાનિર્દેશો બધા માટે, ખાસ કરીને નબળા અને નબળા જૂથો માટે રાષ્ટ્રીય ખોરાક સુરક્ષાના સંદર્ભમાં પર્યાપ્ત ખોરાકના અધિકારની હિમાયત કરે છે.
- આ નિર્દેશો ખાદ્ય પ્રણાલીને વધુ લવચીક અને પ્રતિભાવ આપવા માટે અને નીતિના આયોજન અને શાસન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે અને ગ્રાહકો અને ઉત્પાદકો, ખાસ કરીને નાના અને સીમાંત ખેડૂતોની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ છે.

વર્લ્ડ ફૂડ સેફ્ટી કમિટી (CFS)

- ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે બધા હિસ્સેદારોએ સાથે મળીને કામ કરવું તે સૌથી મહત્વપૂર્ણ આંતરરાષ્ટ્રીય અને આંતર-સરકારી મંચ છે.
- આ સમિતિ યુનાઈટેડ નેશન્સ (યુએન) ની સામાન્ય સભાને આર્થિક અને સામાજિક પરિષદ (ECOSOC) દ્વારા અને ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશનની કોનફરન્સને રિપોર્ટ કરે છે.
- વર્લ્ડ ફૂડ સેફ્ટી કમિટી (CFS) દ્વારા દર વર્ષે ઓક્ટોબરમાં રોમમાં 'ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન' ના મુખ્ય મથક ખાતે વાર્ષિક સત્રનું આયોજન કરવામાં આવે છે.
- વર્લ્ડ ફૂડ સેફ્ટી કમિટીને 'ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન', 'ઈન્ટરનેશનલ ફૂડ ફોર એગ્રિકલ્ચરલ ડેવલપમેન્ટ' (IFAD) અને 'વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ' દ્વારા સમાન રીતે નાણાં આપવામાં આવે છે.

ભારતીય પરિદ્રશ્ય

- ભારતમાં ભૂખ અને કુપોષણની સ્થિતિ:
 - ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ 'વર્લ્ડમાં ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ ન્યુટ્રિશન સ્ટેટસ, 2020' શીર્ષકના અહેવાલ મુજબ,
 - ભારતમાં 189.2 મિલિયન લોકો કુપોષિત છે, એટલે કે લગભગ 14 ટકા વસ્તી કુપોષણથી ગ્રસ્ત છે.
 - 15 થી 49 વર્ષની પ્રજનન વયની 51.4 ટકા સ્ત્રીઓ એનિમિયાથી પીડાય છે.
 - પાંચ વર્ષથી ઓછી વયના 34.7 ટકા બાળકો 'સ્ટેટિંગ' (વય કરતા ઓછું વજન) થી પીડાય છે, જ્યારે 20 ટકા બાળકો 'બગાડ' (ઊંચાઈ કરતા ઓછા વજન) થી પીડાય છે.
 - આ ઉપરાંત ગ્લોબલ હંગર ઈન્ડેક્સ-2020 માં ભારત 107 દેશોમાંથી 94 મા ક્રમે છે.

પગલાઓ

- વર્ષ 2017-18માં શરૂ થયેલી 'ન્યુટ્રિશન ઝુંબેશ'નો ઉદ્દેશ વિવિધ કાર્યક્રમો, સારી દેખરેખ અને સમુદાયની ગતિશીલતાના માધ્યમથી સ્ટેટિંગ, કુપોષણ અને એનિમિયા સંબંધિત કેસોને ઘટાડવાનો છે.
- અંત્યોદય અન્ન યોજનાનો હેતુ ગરીબ પરિવારોને સબસિડીવાળા ભાવે અન્ન આપવાનું છે.
- ઈન્ટિગ્રેટેડ ચાઈલ્ડ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ (ICDS), વર્ષ 1975 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેનો ઉદ્દેશ 6 વર્ષથી ઓછી વયના બાળકોના સર્વાંગી વિકાસ (આરોગ્ય, પોષણ અને શિક્ષણ), તેમજ શિશુ મૃત્યુદર, બાળ કુપોષણ અને પૂર્વ-શાળા શિક્ષણને ઘટાડવાનો છે. પ્રદાન કરો.
- 'મધ્યાન ભોજન' યોજનાનો હેતુ સ્કૂલના બાળકોમાં પોષણનું સ્તર સુધારવાનો છે, સાથે સાથે આ યોજનાનો શાળાઓમાં નોંધણી, જાળવણી અને હાજરી સ્તર પર સીધો અને સકારાત્મક પ્રભાવ પડે છે.

- > 'વડાપ્રધાન માતૃ વંદના યોજના' હેઠળ, સગર્ભા સ્ત્રીઓને વધેલી પોષક જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા અને વેતનની ખોટની આંશિક વળતર આપવા માટે તેમના બેંક ખાતામાં સીધા 6000 રૂપિયાની રોકડ આપવામાં આવે છે.
- > 'નેશનલ મિશન ઓન એગ્રિકલ્ચર એક્સ્ટેન્શન એન્ડ ટેકનોલોજી' દ્વારા ખેડૂતોને યોગ્ય તકનીકીઓ અને અદ્યતન કૃષિ પદ્ધતિઓ પહોંચાડવા માટે સક્ષમ બનાવ્યું છે.
- > 'સસ્ટેનેબલ એગ્રિકલ્ચર ઓન નેશનલ મિશન'નો ઉદ્દેશ કૃષિ ઉત્પાદકતામાં વધારો કરવાનો છે, અને 'પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના' એ જળ-ઉપયોગની કાર્યક્ષમતામાં સુધારો લાવવાનું લક્ષ્ય રાખ્યું છે.

એન્ટી કર્પ્શન ઇન્ડેક્સ-2020

- > આંતરરાષ્ટ્રીય બિન-સરકારી સંગઠન ટ્રાન્સપરન્સી ઇન્ટરનેશનલ દ્વારા તાજેતરમાં જારી કરાયેલા 'એન્ટી કર્પ્શન ઇન્ડેક્સ' (CPI) માં ભારત 180 દેશોમાં છ સ્થાન ઘટાડા સાથે 86 મા ક્રમે આવી ગયું છે.
- > વર્ષ 2019 માં, ભારત 180 દેશોમાંથી 80 ક્રમાંક પર હતું.

Back to Basics : ટ્રાન્સપરન્સી ઇન્ટરનેશનલ

- > ટ્રાન્સપરન્સી ઇન્ટરનેશનલ એ આંતરરાષ્ટ્રીય બિન-સરકારી સંસ્થા છે જેની સ્થાપના 1993 માં બર્લિન (જર્મની) માં થઈ હતી.
- > તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ નાગરિક પગલા દ્વારા વૈશ્વિક ભ્રષ્ટાચાર સામે લડવું અને ભ્રષ્ટાચારને કારણે ઉદ્ભવતા ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓને રોકવા માટે પગલાં લેવાનું છે.
- > તેના પ્રકાશનોમાં ગ્લોબલ કર્પ્શન બેરોમીટર અને કર્પ્શન પર્સેપ્શન ઇન્ડેક્સ શામેલ છે.
- પરિચય:
 - > સૂચકાંક હેઠળના કુલ 180 દેશોને તેમની જાહેર પ્રણાલીમાં હાજર ભ્રષ્ટાચારના કથિત સ્તર પર નિષ્ણાતો અને ઉદ્યોગપતિઓ દ્વારા અપાયેલા મંતવ્યો અનુસાર ક્રમ આપવામાં આવ્યો છે.
 - > આ અનુક્રમણિકામાં 0 થી 100 સ્તરોની પદ્ધતિનો ઉપયોગ થાય છે, જ્યાં 0 નો અર્થ ઓછામાં ઓછો ભ્રષ્ટાચાર અને 100 નો અર્થ સૌથી વધુ ભ્રષ્ટ છે.
 - > ભ્રષ્ટાચાર પર્સેપ્શન ઇન્ડેક્સ-2020 સમગ્ર વિશ્વમાં ભ્રષ્ટાચારની સ્થિતિનું ગંભીર ચિત્ર પ્રદાન કરે છે. અનુક્રમણિકા મુજબ, વિશ્વના મોટાભાગના દેશોએ પાછલા દાયકામાં ભ્રષ્ટાચાર સામે લડવામાં કોઈ પ્રગતિ કરી નથી, જ્યારે બે તૃતીયાંશ દેશો કરતાં વધુનો સ્કોર 50 ની નીચે છે અને તમામ દેશોનો સરેરાશ સ્કોર 43 છે.
 - > તદુપરાંત, ભ્રષ્ટાચાર માત્ર કોરોના વાયરસ સામે વૈશ્વિક આરોગ્ય પ્રતિસાદને અસર કરતું નથી, પરંતુ તે લોકશાહી પર સતત સંકટ પેદા કરે છે.

ટોચના દેશો

- > એન્ટી કર્પ્શન ઇન્ડેક્સ-2020 હેઠળના ટોચનાં દેશો ડેનમાર્ક (સ્કોર: 88) અને ન્યુઝીલેન્ડ (સ્કોર: 88) છે, ત્યારબાદ ફિનલેન્ડ, સિંગાપોર, સ્વીડન અને સ્વિટ્ઝર્લેન્ડનો સમાવેશ છે, જેમાં 85 સ્કોર છે.

નબળું પ્રદર્શન

- > ઇન્ડેક્સમાં 180 દેશોની સૂચિમાં તળિયે દક્ષિણ સુદાન (12) અને સોમાલિયા (12), ત્યારબાદ સીરિયા (14), યમન (15) અને વેનેઝુએલા (15) છે.

ક્ષેત્ર વિશિષ્ટ

- > સૌથી વધુ સ્કોરિંગ પ્રદેશોમાં પશ્ચિમ યુરોપ અને યુરોપિયન યુનિયનનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં સરેરાશ 66 છે.
- > સૌથી ઓછા સ્કોરિંગ પ્રદેશોમાં સબ-સહારન આફ્રિકા (32) અને પૂર્વી યુરોપ અને મધ્ય એશિયા (36) શામેલ છે.

ભારતના આંકડા

- > વર્ષ 2019 માં 41 ની સરખામણીએ 2020 ઇન્ડેક્સમાં ભારતનો કુલ સ્કોર 40 છે.
- > ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી પ્રયાસોમાં ભારતે બહુ ઓછી પ્રગતિ કરી છે, જો કે આ દિશામાં સરકાર દ્વારા અનેક પ્રતિબદ્ધતાઓ કરવામાં આવી છે, પરંતુ તે પ્રતિબદ્ધતાઓનો કોઈ ખાસ પ્રભાવ જોવા મળ્યો નથી.

ભ્રષ્ટાચાર, આરોગ્ય અને કોરોના વાયરસ

- > ભ્રષ્ટાચાર જાહેર ખર્ચને આવશ્યક જાહેર સેવાઓથી દૂર કરે છે. એવા દેશોમાં કે જ્યાં ભ્રષ્ટાચારનું સ્તર ખૂબ જ ઊંચું છે, ત્યાં ન તો આર્થિક વિકાસ તરફ ધ્યાન આપવામાં આવે છે કે ન તો આરોગ્ય પર પૂરતા ખર્ચ થાય છે.
- > ઉચ્ચ સ્તરનું ભ્રષ્ટાચાર નીચા સાર્વાત્રિક આરોગ્ય સંભાળના કવરેજ અને શિશુ અને માતાના મૃત્યુદર, કેન્સર, ડાયાબિટીઝ, શ્વસન અને રક્વાહિનીના રોગોથી થતાં મૃત્યુ સાથે સંકળાયેલું છે.
- > ભ્રષ્ટાચાર એ યુનાઈટેડ નેશન્સ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ (SDG) હાંસલ કરવામાં એક મોટી અવરોધો છે અને કોરોના વાયરસ રોગચાળાએ તે લક્ષ્યો હાંસલ કરવાનું વધુ મુશ્કેલ બનાવ્યું છે.
- > કોરોના વાયરસ એ માત્ર આરોગ્ય અથવા આર્થિક સંકટ જ નથી, તે ભ્રષ્ટાચારનું સંકટ પણ છે, જેમાં નિષ્પક્ષ અને ન્યાયી વૈશ્વિક પ્રતિભાવના અભાવને કારણે અસંખ્ય લોકોએ પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો છે.
- > રોગચાળાએ નબળી નિરીક્ષણ અને સિસ્ટમમાં અપૂરતી પારદર્શિતા જેવી ઊણપોને પ્રકાશિત કરી છે. એવા દેશોમાં કે જ્યાં ભ્રષ્ટાચારનું સ્તર ઊંચું છે, COVID-19 રોગચાળાના સંચાલનમાં લોકશાહી નિયમો અને નિયમનોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું છે.

- > આ રોગચાળોનો ઉપયોગ સરકારો દ્વારા સંસદને સ્થગિત કરવા, જાહેર જવાબદારીની પદ્ધતિને નાબૂદ કરવા અને અસંતુષ્ટ લોકો સામે હિંસા ભડકાવવા માટે કરવામાં આવી રહી છે.

ભલામણો

- > ઉપલબ્ધ સંસાધનો લોકો સુધી પહોંચે તે માટે નિરીક્ષણ સંસ્થાઓને મજબૂત બનાવવી જોઈએ. ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી અધિકારીઓ અને નિરીક્ષણ સંસ્થાઓ પાસે તેમની જવાબદારીઓને પૂર્ણ કરવા માટે પૂરતા ભંડોળ, સંસાધનો અને સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ.
- > અન્યાયી પ્રથાઓને રોકવા, હિતોના સંઘર્ષના ક્ષેત્રોને ઓળખવા અને વાજબી ભાવો નક્કી કરવા માટે પારદર્શક કરાર સિસ્ટમની ખાતરી કરવી જરૂરી છે.
- > લોકશાહીનું રક્ષણ કરવા માટે, સરકારોને જવાબદાર બનાવવા માટે નાગરિક જૂથો અને મીડિયાને સક્ષમ કરવું જરૂરી છે.
- > સંબંધિત ડેટા પ્રકાશિત થવો જોઈએ અને બાંહેધરીવાળી માહિતીની પહોંચ હોવી જોઈએ, જેથી જનતાને સરળ, સુલભ અને સમયસર અર્થપૂર્ણ માહિતી મળે.

સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ

- > તાજેતરમાં જ, સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલે ભારતીય સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ પર સ્ટે આપ્યો હતો, જે અંતર્ગત સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં રિટેલ કંપનીના અધ્યક્ષ અને કેટલાક અન્ય પ્રમોટરો પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો.

Back to Basics : સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ વિશે

- > સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ એ સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા એક્ટ, 1992 ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થાપિત વૈધાનિક સંસ્થા છે.
- **સ્થાન:**
 - > તેનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં આવેલું છે.
- **માળખું:**
 - > સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલમાં પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર અને અન્ય બે સભ્યો હોય છે.
 - > સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસરની નિમણૂક કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ચીફ જસ્ટિસ ઓફ ઈન્ડિયા અથવા તેમના દ્વારા નિયુક્ત કરેલા અન્ય કોઈ વ્યક્તિની સલાહ સાથે કરવામાં આવે છે.
- **શક્તિઓ:**
 - > સિક્યોરિટીઝ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ પાસે સિવિલ કોર્ટ જેવી જ સત્તા છે. તેના નિર્ણયને સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ કરી શકાય છે.
- **કામ:**
 - > તે સેબી એક્ટ, 1992 હેઠળ સહાયક અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા ઓર્ડર સામે અપીલ સાંભળી શકે છે.

- > તે પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી-પીએફઆરડીએ દ્વારા પસાર કરાયેલા ઓર્ડર સામે અપીલની સુનાવણી અને સમાધાન કરી શકે છે.
- > ભારતીય વીમા નિયમનકારી વિકાસ સત્તામંડળ-IRDAI, વીમા રેગ્યુલેટરી ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો સામે અપીલની સુનાવણી અને નિકાલ કરી શકે છે.

સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા

- **સેબી વિશે:**
 - > સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા, એક એ કાયદાકીય સંસ્થા છે કે જે 12 એપ્રિલ 1992 ના રોજ સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા એક્ટ, 1992 ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થાપિત થયેલ છે.
 - > શરૂઆતમાં સેબી એ એક વૈધાનિક સંસ્થા હતી. ભારત સરકારની દરખાસ્ત હેઠળ સેબીની રચના એપ્રિલ 1988 માં ભારતના કેપિટલ માર્કેટના નિયમનકાર તરીકે કરવામાં આવી હતી.
 - > મૂડી બજાર શબ્દ એ સુવિધાઓ અને સંસ્થાકીય ગોઠવણીને સૂચિત કરે છે જેના દ્વારા લાંબા ગાળાના ભંડોળ, દેવું અને ઈક્વિટી બંનેમાં વૃદ્ધિ અને રોકાણ કરવામાં આવે છે.
- **મુખ્ય મથક:**
 - > સેબીનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં છે અને પ્રાદેશિક કચેરીઓ અમદાવાદ, કોલકાતા, ચેન્નાઈ અને દિલ્હીમાં છે.
- **માળખું:**
 - > સેબીના તમામ નિર્ણયો તેના બોર્ડ દ્વારા સામૂહિક રીતે લેવામાં આવે છે, જેમાં અધ્યક્ષ અને આઠ અન્ય સભ્યો હોય છે.
 - > તે સમયના મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓની તપાસ માટે વિવિધ સમિતિઓની નિમણૂક પણ કરે છે.
- **કામ:**
 - > તેનું મુખ્ય કાર્ય સિક્યોરિટીઝના રોકાણકારોના હિતોનું રક્ષણ, સિક્યોરિટીઝ માર્કેટને પ્રોત્સાહન અને નિયમન આપવાનું છે.
 - > સિક્યોરિટીઝ એ પરંપરાગત નાણાકીય સાધનો છે જેનો ઉપયોગ જાહેર અને ખાનગી બજારોમાંથી મૂડી વધારવા માટે કરવામાં આવે છે.
 - > ત્યાં મુખ્યત્વે ત્રણ પ્રકારની સિક્યોરિટીઝ હોય છે: ઈક્વિટી - જે ધારકોને માલિકી આપે છે; લોન-લોન ફરજિયાત યુકવણી સાથે સમય સમય પર ચૂકવવામાં આવે છે; અને વર્ણસંકર-સિક્યોરિટીઝ કે જેમાં દેવું અને ઈક્વિટી ગુણધર્મો બંને છે.
 - > સિક્યોરિટીઝ બજારો સાથે સંકળાયેલા સ્ટોક બ્રોકર્સ, વેપારી બેન્કરો, પોર્ટફોલિયો મેનેજરો, રોકાણ સલાહકારો વગેરે જેવા મધ્યસ્થીઓના કામની નોંધણી અને નિયમન માટે.
 - > સેબી અર્ધ-વિધાનસભા, અર્ધ-ન્યાયિક અને અર્ધ-કાર્યકારી બોડી છે.
 - > તે નિયમોનો મુસદ્દો તૈયાર કરી શકે છે, પૂછપરછ કરી શકે છે, નિયમનો પસાર કરી શકે છે અને દંડ લાદશે.

વીમા વાંસ કેશ અવરોધ

- વિશ્વેશ્વરાય રાષ્ટ્રીય ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી- VNIT, નાગપુરના નિષ્ણાતો વીમા અને વાંસ અને છાલ (નાળિયેર છાલ) ના બનેલા કેશ અવરોધની ડિઝાઇન પર કામ કરી રહ્યા છે.
- હાઈવે પરના આકસ્મિક મૃત્યુને ઘટાડવા માટે સ્ટીલના અવરોધોના ઓછા ખર્ચના વિકલ્પ તરીકે તેમનો વિકાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

Back to Basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- માર્ગ અકસ્માત:
 - દર વર્ષે ભારતમાં માર્ગ અકસ્માતમાં લગભગ 1.5 લાખ લોકો માર્યા જાય છે. તેમાંથી ત્રીજા ભાગના અકસ્માત હાઈવે પર થાય છે.
 - હાલમાં ભારત એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક અને વર્લ્ડ બેંક દ્વારા આપવામાં આવેલી રૂ. 14,000 કરોડની લોન દ્વારા આકસ્મિક 'બ્લેક સ્પોટ' ની સમસ્યાને દૂર કરવા અને હાઈવે પરના માર્ગ ડિઝાઇનમાં સુધારો લાવવાના પ્રોજેક્ટમાં રોકાયેલ છે.
- પરંપરાગત કેશ અવરોધ કિંમત:
 - કેશ અવરોધો સામાન્ય રીતે વાહનોને હાઈવે ઉપર જતા અટકાવવા માટે હોય છે જેથી અકસ્માતો ઓછા થઈ શકે.
 - મેટલ અને એલોયથી બનેલા પરંપરાગત કેશ અવરોધોનો ખર્ચ પ્રતિ મીટર આશરે રૂ. 2,000 થઈ શકે છે, ભારતના રાજમાર્ગોના કુલ ખર્ચના 5% ખર્ચ રસ્તા સંબંધિત સાધનો પર ખર્ચવામાં આવે છે.

વીમા વાંસ કેશ અવરોધ

- કેશ અવરોધ:
 - કોંક્રિટ બ્લોકમાં પાંચ ફૂટ વાંસની ફેન્સિંગ કરવામાં આવશે અને તેમને મજબૂત કોર દોરડા સાથે બાંધવામાં આવશે.
 - વીમા વાંસ કેશ અવરોધની અંદાજિત કિંમત પરંપરાગત કેશ અવરોધ કરતા ત્રીજા ભાગની છે.
- વીમા વાંસ:
 - બીમા અથવા ભીમ એ વાંસનો એક પ્રકાર છે જે ભારતીય ઉપખંડમાં જોવા મળતા પરંપરાગત વાંસની નકલ કરે છે, ખાસ કરીને ઉત્તર-પૂર્વમાં, જે મજબૂત, ટકાઉ, ઝડપથી વિકસિત અને લાંબી છે. વાંસની આ જાતનું દક્ષિણ ભારતમાં સાડું ઉત્પાદન છે.
 - તે મુખ્યત્વે ક્ષારાટક અને તેની આસપાસના વિસ્તારોનું સ્થાનિક ઉત્પાદન છે.
- છાલ:
 - કોર અથવા 'નાળિયેર ફાઈબર' એ એક કુદરતી ફાઈબર છે જે નાળિયેરની બાહ્ય કોરમાંથી મેળવે છે અને ફ્લોર મેટ્સ, ડોરમેટ્સ, પીઈઓ અને ગાદલા જેવા ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાય છે.

- કોર શબ્દ તારિલ અને મલયાલમમાં કોર્ડ અથવા દોરડા માટે વપરાતા 'ક્યાર' શબ્દ પરથી આવ્યો છે.

મહત્વ

- તાણ (સુગમતા):
 - વાંસની સ્ટીલ કરતાં તાણની તાકાત વધારે છે કારણ કે તેના તંતુ ગતિશીલ હોય છે.
- અગ્નિશામક:
 - અગ્નિશામક તરીકે વાંસ ખૂબ ઉચ્ચ છે અને તાપમાન 400 ° સે. સુધી ટકી શકે છે.
- સ્થિતિસ્થાપકતા:
 - વાંસ તેની સ્થિતિસ્થાપક લાક્ષણિકતાઓને કારણે ભૂકંપગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં વ્યાપકપણે પસંદ કરવામાં આવે છે.
- વાંસ વજન:
 - ઓછા વજનને કારણે વાંસ સરળતાથી વિસ્થાપિત થાય છે જે પરિવહન અને બાંધકામ ક્ષેત્ર માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.

ઈન્ડિયા એનર્જી આઉટલુક 2021

- તાજેતરમાં, આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી(IEA) દ્વારા 'ઈન્ડિયા એનર્જી આઉટલુક 2021' રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે, જે ભારતની વધતી વસ્તી માટે વિશ્વસનીય, સસ્તું અને ટકાઉ ઊર્જા સુનિશ્ચિત કરવાના લક્ષ્યાંકનો સામનો અને શક્યતાઓ પર ભાર મૂકે છે.
- ઈન્ડિયા એનર્જી આઉટલુક 2021 એ આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સીની વર્લ્ડ એનર્જી આઉટલુક સિરીઝનો નવો અને ખાસ અહેવાલ છે.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- 2030 સુધીમાં ત્રીજું સૌથી મોટું ઊર્જા ગ્રાહક:
 - આગામી બે દાયકામાં, ભારતની ઊર્જા માંગમાં 25% નો વધારો થશે અને 2030 સુધીમાં, યુરોપિયન યુનિયનને પાછળ છોડી ભારત વિશ્વનો ત્રીજો સૌથી મોટો ઊર્જા વપરાશકાર દેશ બનશે.
 - હાલમાં, ચીન, યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયન પછી ભારત ચોથો સૌથી મોટો વૈશ્વિક ઊર્જા ગ્રાહક દેશ છે.
 - હાલના માહોલને જોતા, એવો અંદાજ કરી શકાય છે કે વર્ષ 2040 સુધીમાં, ભારતનું કુલ સ્થાનિક ઉત્પાદન (જીડીપી) 8.6 ટ્રિલિયન સુધી પહોંચશે, જેનાથી ભારતના ઊર્જા વપરાશમાં લગભગ બમણો વધારો થવાની અપેક્ષા છે.
 - વૈશ્વિક રોગચાળા પહેલા, ભારત અને ઊર્જાની માંગ 2019 થી 2030 ની વચ્ચે આશરે 50 ટકા વધવાનો અંદાજ હતો, પરંતુ હવે રોગચાળો પછી તે 35 ટકાની નજીક પહોંચી ગયો છે.
- ઔદ્યોગિકરણ એક મુખ્ય પરિબલ:
 - છેલ્લા ત્રણ દાયકામાં, ખરીદ શક્તિ પેરિટી (પીપીપી) ની દ્રષ્ટિએ વૈશ્વિક ઔદ્યોગિક મૂલ્ય વર્ધિતમાં ભારતે 10 ટકા ફાળો આપ્યો છે.

- > અનુમાન મુજબ, 2040 સુધીમાં, ભારત વૈશ્વિક ઔદ્યોગિક મૂલ્યમાં 20 ટકા ફાળો આપશે, ઔદ્યોગિક ઊર્જા વપરાશમાં વૈશ્વિક વિકાસમાં ભારત અગ્રેસર છે.
- આયાત પરાધીનતા:
 - > ભારતની વધતી ઊર્જા જરૂરિયાતો તેને અશ્મિભૂત ઈંધણની આયાત પર વધુ નિર્ભર બનાવશે, કારણ કે પેટ્રોલિયમ સંશોધન અને ઉત્પાદન અને નવીનીકરણીય ઊર્જાને પ્રોત્સાહન આપવાની સરકારની નીતિઓ હોવા છતાં, ભારતના સ્થાનિક તેલ અને ગેસનું ઉત્પાદન વર્ષોથી સ્થિર રહ્યું છે.
 - > તેલની વધતી માંગ 2030 સુધીમાં ભારતના તેલ આયાત બિલ (181 અબજ ડોલર) અને 2040 સુધીમાં ટ્રિપલ (255 અબજ ડોલર) બમણી કરી શકે છે.

તેલની માંગ

- > વર્તમાન નીતિપૂર્ણ સ્થિતિમાં, 2040 સુધીમાં, ભારતની તેલની માંગ દરરોજ 74 ટકા વધીને 8.7 મિલિયન બેરલ થઈ શકે છે.
- > ભારતમાં માથાદીઠ કારની માલિકી પાંચ ગણો વધવાનો અંદાજ છે, જેનાથી ભારત વૈશ્વિક સ્તરે તેલની માંગમાં વધારો કરશે.
- > વર્ષ 2040 સુધીમાં તેલની આયાત પર ભારતની ચોખ્ખી અવલંબન (બંને ક્ષુદ્ર ઓઈલની આયાત અને તેલ ઉત્પાદનોની નિકાસ ધ્યાનમાં લેતા) વર્તમાન 75% થી વધીને 90% થઈ શકે છે કારણ કે ઉત્પાદનની તુલનામાં ઘરેલું વપરાશ ખૂબ જ હશે.

કુદરતી ગેસ માંગ

- > 2040 સુધીમાં કોલસાની માંગમાં ત્રણ ગણા વધારા સાથે, ભારત કુદરતી ગેસ માટે સૌથી ઝડપથી વિકસિત બજાર બનશે.
- > ભારતમાં કુદરતી ગેસ આયાતની પરાધીનતા વર્ષ 2010 માં 20 ટકાથી વધીને 2019 માં 50 ટકાની આસપાસ પહોંચી ગઈ છે અને 2040 સુધીમાં 60 ટકાથી વધુ થવાનો અંદાજ છે.

કોલસાની માંગ

- > હાલમાં, ભારતના ઊર્જા ક્ષેત્રમાં કોલસોનું વર્ચસ્વ છે, જે કુલ ઉત્પાદનના 70 ટકાથી વધુ છે.
- > વર્ષ 2040 સુધીમાં કોલસાની માંગ 772 મિલિયન ટન સુધી પહોંચી શકે છે જે હાલમાં 590 મિલિયન ટન છે.

નવીનીકરણીય ઊર્જા સંસાધનોની માંગ

- > નવીનીકરણીય ઊર્જાની વધતી માંગના સંદર્ભમાં, ચીન પછી વિશ્વમાં ભારતનો સૌથી વધુ હિસ્સો છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી (IEA)

- > આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી 1974 માં પેરિસ (ફ્રાંસ) માં સ્થાપિત એક સ્વાયત્ત આંતર સરકારી સંસ્થા છે.
- > IEA મુખ્યત્વે આર્થિક વિકાસ, ઊર્જા સુરક્ષા અને પર્યાવરણીય સંરક્ષણ, સહિત ઊર્જા નીતિઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

- > ભારત માર્ચ 2017 માં IEAનો સહયોગી સભ્ય બન્યો, જોકે ભારત અગાઉ આ સંગઠન સાથે કાર્યરત હતું.
- > તાજેતરમાં ભારતે વૈશ્વિક ઊર્જા સુરક્ષા અને સ્થિરતાના ક્ષેત્રમાં સહયોગ મજબૂત કરવા IEA સાથે વ્યૂહાત્મક કરાર કર્યો છે.
- > આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી દ્વારા વર્લ્ડ એનર્જી આઉટલુક રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.
- > આઈઈએનું આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી ક્લિન કોલસો સેન્ટર ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોની તુલનામાં કોલસાને ઊર્જાનો સ્વચ્છ સ્ત્રોત બનાવવા અંગે સ્વતંત્ર માહિતી અને વિશ્લેષણ પ્રદાન કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ કાર્ય કરી રહ્યું છે.

આગળનો રસ્તો

- > હાલમાં, આખું વિશ્વ ઊર્જા ક્ષેત્રમાં પરિવર્તનની ગતિને વેગ આપવા માટેનાં સાધનોની શોધમાં છે, જેમાં ભારતે લો-કાર્બન આધારિત સમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ માટે એક નવું મોડેલ વિકસાવવું જોઈએ. જો ભારત આવા મોડેલ વિકસાવવામાં સફળ થાય છે, તો તે વિશ્વના અન્ય વિકાસશીલ દેશો માટે એક ઉદાહરણ બેસાડશે કે કાર્બન ઉત્સર્જન ઘટાડીને આર્થિક વિકાસ કેવી રીતે વધારી શકાય.
- > ભારત પહેલાથી જ ઊર્જામાં અગ્રેસર છે અને સૌર ઊર્જા દ્વારા, ભારતની સ્થિતિ હજી વધુ મજબૂત થઈ શકે છે, જો કે આ લક્ષ્યને પૂર્ણ કરવા માટે ભારતને અત્યાધુનિક તકનીક અને નવીનતમ નીતિઓની જરૂર પડશે.
- > ઊભરતાં નવા ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રની સાથે, શુદ્ધ ઊર્જા સંબંધિત રોજગારમાં પણ વધારો થયો છે, ભારતને ખાતરી કરવાની જરૂર રહેશે કે વિકાસની આ પ્રક્રિયામાં કોઈ પણ પાછળ ન આવે અને તે ક્ષેત્રોનો પણ સમાવેશ કરવો જોઈએ જે હાલમાં કોલસા પર નિર્ભર છે.

OTT સેવા પ્રદાતા વિ. ટેલિકોમ સેવા પ્રદાતા

- > તાજેતરમાં જ સેલ્યુલર ઓપરેટર્સ એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા (COAI) સરકારને વિનંતી કરી છે કે તેઓ વોટ્સએપ જેવા સર્વોચ્ચ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને લાઈસન્સ શાસન હેઠળ લાવે અને જ્યાં સુધી 'સમાન સેવા' અને 'સમાન નિયમો' લાગુ ન થાય ત્યાં સુધી ટેલિકોમ ઓપરેટરો નેટ તટસ્થતાના નિયમો લાગુ ન થાય.
- > સેલ્યુલર ઓપરેટર્સ એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયાની રચના વર્ષ 1995 માં રજિસ્ટર્ડ બિન-સરકારી સમાજ તરીકે થઈ હતી. ભારતી એરટેલ લિમિટેડ, વોડાફોન ઈન્ડિયા લિમિટેડ, રિલાયન્સ જિઓ ઈન્ફોકોમ લિમિટેડ વગેરે જેવા સોસાયટીના મુખ્ય સભ્યો આખા દેશમાં કાર્યરત છે.

Back to Basics : ઓવર-ઘ-ટોપના સર્વિસ પ્રોવાઇડર્સ

- > OTT પરંપરાગત ટેલિકોમ ઓપરેટર્સ (કેબલ કંપનીઓ) ને બાયપાસ કરીને ઇન્ટરનેટ, ઓડિઓ, વિડિઓ વગેરે જેવી આઈપી નેટવર્ક જેવી સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.
- > ઉદાહરણો: સ્કાયપે, વાઈબર, વોટ્સએપ, હાઈક વગેરે લોકપ્રિય અને વ્યાપકપણે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી OTT કમ્યુનિકેશન સેવાઓ છે.

TSP પર OTT સેવાઓનો પ્રભાવ

- > OTT એપ્લિકેશનો તેમની સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે સક્રિય રીતે TSP ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો ઉપયોગ કરે છે.
- > ઘણા ટેલિકોમ ઓપરેટરો OTT દ્વારા તેમની સેવાઓ પૂરી પાડવાની ધમકીથી પરેશાન છે. અસંખ્ય એપ્લિકેશનો એસએમએસ જેવા અસ્તિત્વમાંના સંચારના વૈકલ્પિક સ્વરૂપોમાં રચાયેલ છે.

નિયમન મુદ્દો

- **પરવાના નિયમો:**
 - > ટેલિકોમ ઓપરેટરોએ સેવાના ધોરણો, ખાતાઓનું ઓડિટ, સેવાઓ માટે સ્પેક્ટ્રમની ખરીદી, ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓ કર, લાઈસન્સ ફી અને સ્પેક્ટ્રમ વપરાશના ચાર્જ, કાનૂની અવરોધ અને મોનિટરિંગ સિસ્ટમની સુવિધા વગેરે પ્રદાન કરવી જરૂરી છે, પરંતુ OTT પર આવી કોઈ ફરજ નથી.
- **UCC નિયમન:**
 - > બીજી અગત્યની બાબત એ છે કે બિનસલાહભર્યું વાણિજ્યિક સંચાર (UCC) રેગ્યુલેશન 2007 થી ટી.એસ.પી. માટે લાગું.
 - > તાજેતરમાં જ, સરકારે યુસીસીની ફરિયાદો અને નાણાકીય છેતરપિંડીના કેસોને પહોંચી વળવા નોડલ એજન્સી તરીકે ડિજિટલ ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ બનાવવાનું પણ નક્કી કર્યું છે.
 - > ટેલિકોમ રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા OTT સેવા અંગે યુસીસી સાથે કરારની વાટાઘાટ માટે કન્સલ્ટેશન પેપર લાવવામાં આવ્યું હતું. તેમાં સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે કે જ્યાં સુધી આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલતોમાં નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી OTT કોલિંગ અને મેસેજિંગ એપ્લિકેશન્સ પર કોઈ નિયમો લાદવામાં આવશે નહીં.

યોજના તટસ્થતાના નિયમો:

- > નેટ તટસ્થતા સિદ્ધાંત સેવા પ્રદાતાઓને ઇન્ટરનેટ સામગ્રી અને સેવાઓ સામે ભેદભાવ કરતા અટકાવે છે.
- > ટ્રાઈએ વર્ષ 2016 માં ડેટા સર્વિસિસ રેગ્યુલેશન્સ, 2016 માટે ભેદભાવપૂર્ણ ટેરિફ્સ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
- > આ નિયમો અનુસાર, કોઈપણ સેવા પ્રદાતા સામગ્રીના આધારે ડેટા સેવાઓ માટે ભેદભાવપૂર્ણ ફી લઈ શકશે નહીં.
- > TSP OTT સેવા પ્રદાતાઓના આવકનો હિસ્સો લીધા વિના નેટવર્ક ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં રોકાણ કરે છે અને સ્પેક્ટ્રમ પ્રાપ્ત કરે છે.
- > જો TSPને ડિફરન્સલ ભાવોમાં ભાગ લેવાની મંજૂરી ન આપવામાં આવે, તો પછી ઇન્ટરનેટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા રોકાણમાં ઘટાડો થઈ શકે છે.
- > TSP મુજબ, કેટલીક વેબસાઈટ્સ અથવા એપ્લિકેશનસને અન્ય કરતા વધારે બેન્ડવિડ્થની જરૂર હોય છે.
- > ઉદાહરણ તરીકે, વિડિઓઝવાળી વેબસાઈટ્સ નાના મેસેજિંગ એપ્લિકેશનો કરતા વધુ બેન્ડવિડ્થનો ઉપયોગ કરે છે, જેને નેટવર્ક ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા અને અપગ્રેડ કરવા માટે ટી.એસ.પી.

COAIની માંગ

- > TTI દ્વારા OTT કમ્યુનિકેશન પ્રદાતાઓના પરવાના અંગે નિર્ણય લેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી TSP અને OTT વચ્ચેની અસમાનતાને અનુસરવી ન જોઈએ.
- > TSP પર આવા સમય સુધી કોઈ નવી લાઈસન્સ આપવાની શરતો લાદવી જોઈએ નહીં, જેમાં નેટ તટસ્થતા માટે ટ્રાફિક મેનેજમેન્ટની પ્રથા શામેલ છે.

આગામી રસ્તો

- > TSP અને OTT વચ્ચે અંતર્ગત ટેકનોલોજી, સંપાદન, બજાર, ભાવોનું મોડેલ, દુર્લભ સંસાધનનો ઉપયોગ અને સેવાઓની ગુણવત્તા વગેરે ખૂબ જ અલગ હોવાને કારણે, તેમની વચ્ચે સમાનતા લાવવામાં સમય લાગશે. જો કે OTTએ સેવાની ગુણવત્તા માટે જવાબદારી લેવી જોઈએ.

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT